

Ortografia

LA SÍL·LABA

Una síl·laba és un so o un conjunt de sons que pronunciem d'un sol cop de veu. Perquè hi hagi una síl·laba és imprescindible la presència d'una vocal, que n'és el nucli. Els mots que només tenen una síl·laba s'anomenen monosíl·labs.

llet
 pera: pe-ra
 aprendre: a-pren-dre
 estomacar: es-to-ma-car

Totes les paraules, excepte alguns monosíl·labs (*per, ho, en, les, li, que...*), tenen una síl·laba tònica, que és la que es pronuncia amb més força que les altres, anomenades àtones.

camisa: ca-*mi*-sa ordinador: or-di-na-*dor*

Els diftongs

Dues vocals formen un diftong quan es pronuncien en una mateixa síl·laba, en el mateix cop de veu. Perquè hi hagi un diftong cal que una de les vocals de la combinació sigui sempre una *i* o bé una *u* àtones i que aquesta vocal ocupi una posició determinada.

reina: *rei*-na història: his-tò-ri-a Eulàlia: *Eu*-là-li-a mouen: mo-*uen*
 quatre: *qua*-tre coure: *cou*-re suor: su-or maia: ma-*ia*

En català tenim els diftongs següents:

Decreixents	Quan la <i>i</i> i la <i>u</i> estan situades al darrere d'una altra vocal.	<i>ai</i> : ai-re <i>ei</i> : fei-na <i>oi</i> : noi <i>ui</i> : cui-na	<i>au</i> : pa-lau <i>eu</i> : creu-re <i>iu</i> : viu-re <i>ou</i> : mou-re
Creixents	Quan la <i>u</i> va precedida de <i>g</i> o <i>q</i> .	<i>gua</i> : a-guan-tar <i>güe</i> : ai-güe-ra <i>güi</i> : pin-güi <i>guo</i> : pa-rai-guot	<i>qua</i> : qua-li-tat <i>qüe</i> : de-lin-qüent <i>qüi</i> : a-qüi-cul-tu-ra <i>quo</i> : quo-ti-di-à
	<i>i</i> / <i>u</i> + vocal a inici de mot	<i>iot</i> <i>iu</i> -gos-lau <i>hie</i> -na <i>ua</i> -ca-ri	
	vocal + <i>i</i> / <i>u</i> + vocal	<i>fe-ia</i> <i>dè-iem</i> <i>no-ia</i> <i>La-ia</i>	<i>cre-uar</i> <i>be-uen</i> <i>ni-ua-da</i> <i>mo-uen</i>

Remarques

a) Només les combinacions anteriors formen diftong i, per tant, no es poden separar en síl·labes diferents. En canvi, sí que separem, per exemple:

Ma-ri-a	cu-a
Jo-an	te-a-tre
ac-tu-a-ci-ó	ci-èn-ci-a

b) Els diftongs *ii* i *uu*, tot i que teòricament possibles, són rars en la nostra llengua.

c) No posem dièresi en els grups *gua*, *qua*, *guo*, *quo*, perquè no cal indicar que la *u* es pronuncia.

d) En alguns casos trobem també la combinació de tres vocals en una sola síl·laba. Aquestes combinacions s'anomenen triftongs.

Pa-ra-guai, guai-tar, Al-guai-re

La separació de síl·labes a efectes ortogràfics

Quan hem de partir una paraula perquè no cap sencera a la mateixa línia, cal tenir en compte els dígrafs, conjunts de lletres que formen el so d'una consonant.

Dígrafs que no podem separar	<i>gu</i>	a-con-se-guir	<i>ny</i>	pi-nya
	<i>qu</i>	ro-ques	<i>ig</i>	re-buig
	<i>ll</i>	ca-va-ller		
Dígrafs que hem de separar	<i>rr</i>	car-ro	<i>ss</i>	tas-sa
	<i>sc</i>	as-cen-sor	<i>l·l</i>	til-la
	<i>tx</i>	cot-xe	<i>tj</i>	nat-ja
	<i>tg</i>	fet-ge	<i>tz</i>	set-ze
	<i>ix</i>	cai-xa		

A banda dels dígrafs, també hem de tenir en compte que en els mots compostos hem de destriar quins són els elements que els integren.

in-ter-ur-bà, trans-at-làn-tic, in-hu-mà, cel-o-bert, vos-al-tres

Finalment, també hem de tenir present que a final o a inici de ratlla no podem deixar mai una lletra tota sola. Per tant, és incorrecte fer les separacions següents al final d'una línia:

farmàci-a, d'-altres, l'-oli, a-nell, o-bligació

► EXERCICIS

1. Separeu les síl·labes de les paraules següents i marqueu-ne la tònica.

ordinador:
cortina:
campana:
elefant:
jugador:
festa:

himne:
discos:
cangur:
vacances:
electricista:
atmosfera:

2. Separeu les síl·labes de les paraules següents i digueu quantes síl·labes té cadascuna.

<i>treure</i>	<i>treu-re</i>	2
Andreu		
feina		
piano		
grua		
tauleta		

estudiant		
relació		
heroi		
frau		
poesia		
cuiner		

3. Separeu les síl·labes de les paraules següents i digueu quantes síl·labes té cadascuna.

<i>ingènua</i>	<i>in-gè-nu-a</i>	4
caure		
retreure		
almoïna		
paraigua		
solució		

quantitat		
rei		
freqüència		
sentència		
triar		
guardiola		

4. Encercleu els diftongs de les paraules següents i distribuïu-les a la columna corresponent.

riure, guardar, lleó, teatre, llaurar, campió, enlaire, seure, sandàlia, idea, avui, cinquanta, cua, clienta, llengües, votació, diem, farmàcia, boira, aleatòria

amb diftong decreixent	amb diftong creixent	no hi ha diftong

5. Separeu les síl·labes d'aquestes paraules i marqueu-ne la tònica.

xemeneia:
ianqui:
claraboia:

pacient:
veia:
quota:

aigüera:
creueu:
meandre:

iaia:
qualificació:
joia:

6. Separeu les síl·labes d'aquestes paraules i marqueu-ne la tònica.

iogurt:
raucar:
diccionari:
biblioteca:
enquadernació:
tancàveu:

caieu:
dormiu:
reedició:
cauen:
quaranta:
fluorescent:

7. Escriviu les paraules següents, amb les síl·labes separades, a la columna corresponent.

brotxa, salsitxa, fuet, destrat, vedella, mànega, albergínia, llonganissa, coliflor, serra,
enciam, endívia, tenalles, botifarra, martell, fonoll, carbassó, xai

de la ferreteria	de la carnisseria	de la verduleria

LES VOCALS A/E ÀTONES

En català oriental les lletres *a* i *e* en posició àtona tenen el mateix so, el de vocal neutra, la qual cosa provoca dubtes ortogràfics.

galta, mapa, maduixot, comunica
Jaume, torre, venim, tisores, dormíem

A/E àtones en l'acabament de substantius i adjectius

La norma general per escriure la vocal neutra en aquesta posició és la següent:

Els mots masculins acaben en <i>-e</i> .	<i>alcalde, poble, Pere, Jaume tendre, directe, esquerre, ample</i>
Els mots femenins acaben en <i>-a</i> .	<i>porta, taula, Mariona, tarda</i> noms de lletra: <i>efa, ema, essa</i> <i>tendra, directa, esquerra, ampla</i>

Hi ha alguns substantius, però, que no segueixen la regla general; és a dir, són mots masculins que acaben en *-a* i mots femenins que acaben en *-e*.

Masculins que acaben en <i>-a</i>	Les terminacions	<i>-arca: monarca, patriarca</i> <i>-cida: homicida, insecticida</i> <i>-ista: artista, ciclista</i>
	Altres	<i>goril·la, ioga, titella, paraigua</i>
Femenins que acaben en <i>-e</i>	Les terminacions	<i>-aire: cantaire, escombriaire</i> <i>-ble: comptable, doble</i>
	Altres	<i>febre, llebre, mare, Carme, classe, espècie, sèrie</i>

Pel que fa als adjectius, poden ser de dues terminacions o d'una. Els primers tenen una forma per al masculí i una per al femení. En canvi, els d'una terminació tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení.

un pèsol tendre / una mongeta tendra *un oncle jove / una tia jove*
el braç esquerre / la mà esquerra *un monarca persa / una reina persa*

En general, els adjectius que en català són d'una o de dues terminacions coincideixen amb el castellà. Cal anar amb compte, però, amb els adjectius següents, ja que aquests difereixen del castellà:

un país pobre / una nació pobra
un xicot rude / una noia rude

Tots els substantius i adjectius, encara que en singular acabin en *-a*, fan el plural en *-es*.

alcalde	alcaldes	tendre	tendres
tarda	tardes	tendra	tendres

La formació del plural en *-es* comporta els canvis ortogràfics següents:

-ca → -ques	vaca → <i>vaques</i>	-ja → -ges	esponja → <i>esponges</i>
-ça → -ces	plaça → <i>places</i>	-ga → -gues	mànega → <i>mànegues</i>
-qua → -qües	Pasqua → <i>Pasqües</i>	-gua → -gües	aigua → <i>aigües</i>

A/E àtones en l'acabament de verbs

La regla general diu el següent:

Si la vocal neutra és l'última lletra, hi escrivim <i>a</i> .	venia, anava, canta, deia
Si la vocal neutra és la penúltima lletra, hi escrivim <i>e</i> .	venien, anaves, cantes, dèieu

El fet que calgui escriure una *e* quan la vocal neutra és la penúltima lletra comporta els canvis ortogràfics següents:

prega	pregues, <i>preguen</i>	comença	comences, <i>comencen</i>
jutja	jutges, <i>jutgen</i>	adequa	adeqües, <i>adeqüen</i>
toca	toques, <i>toquen</i>		

Hi ha alguns mots, però, que no segueixen aquesta regla. Escrivim *e* en posició final en aquests casos:

Els infinitius dels verbs de la 2a conjugació: veure, prendre, riure, caure
Les quatre formes verbals següents: corre, vine, obre i omple Corre, vine! Obre l'aixeta i omple el got.

A/E àtones en l'arrel dels mots

Disposem de diferents recursos per saber com cal escriure la vocal neutra en aquesta posició.

1. Buscar el primitiu de la paraula, o una paraula de la família, en què aquest so sigui tònic.

t__ulada → taula → taulada	bl__vós → blau → blavós
t__ulada → teula → teulada	n__grós → negre → negrós

Quan es tracta de verbs, cal buscar la 3a persona del singular del present d'indicatiu.

recom__nem → recomana → recomanem	pass__jar → passeja → passejar
-----------------------------------	--------------------------------

Cal anar en compte, però, amb els verbs *jeure/jaure*, *néixer/nàixer* i *treure/traure*. En aquests verbs, quan l'arrel és tònica, escriurem *a* o bé *e*, segons la vocal que pronunciem; quan l'arrel és àtona, escriurem sempre *a*.

	Síl·laba tònica	Síl·laba àtona
jeure	jec (o jac), jeguis (o jaguis)	jaiem, jauríeu, jaient, jagut
néixer	neixi (o naixi), neix (o naix)	naixia, naixessis, naixent, nascut
treure	treus (o traus), treuen (o trauen), tret	trauràs, traguem, traient

Així mateix, en els verbs següents, quan l'arrel és tònica, també escriurem *a* o bé *e*, segons la vocal que pronunciem i, quan l'arrel és àtona, escriurem sempre *a*.

saber	sap, sé	sabés, sabut
caure	cau, quèiem	cauran, caient
fer	facis, fessis	faria, farem
haver	has, hem	hagut, hauré

2. Mirar la traducció de la paraula al castellà, ja que moltes vegades coincideixen en la grafia. Hi ha mots, però, que no s'escriuen igual.

Escriu amb *e*:

albercoc	emparar	Esteve	orfe	tàvec
assemblea	Empordà	meravella	resplendir	treball
Caterina	enyorar	monestir	sergent	vernís

Escriu amb *a*:

afaitar	assassí	avaria	latrina	rancor
ambaixada	avaluar	darrere	quarantena	sanefa
aravatar	avantatge	davant	ramat	Sardenya

► EXERCICIS

1. Subratlleu les vocals a/e àtones del paràgraf següent.

No sempre és cert que la vida s'espalla fent-la servir. De vegades s'espalla de no fer-la servir, precisament.

Vicenç Villatoro, *Tenim un nom*

2. Completeu els substantius següents amb la vocal corresponent.

sostr__	pollastr__	sastr__	deut__	orf__
bestret__	colz__	el__	vespr__	Assumpt__
turism__	tard__	monstr__	titell__	fallid__
aixet__	act__	assumpt__	coratg__	pebr__

3. Completeu aquests adjectius amb la vocal corresponent i escriviu el plural dels sintagmes.

vaca jov__:	closca negr__:
granja pobr__:	aigua agr__:
tortuga salvatg__:	plaça alegr__:
monja xerrair__:	platja enorm__:
butaca còmod__:	llengua rect__:
esperança febl__:	truja golafr__:

4. Completeu les frases següents amb la vocal corresponent i escriviu-ne el plural.

- El diari amag__ la imatg__ més tendr__ de la notíci__ i en destac__ la més trist__ i terribl__.
- La mestress__ passej__ a prop de la rier__ fresc__ acompanyada d'una goss__ ferotg__.
- M'agradari__ ser jutg__ de pau pel que represent__ i no pel que jutj__.
- La barc__ pirat__ pleg__ la vel__ perquè no desitj__ una altr__ derrot__.

5. Escriviu el primitiu de cadascuna d'aquestes paraules derivades i, tot seguit, completeu-les amb la vocal corresponent.

_____ : cav__ller	_____ : p__drera	_____ : bol__taire
_____ : cull__rada	_____ : sacs__jar	_____ : v__rdet
_____ : bad__llar	_____ : dav__nter	_____ : merav__llar
_____ : engr__ixar	_____ : cap__llà	_____ : quar__ntena
_____ : emp__rar	_____ : c__ndrer	_____ : endarr__rir
_____ : fr__dolic	_____ : at__rrar	_____ : rasp__llar

6. Completeu la taula següent.

	tu cantes	jo cantava	ell ha cantat
fer			
treure			
saber			
començar			
néixer			
embolicar			

7. Completeu les frases següents amb a/e segons correspongui.

- El mestr__ vol fer class__ en aquella aula tan ampl__ del final del pass__dís.
- No m'agrad__ el pastís d'espàrr__cs, el trobo massa agr__ per al meu gust.
- El profet__ és molt amabl__, però és incapaç de rep__rar l'av__ria de la llum.
- En aquest pobl__ __mpordanès fei__ temps que no hi n__ixia cap nen.

5. El jutge va __valuar la capacitat m__ntal de la insign__ ass__ssina del Raval.
6. Em sentia des__mparat enmig d'aquella ass__mblea d'estudiants anarquistes.
7. Si vols viur__ al nostr__ mon__stir t'hauràs d'af__itar cada dia.
8. L'Estev__ va quedar orf__ de petit perquè els seus pares van morir de pest__ negr__.
9. Vin__ amb mi al m__rnat a encom__nar els alb__rcocs de les postr__s.

8. Completeu el text següent amb *a/e* segons calgui.

La cambrera, jov__ i alegr__, les segueix amb la vista, humiliada per la propina un pèl excessiva. No li agrad__n les don__s que paguen. Les veu que pug__n en un cotxe bo i que sembla còmod__, aparcat just a sota el senyal de prohibit estacionar-hi, a l'altr__ banda del carrer. Quan la Roser puja, la pobr__ cambrera juraria que li ha vist les calc__s. El cotxe es perd de vista per l'ampl__ passeig. Fa una tard__ molt quieta i l'aire té un gust dolç.

Maria Mercè Roca, *Cames de seda* (text adaptat)

9. Completeu aquest text amb *a/e* segons correspongui.

Una investigació ha provat que les dones que pren__n supl__ments amb àcid omega 3 durant l'embaràs ten__n n__dons amb menys símptomes de refr__dats i que, a més, pateix__n malalties de menys duració. Les criatures object__ de l'estudi van ser __valuades al cap d'un, de tres i de sis mesos després d'haver n__scut. D'altr__ banda, les mares van respondr__ a un qüestionari sobr__ la salut dels seus fills i dui__n un dietari per controlar l'estat de salut dels m__nuts.

LES VOCALS O/U ÀTONES

En català oriental, la *o* situada en síl·laba àtona es pronuncia *u*. De vegades, doncs, podem dubtar si el so *u* es correspon ortogràficament a una *u* o bé a una *o* àtona.

aconseguir, textos, computador, síndrome, moto

O/U àtones en l'acabament dels mots

a) En els verbs, la 1a persona del present d'indicatiu acaba en *-o*.

admeto, començo, rebo, venço

En canvi, la resta de formes acaben en *-u*.

canvieu, tractareu, colliríeu, lligàveu

b) En els substantius i els adjectius, normalment s'ha d'escriure *o*.

xoriço, toro, lloro

El plural d'aquests mots acaba en *-os*. Així mateix, també escrivim amb *-os* el plural de substantius i adjectius masculins com ara:

discos, calaixos, braços, pisos, espessos, testos, lletjos, complexos

Hi ha alguns cultismes, però, que acaben en *-u*: *individu*, *vidu*, *entreviu*, *contigu*, *mutu*... En fer el plural d'aquests mots, només cal afegir una *-s* final.

fideus, rius, hereus, ambigus, museus, correus

O/U àtones en l'arrel dels mots

a) En els substantius i adjectius cal buscar un primitiu de la paraula en què es trobi en posició tònica.

llunyania → lluny	fumador → fum	suquet → suc
portal → porta	grumollós → grumoll	bosquet → bosc

Hi ha, però, alguns substantius i adjectius que no segueixen la norma general, com ara: *humanitat*, *juvenil*, *mundial*...

b) En el cas dels verbs, cal buscar una forma verbal, com ara la 3a persona del singular del present d'indicatiu, en què aquesta vocal sigui tònica.

fumar → fuma	mullem → mulla	muntaré → munta
mostrar → mostra	portaria → porta	lloaran → lloa

Hi ha, però, entre d'altres, alguns verbs que no segueixen la regla general.

1. En els verbs *collir*, *cosir*, *escopir*, *sortir* i *tossir*, i els seus compostos, l'arrel s'escriu amb *u* quan és tònica i amb *o* quan és àtona.

	Arrel àtona	Arrel tònica
collir	collíem, colliré	culli, culls
cosir	cosíssim, cosiries	cusó, cusin
escopir	escopiré, escopia	escup, escupis
sortir	sortiríeu, sortí	surt, surto
tossir	tossim, tossissis	tusso, tussi

2. En els verbs *poder* i *voler*, quan l'arrel és tònica, escrivim *o/u*, segons soni, i quan és àtona escrivim *o*.

Arrel tònica		Arrel àtona	
<i>puc</i>	vull	pogués	volguessis
<i>pugui</i>	vulguis	podies	voldríeu
<i>pots</i>	vol	podran	volgut
<i>poden</i>	volen	pogut	volem

Ara bé, totes les formes del present de subjuntiu i de l'imperatiu s'escriuen amb *u*.

Present de subjuntiu		Imperatiu	
<i>pugui</i>	<i>vulgui</i>	<i>pugues</i>	<i>vulgues</i>
<i>puguis</i>	<i>vulguis</i>	<i>pugui</i>	<i>vulgui</i>
<i>pugui</i>	<i>vulgui</i>	<i>puguem</i>	<i>vulguem</i>
<i>puguem</i>	<i>vulguem</i>	<i>pugueu</i>	<i>vulgueu</i>
<i>pugueu</i>	<i>vulgueu</i>	<i>puguin</i>	<i>vulguin</i>
<i>puguin</i>	<i>vulguin</i>		

c) Sovint la llengua catalana i les altres llengües romàniques coincideixen a l'hora d'escriure *o* o *u*, però no sempre és així.

Escrivim amb *o*:

avorrir-se	cobrir	fonament	podrir	títol
botifarra	complir	Hongria	sofrir	tomba
capítol	Empordà	joguina	sospirar	tonyina
cartolina	escopir	joventut	tamboret	trionfar

Escrivim amb *u*:

bufetada	cacau	europèu	Pirineus	suportar
butlletí	correu	montanya	riu	tramuntana
butxaca	estiu	montar	suborn	trofeu

► EXERCICIS

1. Feu el plural dels mots següents.

ferro:	cau:
mosso:	feliç:
babau:	pallasso:
calaix:	despatx:
annex:	text:

2. Completeu les frases següents amb les vocals *o/u*.

1. Aquell individu__ ven pis__s a pre__s escandalos__s.
2. Us pode__ trencar el pe__ si caie__ de la mot__.
3. Admet__ a tràmit la demanda de divorci de mut__ acord.
4. Els veïns quedaran sorpres__s si vosaltres plante__ els arbust__s.
5. No tots els europe__s teni__ els mateix__s complex__s que els nord-americans.

3. Escriviu el primitiu d'aquestes paraules derivades i completeu-les amb la vocal corresponent.

_____ : rell__tgeria	_____ : f__llatge	_____ : campi__nat
_____ : s__rral	_____ : tovall__leta	_____ : emb__irat
_____ : enn__volat	_____ : gr__ixut	_____ : f__guera
_____ : f__rçut	_____ : p__pet	_____ : sab__nera
_____ : p__rtalada	_____ : cal__rós	_____ : encart__nat
_____ : m__cador	_____ : sangl__tar	_____ : c__quet

4. Escriviu la 1a persona del present d'indicatiu d'aquests infinitius i, tot seguit, completeu-los amb la vocal corresponent.

_____ : d__txar	_____ : b__far	_____ : desc__rdar
_____ : trem__lar	_____ : m__ntar	_____ : b__rxar
_____ : c__lgar	_____ : b__llir	_____ : griny__lar
_____ : esc__rçar	_____ : tr__car	_____ : j__gar
_____ : p__jar	_____ : t__mbar	_____ : apr__var
_____ : rep__sar	_____ : m__llar	_____ : arr__gar

5. Completeu la taula següent.

	jo canto	tu cantessis	ell cantarà
collir			
poder			
sortir			
cosir			
trobar			
voler			

6. Completeu les frases següents amb les vocals o/u.

1. Els b__mbers no van p__der apagar l'incendi que va calcinar la m__ntanya.
2. El f__ster es va embr__tar com si fos un carb__ner.
3. No c__mptava que el corre__ arribés fins demà al matí.
4. Quan menj__ un ll__nguet amb crema de caca__, la d__lçor m'embafa.
5. Si la crescuda del ri__ persisteix, no p__drem s__rtir en tot el dia.
6. Mai no v__ldran c__mplir els teus desitj__s.
7. Aquest esti__, els comerç__s de la vila donaran divers__s trofe__s als guanyadors.

7. Completeu aquest text amb les vocals o/u.

Havia pecat però no v__lia que la teva àvia m'ac__sés encara i em fes retrets. Me'n vaig haver d'anar sense veure't per segona vegada.

Llavors, la primera, havia estat ben diferent. Ni jo mateixa m'ho p__dia explicar del tot. Va ser com si en la f__scor entrés un canal de llum i em deixés enll__ernada. Com de__ passar a un re__ que ha viscut temps en el rescl__sit d'un s__terrani i de sobte desc__breix l'aire lliure; separar-me de tu va ser l'única pena que em vaig emp__rtar a Marsella. No sé si et desitj__ res així, perquè malgrat el mal que he fet, que t'he fet a tu, va ser desc__berta i felicitat, saps? No, no començ__ bé. Si us plau, filla, tu que tan s__vint m'havies c__bert d'abraçades, no em tinguis ràbia. No v__lguis del tot __blidar-me.

Maria Barbal, *Emma* (text adaptat)

8. Completeu el text següent amb les vocals o/u, segons correspongui.

La tram__ntana és un vent d'origen p__lar no excessivament humit que usa el nord dels Pirine__s i el sud-oest del Massís Central Francès com a zona d'acceleració. Aquest vent, den__minat de manera diferent segons la regió o l__calitat d'on es c__nsidera que pr__cedeix, es fa particularment present a la plana del R__selló, a l'Emp__rdà i a Menorca.

En ser un vent de terra, a tota la zona c__stanera del Principat no hi sol alçar temp__rals importants. Cap a l'est, però, la situació és ben diferent, ja que pot ass__lir vel__citats pr__peres als 100 km/h, alhora que alça temp__rals marítims molt perillos__s per a la navegació.

Les referències literàries i artístiques a aquest vent són n__mbroses. Així mateix, també dóna nom a l'alineació m__ntanyosa més important de l'illa de Mallorca.

L'ACCENTUACIÓ

L'accent gràfic és el signe que escrivim sobre algunes vocals per marcar que és la vocal tònica de la paraula.

L'accentuació gràfica de les paraules està determinada per la posició que ocupa la síl·laba tònica dins del mot i per la terminació de la paraula. Així mateix, en català hi ha dos tipus d'accent, l'obert (greu) i el tancat (agut).

Paraules agudes, planes i esdrúixoles

Els mots que tenen més d'una síl·laba es poden classificar, segons el lloc que ocupi la síl·laba tònica, en aguts, plans i esdrúixols.

Els mots aguts són aquells en què la síl·laba tònica és l'última.

ca-mí, al-gú, pa-per, do-lent, pa-ret, par-la-rem, fa-ré, de-mà, par-tit, re-mei

Els mots plans són aquells en què la síl·laba tònica és la penúltima.

cér-vol, ca-len-da-ri, jut-ge, pi-lo-ta, prés-sec, plat-ja, car-nis-se-ri-a, fei-na

Els mots esdrúixols són aquells en què la síl·laba tònica és l'antepenúltima.

his-tò-ri-a, nò-mi-na, fí-si-ca, es-pè-ci-e, rà-di-o, au-tèn-ti-ca, Còr-do-va, me-mò-ri-a

Vocals obertes i vocals tancades

En català hi ha dos tipus de vocals, les obertes i les tancades. La vocal *a* és oberta, les vocals *i/u* són tancades i les vocals *e/o* poden ser obertes o tancades. L'obertura d'una vocal es reflecteix en l'accent; per tant, tenim accents oberts i accents tancats.

Vocal	Tipus d'accent	Exemples
<i>a</i>	obert	<i>càstig, demà</i>
<i>e</i>	obert tancat	<i>café, independència també, parlaré</i>
<i>i</i>	tancat	<i>camí, límit</i>
<i>o</i>	obert tancat	<i>això, però selecció, vermellós</i>
<i>u</i>	tancat	<i>únic, algú</i>

E oberta / E tancada

La millor manera de distingir una *e* oberta d'una *e* tancada és parant atenció a la pronúncia. Ara bé, potser les indicacions següents ens hi poden ajudar.

En la majoria de casos, quan una *e* porta accent, el porta obert. Les paraules següents, però, porten l'accent tancat:

Agudes	-é	alguns gal·licismes: <i>clixé</i> , <i>quiqué</i> , <i>puré</i> , <i>consumé</i> el futur de tots els verbs: <i>parlaré</i> , <i>sortiré</i> el passat simple de tots els verbs: <i>vingué</i> , <i>digué</i> els compostos de <i>-bé</i> i <i>-té</i> : <i>també</i> , <i>malbé</i> , <i>sosté</i> , <i>reté</i>
	-és	l'imperfet de subjuntiu: <i>anés</i> , <i>pogués</i> la majoria dels que fan el plural en <i>-essos</i> : <i>congrés</i> , <i>accés</i> , <i>progrés</i> altres: <i>després</i> , <i>només</i>
	-én	les formes verbals acabades en <i>-tén</i> i <i>-cén</i> : <i>pretén</i> , <i>estén</i> , <i>encén</i>
Planes	-é	alguns infinitius: <i>témer</i> , <i>ésser</i> , <i>prémer</i> , <i>néixer</i> , <i>créixer</i> l'imperfet d'indicatiu del verb <i>ser</i> : <i>érem</i> i <i>éreu</i> el perfet d'indicatiu: <i>temérem</i> , <i>vinguéreu</i> , <i>riguérem</i> , <i>diguéreu</i> l'imperfet de subjuntiu: <i>vinguéssim</i> , <i>veiéssiu</i> alguns mots: <i>cérvol</i> , <i>feréstec</i> , <i>préstec</i>
Esdrúixoles	-é	alguns mots: <i>església</i> , <i>feréstega</i> , <i>cérvola</i>

O oberta / O tancada

Com en el cas de la *e*, la millor manera de distingir una *o* oberta d'una *o* tancada és parant atenció a la pronúncia. Ara bé, potser les indicacions següents ens hi poden ajudar.

La majoria de paraules agudes porten l'accent tancat. Les paraules següents, però, porten l'accent obert:

Agudes	-ò	alguns mots: <i>això</i> , <i>allò</i> , <i>però</i> , <i>ressò</i>
	-òs	alguns mots: <i>arròs</i> , <i>repòs</i> , <i>terròs</i> , <i>espòs</i> , <i>inclòs</i> , <i>exclòs</i> , <i>reclòs</i> , <i>Besòs</i>

En canvi, la majoria de paraules planes i esdrúixoles són obertes. Les paraules següents, però, porten l'accent tancat:

Planes	-ó	<i>estómac</i> , <i>córrer</i> , <i>furóncol</i> , <i>Sóller</i>
Esdrúixoles	-ó	<i>fórmula</i> , <i>pólvora</i> , <i>tómbola</i> , <i>tórtora</i> , <i>góndola</i>

Regla general d'accentuació

Mots aguts	S'accentuen els que acaben en les terminacions següents: -a: català -as: repàs -en: edèn, amén -e: cafè, convé -es: anglès, revés -in: Berlín -i: llumí -is: incís -o: allò, nadó -os: capgròs, calorós -u: comú -us: talús
Mots plans	S'accentuen sempre que no acaben en alguna de les terminacions anteriors: plàstic, àcid, mòbil, íntim, malèvol, cànem, Campdevàdol, dipòsit, exàmens
Mots esdrúixols	S'accentuen sempre: àguila, església, València, pel·lícula, pólvora, interlocutòria, música

Remarques

a) Cal anar amb compte amb els mots que acaben en diftong (i diftong+consonant).

Mots amb diftong decreixent	Els mots aguts s'escriuen sense accent gràfic.	palau, correus, escriu, enrenou, desmai, remei, xiroi, avui, paranoic
	Els mots plans s'escriuen amb accent gràfic.	anàveu, amaguéssiu, movíeu, dèieu, vòlei
Mots amb diftong creixent	Els mots plans s'escriuen sense accent gràfic.	contigua, obliqua, ambigua, paraigua, aigua, llengua, pasqua, pasqües

b) Les combinacions formades per *i+vocal* o bé *u+vocal* no fan diftong, llevat que la segona vocal no sigui també una *i* o bé una *u*. Per tant, no porten accent paraules planes com ara:

psicologia, tenia, movia, Andalusia, actua, duo

En canvi, sí que porten accent les agudes i les esdrúixoles següents:

guardià, aliè, admissió
 guàrdia, memòria, Sílvia, estàtua, pèrdua

c) Mantenen l'accent els adverbis acabats en *-ment* que provenen d'adjectius femenins que en porten.

fàcil → fàcilment
 tèbia → tèbiament
 comuna → comunament

L'accent diacrític

Hi ha alguns mots, sobretot monosíl·labs, que porten accent gràfic per distingir-los d'uns altres que s'escriuen igual i que, segons la regla general, no n'haurien de dur.

Verbs

sóc (ser) / soc (soca)

és (ser) / es (pronon)

són (ser) / son (ganes de dormir)

dóna (donar) / dona (sexe femení)

dónes (donar) / dones (sexe femení)

véns (venir) / vens (vendre)

vénen (venir) / venen (vendre)

té (tenir) / te (infusió; nom de la t; pronon)

sé (saber) / se (pronon)

mòlt (moldre) / molt (quantitatiu)

Noms

bóta (de vi) / bota (calçat)

móra (fruita) / mora (àrab)

ós (animal) / os (ossamenta)

nét, nêta (parents) / net, neta (adjectiu)

mà (extremitat) / ma (possessiu)

bé (riquesa; adverb) / be (xai)

déu (divinitat) / deu (número; font; deure)

pèl (vellositat) / pel (contracció)

sòl (terreny) / sol (adjectiu; astre)

ús (acció d'usar) / us (pronon)

món (terra) / mon (possessiu)

més (quantitatiu) / mes (període de l'any)

Altres formes

sí (afirmació) / si (condicional)

què (pronon tònic) / que (conjunció; pronon àton)

► EXERCICIS

1. Torneu a escriure aquests mots amb les síl·labes separades i marqueu-ne la tònica.

allunyar:

queia:

mania:

pessigolles:

adjudicatària:

triar:

cautela:

escarransit:

adicional:

megafonia:

lluïta:

deien:

2. Classifiqueu les paraules següents a la columna corresponent.

emmagatzematge, notària, al·ludir, futbol, assumpte, degustació, atmosfera, bestreta,
arrendatària, territorial, esbrinar, deies, immoble, blanqueig, notaria

paraules agudes	paraules planes	paraules esdrúixoles

7. Totes les paraules d'aquest exercici són planes. Accentueu les que calgui.

diguessin	pressec	solid	empara	examen
poble	telefon	fenomens	efecte	mobil
logic	temer	caracter	tinguessim	obrisiu
rentessiu	estomac	neixer	concorrer	carrec

8. En aquesta llista de paraules només les esdrúixoles porten accent. Poseu-l'hi.

trineraire	atmosfera	infancia	estatua	miseria
taulell	familia	polvora	memories	tecnic
paciencia	esglesia	nacional	colonia	materialista
victima	esportiu	quilometre	solitaria	bibliotecari

9. Completeu les frases següents amb la forma adequada de les que hi ha entre parèntesis.

- _____ fan aquests policies? –Es veu _____ busquen un lladre. (que / què)
- S'ha quedat _____ reclamant que aquest terreny es declari _____ no urbanitzable. (sol / sòl)
- _____ veu que el jutge nou _____ molt esportista. (es / és)
- No _____ de què li servirà que _____ sàpiga que ho ha fet ell. (se / sé)
- _____ plenament conscient que cremar aquest _____ és delictes. (soc / sóc)
- Hi ha judicis que _____ entretinguts, però n'hi ha molts en què et pots morir de _____. (son / són)
- _____ que em dius, aquesta advocada t'ha pres el _____. (pel / pèl)
- Si _____ amb mi, els ensenyaré on _____ els préssecs més bons de la comarca. (venen / vénen)
- Aquest _____ no està gens ben dibuixat: dibuixa'l més _____. (be / bé)
- Aquest _____ hem fet _____ desnonaments que en tot l'any. (mes / més)
- Si _____ l'opció de treballar des de casa als homes i les _____ amb fills, els beneficis de l'empresa augmentaran. (dones / dónes)
- El meu _____ és un noi _____ i polít. (net / nét)

10. Accentueu les frases següents. Tingueu en compte que en cada frase hi falten 3 accents.

- La solvencia defensiva del millor equip del mon l'ha fet campio novament.
- Mentre vosaltres obrieu la porta, nosaltres fugiem rapidament de la casa.
- El meu avi feia de pages al delta de l'Ebre i coneixia a consciencia el conreu de l'arros.
- He sentit a la radio que es imminent l'estrena de la nova comedia del meu autor preferit.
- El meu vei fa por perque te un aspecte molt sinistre quan te'l trobes de nit a l'escala.
- Despres del terratremol es van sentir ambulancies i bombers durant tota la matinada.
- Els ciutadans de l'Iran no tenien acces a les materies primeres que son tan abundants a la zona.

11. Accentueu les paraules que calgui del text següent.

La fabrica era el nucli principal de la vida a les colònies industrials. Al seu voltant es construïen habitatges, cuines comunitàries, botigues, dispensaris, teatres, biblioteques... Així, aquests nuclis fabrils es van erigir com a autèntics nuclis urbans situats en zones rurals que van convertir Catalunya en una potència industrial europea. Ara fa 150 anys es va promulgar una llei que permetia l'establiment de les primeres colònies al llarg dels rius Llobregat, Ter i Cardener, uns nuclis dedicats a la indústria que, encara ara, caracteritzen el paisatge de les comarques del Bages, el Berguedà, Osona, el Ripollès o el Baix Llobregat.

12. Accentueu les paraules que calgui d'aquest text.

Segurament amb sorpresa, molts de vostres deuen haver observat de vegades la presència d'uns curiosos artefactes sòlids, d'aparença plàstica, formats per una base plana de perifèria corba i una superfície formada per les rectes que uneixen cada punt de la base amb el vertex. Son això que, per abreujar, anomenem cons de trànsit o, amb més imprecisió, simplement cons. Apareixen de sobte a carreteres, carrers, gasolineres i aparcaments. Fins i tot en algun camp de futbol sovint es veu com els jugadors s'entrenen amb la pilota als peus fent zig-zagues entre cons. Solen ser de colors cridaners: ataronjats o vermellósos, però també n'hi ha de ratlles. Tenen un caràcter gregari: poques vegades apareixen en solitari. Son tímids i hieràtics, i hi ha qui sospita que el caràcter inofensiu que aparenten es una farsa.

Quim Monzó, *El tema del tema* (text adaptat)

13. Accentueu les paraules que calgui d'aquest text.

Infinitat d'adjectius qualifiquen la valua de George Patullo, un extraordinari davant que ho va ser per casualitat i que ha arribat a ser descrit a la seva pàtria com l'escocès que va ser més letal que el mateix Maradona.

La història d'aquest jugador té una singularitat excepcional. Ens hem de situar a l'any 1910 a la Conreria de Badalona, un terreny de joc que solia ser l'escenari d'extraordinàries jornades futbolístiques i aferrissats partits de costellada entre la colònia britànica de Barcelona i l'equip barceloní de l'Universitari. Per bé que el principal al·licient d'aquelles trobades era l'arros amb pollastre i pesols que s'assaboria al final, els futbolistes jugaven amb un punt d'honor digne d'un partit de la màxima. Un dia els britànics es van presentar amb un porter alt, ros i prim. Es deia George Patullo, havia nascut a Glasgow el 4 de novembre de 1888 i feia poc que havia arribat a Barcelona per sòlids motius de negocis. Practicava esports com el rugbi, l'hoquei i el tennis, però el futbol només esporàdicament.

Manel Tomàs, *Revista oficial FC Barcelona*, núm. 51 (text adaptat)

LA DIÈRESI

La dièresi és un signe gràfic (¨) que escrivim damunt la *i* o la *u* en els casos següents:

1. Per indicar que cal pronunciar la *u* dels grups *gue*, *gui*, *que*, *qui*.

bilingü*e*, delinqüent, aigües, qüestió, freqüent, següent, pasqües, pingüí

Els grups *gua*, *guo*, *qua*, *quo* no porten dièresi, ja que en aquests casos la *u* sempre es pronuncia.

aigua, aiguota, quota, llengua, quotidià, qualitat, quantitat, guant, adequar, qualificar

2. Per assenyalar gràficament que una *i* o una *u* no forma diftong amb la vocal amb la qual està en contacte, és a dir, que formen part de síl·labes diferents.

Quan la segona vocal d'un diftong decreixent és tònica, la combinació no fa diftong. Aleshores, cal marcar-ho gràficament amb una dièresi sobre la segona vocal.

veïna (ve- <i>i</i> -na)	peüc (pe- <i>ü</i> c)	països (pa- <i>i</i> -sos)
raïm (ra- <i>i</i> m)	reüll (re- <i>ü</i> ll)	diürn (di- <i>ü</i> rn)
cocaïna (co-ca- <i>i</i> -na)	cruïlla (cru- <i>i</i> -lla)	oïda (o- <i>i</i> -da)

És el cas d'aquestes formes de verbs de la 3a conjugació, l'infinitiu dels quals acaba en vocal+*ir*.

seduïm	conduïm	produïm	envaiïm	reduïm
seduïssis	conduïssis	produïssis	envaiïssis	reduïssis
seduïssin	conduïssin	produïssin	envaiïssin	reduïssin
seduït/ <i>ï</i> da	conduït/ <i>ï</i> da	produït/ <i>ï</i> da	envaït/ <i>ï</i> da	reduït/ <i>ï</i> da

Així mateix, les formes que contenen la combinació vocal+*i* (tònica)+vocal també porten dièresi a la *i*.

seduïa	conduïa	produïa	envaïa	reduïa
seduïes	conduïes	produïes	envaïes	reduïes
seduïu	conduïu	produïu	envaïu	reduïu
seduïen	conduïen	produïen	envaïen	reduïen

També porten dièresi les formes del singular i de la 3a persona del plural del present de subjuntiu dels verbs l'infinitiu dels quals acaba en vocal+*ar*.

canviar → canviï, canviïs, canviïn	suar → suiï, suiïs, suiïn
triar → triï, triïs, triïn	continuar → continuï, continuïs, continuïn

Quan coincideixen dues *is* (rumiï, humiliï, espiï), la dièresi sempre va a la segona.

Quan en un mot la combinació vocal+*i* o vocal+*u* no forma diftong, tampoc no en fa en cap paraula de la mateixa família, i cal marcar-ho amb una dièresi, encara que la combinació estigui en posició àtona.

a-gra-ir → a-gra-*i*-ment
 pos-se-ir → pos-se-*i*-dor
 in-tu-ir → in-tu-*i*-ci-ó

a-mo-*i*-no → a-mo-*i*-nar
 ve-*i* → ve-*i*-nat
 tra-ir → tra-*i*-dor

Remarca

Casos en què no hem d'escriure la dièresi.

	Exemples
Quan la <i>i</i> o la <i>u</i> han de dur accent segons les regles d'accentuació.	veí (aguda acabada en vocal) agraíem (plana acabada en -m)
L'infinitiu, el gerundi, el futur i el condicional dels verbs acabats en vocal+ir (beneir, produir, seduir...)	agrair agraint agrairé, agrairàs, agrairà, agrairem, agraireu, agrairan agrairia, agrairies, agrairia, agrairíem, agrairíeu, agrairien
Els mots que comencen per un prefix com <i>anti-</i> , <i>co-</i> , <i>contra-</i> i <i>re-</i> .	reunir, reincidir, reintegrar, contraindicació, coincidència, coincidir
Els mots que acaben en els sufixos <i>-isme</i> i <i>-ista</i> .	egoisme, arcaisme, heroisme, altruista, europeista, maoista

► EXERCICIS

1. Poseu dièresi a les us que calgui.

consequència	aiguera	guanyar	qualificar	pinguí
sanguinari	queixa	liquadora	antigues	quatre
aquari	ambigues	enquesta	paraigua	antiguitat
frequent	pasqua	linguista	quocient	questió

2. Separeu les síl·labes d'aquestes paraules, marqueu-ne la tònica i poseu-los dièresi, si cal.

biscaina:	almoina:
pidolaire:	Suissa:
geniut:	fuet:
mania:	divuit:
cocaina:	increible:
peuc:	rabiut:
Raul:	heroína:
cofoi:	pacient:

3. Poseu les dièresis i els accents que calguin en aquestes formes del verb conduir.

condueixo	conduia	condueixi	conduis	-----
condueixes	conduies	condueixis	conduïssis	condueix
condueix	conduia	condueixi	conduis	condueixi
conduim	conduïem	conduim	conduïssim	conduim
conduiu	conduïeu	conduiu	conduïssiu	conduiu
condueixen	conduïen	condueixin	conduïssin	condueixin

4. Completeu les formes verbals següents amb les dièresis que calguin.

adequi	renuncii	actui	estudii
adequis	renunciis	actuis	estudiis
adequi	renuncii	actui	estudii
adequem	renunciem	actuem	estudiem
adequeu	renuncieu	actueu	estudieu
adequin	renunciïn	actuin	estudiïn

5. Poseu dièresi on calgui.

descafeinat	aïllament	cautela	reumàtic	cocainòman
ansietat	enciam	ensaimada	veinatge	lliurament
ruinós	traició	gratuitat	trabucaire	Lluiset

6. Poseu dièresi i/o accent en aquestes formes verbals, si cal.

contribuïem	queien	distribuïssin	reproduis	duïeu
construïes	beneïda	amoinaveu	recauen	traduït
llegia	deduïssiu	adduïem	aigualien	absorbïeu
posseïa	conduïen	duïen	destruïssim	constituïen
substituïran	continuis	enviïis	sabïes	queïeu

7. Poseu dièresi i/o accent en aquestes paraules, si cal.

tornessiu	traïdoria	gàbia	materia	continui
linguístic	reduïssim	conduïr	heroïnoman	coalició
dormia	certamen	pressió	egoisme	acció
construïu	recorrer	agraïeu	agraït	Lluís
tria	taut	incaut	conduït	ruïna

8. Completeu aquest text amb els accents i les dièresis adients.

La punta dels dits de les potes d'un mamífer ungulat rep el nom de peulla. Consisteix en una sola dura o gomosa i una paret dura formada per una unglà gruixuda que envolta la punta del dit. El pes de l'animal es suportat per la sola i per la vora de l'ungla. Les peulles creixen continuament i es desgasten constantment per l'ús. Ovelles, cabres, cervols, vaques, bisons i

porcs en tenen dues de principals a cada pota, que conjuntament reben el nom d'unglot. La majoria d'animals amb unglot també tenen unes petites urpes més amunt de la pota.

ca.wikipedia.org/wiki/Peül·la (text adaptat)

9. Poseu accent o dièresi a les paraules que calgui del text següent.

Durant aquella primera època vam conviure amb prou comoditat. El pis on vivíem era petit però lluminós, amb uns grans finestrals que permetien una vista privilegiada de la ciutat. Un passadís molt llarg menava del rebedor al menjador, des del qual s'accedia a les dues habitacions. El bany era acceptable, amb una banyera gran i còmoda. A més, ja tenia línia de telèfon i no calia pagar l'alta. La cuina era realment una ruïna: vam haver de reformar-la totalment i recordo que durant les obres, per estalviar, només menjàvem arròs i, de postres, nous, préssecs i raim, que aleshores anaven bé de preu.

Cada mes havíem d'anar tornant aquell prestatge al banc, la qual cosa feia que haguessim de vigilar les despeses fins al límit.

10. Poseu accent o dièresi a les paraules que calgui del text següent.

El futbol representa, sens dubte, l'esport més arrelat al nostre país, ja que va arribar a Catalunya a final del segle XIX de la mà de la colònia anglesa que hi residia, així com de catalans que havien estudiat a l'estranger. Però la història no ho explica pas tot i parlar de futbol vol dir parlar també de passions, alegries i decepcions.

El reglament d'aquest esport és relativament senzill, fet que potser ha ajudat al seu èxit; de futbol tothom en sap i tothom en pot dir alguna cosa o altra. Molta gent té alguna vivència associada a una victòria inoblidable del seu club que fa esclatar una ciutat sencera o, per que negar-ho, a una decepció d'aquelles que fan època. Quan l'equip guanya, l'aficionat viu agraït als tècnics i als jugadors, convertits en herois populars: celebracions, festes i alegria per tot arreu. La ruïna arriba quan l'equip perd: depressions, decepcions i, el pitjor de tot, aquell somriure burleta del veí d'escala que sap de quin equip ets...

11. Poseu accent o dièresi a les paraules que calgui del text següent.

Les persones adoptades, assolida la majoria d'edat o durant la minoria d'edat, representades pels pares, tenen dret a conèixer les dades sobre els seus orígens que estiguin en poder de les entitats públiques espanyoles, sense perjudici de les limitacions que es puguin derivar de la legislació dels països dels quals vinguin els menors. Aquest dret s'ha de fer efectiu amb l'assessorament, l'ajuda i la mediació dels serveis especialitzats de l'entitat pública de protecció de menors o les organitzacions autoritzades per a aquesta finalitat.

Les entitats públiques competents han d'assegurar la conservació de la informació de que disposin relativa als orígens del nen, en particular la informació respecte a la identitat dels pares, així com la història mèdica del nen i de la seva família.

Les entitats col·laboradores que hagin mitjançat en l'adopció han d'informar les entitats públiques de les dades de que disposin sobre els orígens del menor.

Article 12 de la Llei 54/2007, de 28 de desembre, d'adopció internacional

B/V

Actualment les lletres be (*b*) i ve baixa (*v*) es pronuncien de la mateixa manera en gran part del domini lingüístic català. No hi ha cap distinció de pronúncia entre *bol* i *vol* o entre *probable* i *provable*. Tenim, però, regles que resolen alguns casos en què podem dubtar de què cal escriure.

a) Fem les alternances següents:

Alternança <i>p/b</i>	Escrivim <i>b</i> si a l'arrel d'un mot de la mateixa família trobem el so de <i>p</i> .	estrep → estrebada, estrebar rep → rebia, rebut
Alternança <i>u/v</i>	Escrivim <i>v</i> si a l'arrel d'un mot de la mateixa família trobem la lletra <i>u</i> .	neu → nevar, nevada escriu → escrivint, escrivia

b) Escrivim *b* davant *l* i *r*.

<i>bl</i>	<i>moble, bloc, oblidar, cobla</i>
<i>br</i>	<i>abraçar, brusa, brivall, bressol</i>

c) Escrivim *b* darrere de *m* i, en canvi, escrivim *v* darrere de *n*.

	Exemples	Excepcions
<i>mb</i>	<i>embolicar, comboi, vamba, reembors</i>	circumval·lació, tramvia, triumvir
<i>nv</i>	<i>canviar, convertir, enviament, investir</i>	

d) Escrivim *v* en les terminacions de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la 1a conjugació.

cantava, trobaves, acabàvem, arribàveu, parlaven

L'ús de *b/v* coincideix sovint amb les altres llengües romàniques. Però no sempre és així i, per influència del castellà o del francès, escriuim malament una sèrie de mots.

Escriuim amb *v*:

advocat	bava	gavardina	pavelló	sivella
avall	cascavell	govern	provar	tàvec
avet	cavall	gravar	raval	taverna
avi	covard	haver	rave	travar
avorrir	espavilar	llavi	rovell	vaixell
avortar	Esteve	núvol	savi	vernís

Escrivim amb *b*:

abans	basc	Biscaia	corba	rebolcar
acabar	bena (tira de fil)	bolcar	embenar	ribera
alabès	berruga	calb	mòbil	sabó
arribar	biga	comboi	reventar	treballar

► EXERCICIS

1. Completeu les paraules següents amb *b/v*.

blau → bla__a, bla__or	hauré → ha__er, ha__ia	suau → sua__itat, sua__itzar
llop → llo__a, llo__ató	déu → di__initat, di__í	esclau → escla__itud, escla__a
deu → de__ia, de__em	sap → sa__er, sa__erut	rep → re__edor, re__ut
tou → to__a, esto__ar	viu → vi__idor, vi__ència	arxiu → arxi__ar, arxi__ador

2. Completeu aquestes paraules amb *b/v*, tenint en compte la consonant amb la qual estan en contacte.

em__olicar	__rossa	fe__le	__lanquejar	fi__ra
can__i	con__eni	en__iar	en__elat	em__enar
re__re	en__air	tram__ia	em__alat	o__lidar

3. Empleneu els espais buits amb la forma d'imperfet d'indicatiu dels verbs subratllats.

Ex.: Compra regals als sogres. Comprava regals als sogres.

<u>Canto</u> cançons als nens.	_____ cançons als nens.
<u>Escoltes</u> els debats de la ràdio.	_____ els debats de la ràdio.
<u>Interposen</u> recursos als jutjats.	_____ recursos als jutjats.
<u>Estudieu</u> francès a distància.	_____ francès a distància.
<u>Escorcollem</u> el detingut.	_____ el detingut.

4. Completeu aquestes frases amb *b/v*, segons el que calgui.

- Un consell de sa__is va __eure de seguida que calia tro__ar una nova estratègia.
- Durant la vista, l'ad__ocat de la defensa i el jutge s'adreçaran als tre__alladors en __asc.
- L'à__ia sempre es queixa__a del soroll que hi ha__ia a la ta__erna del costat de casa seva.
- Si compro__es els resultats a__ans de lliurar l'examen, de ben segur que apro__aràs.
- Quan la policia es__rini el mò__il serà més fàcil sa__er qui ho va fer.
- La Joana potser és molt espa__ilada escri__int, però no sap muntar a ca__all tan bé com tu.
- Han traslladat la seu del go__ern a la ri__a dreta del riu que tra__essa la ciutat.
- Al vehicle sinistrat se li va re__entar la roda, per la qual cosa va topar amb una __iga i va __olcar.
- Si arri__em tard al con__it no ens quedarà gens de cava per __eure.
- No ha__ien pogut aca__ar de gra__ar tot el judici a causa d'un problema tècnic.

P/B, T/D, C/G

L'escriptura de les grafies *p/b*, *t/d* i *c/g* (consonants oclusives) no presenta cap problema quan apareixen a principi de síl·laba, ja que la pronúncia ens indica clarament quina lletra hem d'escriure. Quan es troben en posició de final de síl·laba, però, es pronuncien igual, cosa que comporta problemes ortogràfics.

a principi de síl·laba	a final de síl·laba
<i>pena / bena</i>	<i>sap / dissabte</i>
<i>renta / renda</i>	<i>dotze / sud</i>
<i>vaca / vaga</i>	<i>anècdota / càstig</i>

P/B, T/D, C/G a final de paraula

a) En general, escrivim *p/t/c* després de vocal tònica o de diftong tònic.

llop, tap, sap, equip, percep
mut, nebot, cunyat, humit, buit
groc, foc, aparec, amic, noruec

b) Després de consonant o de vocal àtona, en canvi, escrivim la mateixa lletra que apareix en els derivats.

àrab (arabesc), serp (serpentina), superb (supèrbia)
ràpid (rapidesa), sord (sordes), sort (sortejar)
càstig (castigar), amarg (amargar), fresc (frescor)

Remarques

a) Hi ha paraules que s'escriuen amb *b/d/g* després de vocal tònica (*adob, fred, pedagog...*).

Els noms femenins acabats en *-etud* i *-itud* s'escriuen amb *-d*, com ara *solitud, quietud*.

b) Cal anar amb compte amb els verbs.

No hi ha cap forma verbal que acabi en <i>-b</i> (o <i>b+s</i>): totes acaben en <i>-p</i> .	<i>reps, saps, perceps</i> <i>rep, sap, percep</i>
Els gerundis i els participis acaben en <i>-t</i> .	<i>ballant, naixent, sortint</i> <i>ballat, nascut, sortit</i>
No hi ha cap forma verbal que acabi en <i>-g</i> : totes acaben en <i>-c</i> .	<i>aparec, conec, trec</i> <i>vinc, venc, entenc</i>

c) Molts mots plans que acaben en *-ec* i les paraules *aràbic* i *fàstic* no segueixen la norma; és a dir, s'escriuen amb *c* encara que en els derivats aparegui una *g*.

préssec (presseguer), càrrec (càrrega), espàrrec (esparreguer), ànec (aneguet)
fàstic (fastiguejar), aràbic (aràbiga)

Tots els mots que acaben en *-leg* s'escriuen amb *g*.

psicòleg, diàleg, homòleg, sacríleg

d) En alguns mots acabats en *-p*, *-b*, *-t*, *-d* aquesta consonant no es pronuncia, però cal escriure-la, com en els derivats.

camp (camperol), tomb (tombar)
 profund (aprofundir), punt (puntet)

Cal tenir en compte que la paraula *gran* s'escriu sense *-d* final i que paraules com *col·legi*, *geni*, *premi* o *api* s'escriuen sense *-t* final.

P/B, T/D, C/G enmig de paraula

a) Grafies p/b

	Exemples	Excepcions
En general escrivim <i>p</i> .	recepta, escriptor	dubte, sobte, dissabte
Escrivim amb <i>b</i> els mots començats per <i>ab-</i> , <i>ob-</i> i <i>sub-</i> .	absència, absolut objecte, obtenir subjecte, subtil	apte, òptic, òptim, optar
Escrivim amb <i>p</i> els mots començats per <i>cap-</i> .	capsa, captar	cabdal, cabdell, cabdill

b) Grafies t/d

	Exemples	Excepcions
En general escrivim <i>t</i> .	formatge, platja ametlla, setmana, dotze	
Escrivim <i>d</i> en els mots començats per <i>ad-</i> .	administració, adjectiu admissió, advocat	atles, atleta, Atlàntic atzar, atmosfera

c) Grafies c/g

	Exemples	Excepcions
Escrivim <i>c</i> davant <i>c</i> , <i>t</i> , <i>s</i> .	accident, succés actor, recte sacsejar, fúcsia	
Escrivim <i>g</i> davant <i>m</i> , <i>n</i> , <i>d</i> , <i>g</i> .	fragment, augment signar, magnífic magdalena, maragda suggerir, suggestió	anècdota, tècnic

Remarca

En la majoria de paraules el grup *qua* s'escriu amb *qu*: *quatre*, *cinquanta*, *quasi*, *qualitat*... Les paraules *cua* i *evacuar*, però, s'escriuen amb *cu*.

► EXERCICIS

1. Completeu els mots següents amb *p/b*, *t/d* o *c/g*.

<i>p/b</i>		<i>t/d</i>		<i>c/g</i>	
esparadra__	co__	cunya__	nebo__	afala__	llar__
galo__	àra__	nor__	humi__	alberco__	festu__
destor__	xaro__	negui__	soleda__	ce__	alber__
ser__	esquer__	encanta__	eda__	pròdi__	anti__
prínce__	ver__	esplèndi__	ro__	galle__	barbame__

2. Completeu aquestes paraules amb *t* o *d*.

aptitu__	aju__	altitu__	solitu__	panxu__
institú__	punxegu__	benvingu__	gratitu__	exactitu__
su__	joventu__	mu__	gruixu__	eixu__
estatu__	plenitu__	lentitu__	tossu__	esclavitu__

3. Ompliu els espais buits amb la forma verbal corresponent.

Ex.: Ella pren un cafè; jo no en prenc (prendre) mai.

1. Ells sempre vénen a treballar mudats; jo no hi _____ (venir) mai.
2. Tu escrius amb llapis; jo _____ (escriure) amb ploma.
3. Ell té molta gana; jo no en _____ (tenir) gaire.
4. Ells beuen vi per dinar; jo sempre _____ (beure) aigua.
5. Ella coneix molta gent; jo en _____ (conèixer) poca.
6. Ella entén totes les disposicions; jo no n' _____ (entendre) cap.
7. Ells sempre treuen el gos a passejar; jo no l'hi _____ (treure) mai.
8. Tu comprens la situació; jo no la _____ (comprendre).
9. Ell es pot comprar un cotxe nou; però jo no m'ho _____ (poder) permetre.
10. Ella sempre està malalta; jo no ho _____ (estar) mai.

4. Escriviu una paraula de la mateixa família que acabi en consonant oclusiva.

recordar: *record*
glopejar:
nòrdic:
oxidar:
naufregar:

llampegar:
amargant:
estomacal:
fangueig:
aridesa:

encarregar:
supèrbia:
estupidesa:
catalogar:
refredar:

5. Completeu els buits amb la consonant adient i relacioneu cada expressió amb el seu significat.

1. Cap geperu__ no es veu el ge__	a. Estar cansat
2. Feina feta no fa destor__	b. Fer que hom s'aparti d'algú
3. Dir quatre fàsti__s a algú	c. Trobar-se en una situació moral difícil
4. Venir a tom__	d. Tenir la feina acabada
5. Anar ne__ i poli__	e. Fer retrets
6. Fer el bui__ a una persona	f. No veure els propis defectes
7. Estar o viure dins el fan__	g. Fer alguna activitat sana
8. Estar balda__	h. Callar
9. Pessi__ de monja o pe__ de monja	i. Apallissar
10. Fer mu__s i a la gàbia	j. Venir a propòsit
11. Repartir xaro__ d'estopa	k. Anar endreçat, pulcre
12. Fer salu__	l. Galeta petita, rodona i plana

6. Completeu amb *c/q*, i poseu dièresi a la *u*, si cal.

__uantificar	__uocient	__uantitat	e__uador	__uestió
es__uar	pas__ua	eva__uar	Pas__ual	conse__uència
__uota (paga)	__ualificar	fre__uent	__uaranta	en__uesta

7. Completeu aquestes frases amb les consonants adients.

1. L'entrenador ha su__gerit el fitxatge de __uatre jugadors, entre els __uals hi ha un norue__ i un uruguaià.
2. Al ca__davall, aquest ull de vellu__ és l'únic que m'he endu__ de la baralla.
3. La possibilita__ de quedar __uarts allunya els du__tes de l'inici de la temporada.
4. L'acusació particular no per__ l'oportunita__ de presentar com a prova un epíle__ d'unes escri__tures redactades en gre__ anti__.
5. __uasi la meita__ dels pagesos que es dediquen al conreu d'ame__llers i avellaners han participat en la manifestació.
6. Sa__seja el po__ abans d'obrir-lo si vols que el gro__ de la pare__ sigui uniforme.
7. Cal tenir molta virtu__ per passar la ni__ al ras en aquestes latitu__s.
8. L'a__sència del segon co__nom en la llista oficial ha fet au__mentar la incertesa.
9. Al ca__damunt de la ca__çalera del llit de l'aba__ hi havia un santcrist de fusta.
10. Cada dia pren__ un refresc de présse__ __uan torno de córrer.

S SORDA I S SONORA

La diferència a l'hora de pronunciar el so de la essa sorda i el de la essa sonora consisteix en la vibració de les cordes vocals. Quan pronunciem una essa sorda, les cordes vocals no vibren; en canvi, quan pronunciem una essa sonora, sí que ho fan.

essa sorda	essa sonora
cinc	zinc
raça	rasa
caça	casa
cel	zel
salsa	salze
els savis	els avis
els sous	els ous

La essa sorda: S, SS, C, Ç

La essa sorda es pot escriure amb les lletres *s*, *ss*, *c*, *ç*. Podem agrupar aquestes lletres en dos grups diferents —*s/ss*, d'una banda, i *c/ç*, de l'altra— i, d'alguna manera, podem dir que cada mot s'inclou en un d'aquests dos grups.

Per saber si el so de la essa sorda s'ha d'escriure *s/ss* o bé *c/ç* cal tenir en compte que hi ha molts mots que coincideixen amb altres llengües romàniques. Així, si en castellà, en francès o en italià van amb *z*, *c* o *ç*, en català van amb *c* o *ç*. I, si en una altra llengua romànica van amb *s*, en català van amb *s* o *ss*.

cançó, ofici, cent, llaç, pinça, citació
fals, assassí, sentiment, senyalar, premissa, assentiment

Hi ha paraules, però, que no coincideixen. Trobareu un quadre amb aquestes paraules al final del tema.

Grup *s/ss*

<p>Escrivim <i>s</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> —a començament de mot —a final de mot —entre consonant i vocal 	<p>sal, sucre, soca, serp, siamès tros, anglès, llapis, arròs, cabàs, embús panxa, precursor, polsim, adversitat, Còrsega</p>
<p>Escrivim <i>ss</i> només entre vocals.</p>	<p>tassa, Brussel·les, cassola, boníssim, cantessis assumpta, confessió</p>

Grup *c/ç*

<p>Escrivim <i>c</i> al davant de les vocals <i>e/i</i>, a començament de mot i enmig de mot.</p>	<p>cendra, cella, cistell, citar Mercè, felices, endolcir, petició</p>
<p>Escrivim <i>ç</i> al davant de les vocals <i>a/o/u</i> i a fi de mot.</p>	<p>plaça, llençol, braços, forçut braç, comerç, precoç, lluç</p>

Remarques

a) Dins d'una mateixa família de paraules alternen la s amb la doble ss, i la c amb la ç.

arròs, arrossos, arrossada
 pas, passos, passar
 caça, caçador, cacera
 capaç, capaces, capaços

b) Les paraules derivades acabades en *-ança* i *-ença* sempre s'escriuen amb ç.

esperar → *esperança* néixer → *naixença*
 enyorar → *enyorança* tenir → *tinença*

Els mots *dansa* i *defensa*, que no són derivats, s'escriuen amb s.

c) L'imperfet de subjuntiu sempre s'escriu amb ss.

cantés	temés	dormís
cantessis	temessis	dormissis
cantés	temés	dormís
cantéssim	teméssim	dormíssim
cantéssiu	teméssiu	dormíssiu
cantessin	temessin	dormessin

d) S'escriuen amb ss els mots acabats en:

-*assa*: *bonassa*, *bocassa*
 -*issa*: *corredissa*, *terrisa*
 -*íssim*, -*íssima*: *boníssim*, *il·lustríssima*
 -*ussa*: *gentussa*, *pelussa*
 -*gressió*, -*gressor*: *agressió*, *agressor*, *transgressió*, *transgressor*
 -*missió*, -*missor*: *emissió*, *emissor*, *transmissió*, *transmissor*
 -*pressió*, -*pressor*: *impressió*, *impressor*, *expressió*, *compressor*

La essa sonora: S, Z

Per representar gràficament el so de la essa sonora tenim dues grafies: s, z.

	Exemples	Excepcions
Generalment, escrivim s entre vocals.	causa, desè, provisió, resoldre, casual	amazona, ozó, trapezi, nazisme, bizantí
Escrivim z: —a principi de mot —entre consonant i vocal	zàping, zero, zinc, zoo, zulu esmorzar, ximpanzé, agutzil	Els mots compostos amb <i>dins</i> , <i>trans</i> i <i>fons</i> : <i>endinsar</i> , <i>enfonsar</i> , <i>transitar</i>

Remarques

a) Hi ha plurals de mots masculins acabats en -s que s'escriuen amb ss, perquè són sords, i altres només amb s, perquè són sonors.

pas → passos (i passar, passadís)
gros → grossos (i grossa, engrossir)

pes → pesos (i pesar, pesador)
llis → llisos (i llisa, allisar)

b) S'escriuen amb ss els femenins que acaben en -essa.

comtessa, duquessa, advocadessa

Ara bé, acaben en -esa:

- els femenins següents: burgesa, marquesa, pagesa, princesa
- els substantius abstractes derivats: riquesa, tristesa, infantesa
- els gentilicis: irlandesa, ucraïnesa, romanesa
- els participis: entesa, emesa, atesa

c) Hi ha paraules que generalment pronunciem de manera incorrecta.

Cal pronunciar amb essa sonora	Cal pronunciar amb essa sorda
Àsia, Eusebi, Susanna, asil, presumpte, fase, casino, paisatge, medusa	velocitat, metgessa, discussió, agressió, disseny, impressió
Les paraules que acaben en -si: tesi, crisi, anàlisi, dosi	

d) Finalment, i tal com hem dit, hi ha un seguit de paraules que sovint escrivim malament per influència d'altres llengües romàniques.

Escrivim amb s/ss:

arrebossar	carrossa	Eivissa	mostassa	sucre
arrrisar	cassola	embarassar	pissarra	tapís
arròs	cervesa	llapis	ris	tassa
barnús	Còrsega	massapà	sabata	tossut
basar	dansa	massís	Saragossa	tros
capatàs	disfressa	mosso	sentinella	vernís

Escrivim amb z:

alzina	botzina	donzella	senzill	zebra
benzina	bronze	pinzell	ximpanzé	zero

► EXERCICIS

1. Classifiqueu els mots següents segons si tenen un so de essa sorda o essa sonora.

tesor, tossut, rosa, quinze, salamandra, desànim, rossa, posar, passar, pesar, pagesa, bronze

s sorda	s sonora

2. Completeu les paraules següents amb la lletra corresponent al so de essa sorda.

s / ss		c / ç	
pe__ic	ma__a	ca__era	pin__a
cap__a	pre__a	Mer__è	vi__i
dimi__ió	pi__arra	gla__era	llan__ament
pan__a	embara__os	renaixen__a	adre__a
__uc	espe__a	estru__	__iutadà

3. Completeu les formes verbals de les frases següents amb la lletra adient.

1. Si tingué__im més temps, hauríem de comen__ar a endre__ar l'arxiu del jutjat.
2. Quan fa__i bo vull que comen__is a nedar tot sol.
3. Si em fe__is una mica de cas, encara no llen__aries les cèdules de citació.
4. És molt fàcil vèn__er els que ja han estat ven__uts una vegada.
5. Si no fo__is tan bona persona, no t'haurien amena__at.

4. Torneu a escriure els mots següents amb els sufixos adients, com en l'exemple.

boca	+assa	bocassa
terra		
dona		
casa		

enyorar	+dissa	
trencar		
córrer		
bellugar		

content	+íssim	
ric		
tendre		
gros		

aliar	+ança/ença	
témer		
créixer		
assegurar		

5. Completeu les frases següents amb les lletres adients corresponents al so de la essa sorda.

1. Les creen__es que transmeten els tapi__os de la __ala prin__ipal són ben a__enyades.
2. Si hague__in __ignat una alian__a per finan__ar el comer__ de __ucres, ara es trobarien en una situa__ió boní__ima, immillorable.
3. La __ivella del seu __inturó és molt agre__iva, amb aquell gravat ofen__iu.
4. Pel pont del mar__ vull ser fora quan comen__in els embu__os a la sortida de la __iutat.
5. Em sento feli__ malgrat la impre__ionant palli__a que ha significat la de__isió judi__ial.

6. En totes aquestes paraules hi manca una essa sonora. Completeu-les amb s o z.

ben__inera	__el	tuni__ià	topa__i	ba__ar
ga__olinera	abu__ar	de__embre	ximpan__é	aran__el
tran__atlàntic	belle__a	cerve__a	do__i	ti__ores
ligna__i	enfon__at	don__ella	dot__ena	pin__ell

7. Escriviu el plural de les paraules següents.

balanç:	llaç:	misteriós:
llis:	avís:	congrés:
tros:	cas:	anglès:
gros:	autobús:	interès:

8. Escriviu un nom derivat de cadascun dels infinitius següents, acabat en *-ció* o en *-sió*.

avaluar: <i>avaluació</i>	resoldre:	acusar:
decidir:	concloure:	citar:
confondre:	veure:	dividir:
falsificar:	adherir:	posar:

9. Escriviu un verb derivat de cadascun dels mots següents, acabat en *-itzar*.

memòria: <i>memoritzar</i>	síntesi:	senyal:
agut:	mòbil:	indemne:
caràcter:	anàlisi:	suau:

10. Completeu les paraules següents amb *-esa* o *-essa*.

invalid__	alcald__	impr__	angl__	adm__
sord__	hongar__	savi__	metg__	vell__
poet__	host__	xin__	polon__	jutg__

11. Completeu les frases següents amb les lletres escaients.

1. Ja podeu consultar la nota informativa sobre els permí__os i els terminis de pre__a de po__e__ió del personal funcionari del cos de tramita__ió pro__e__al.
2. Notifico la re__olució anterior a la persona intere__ada en pre__ència del seu advocat i li lliuro la cita__ió corresponent.
3. Els Mo__os d'Esquadra han de portar el detingut a comi__aria perquè el jutge li prengui declara__ió abans d'ingre__ar preventivament a la pre__ó.
4. D'acord amb la pre__umpció d'innocència, tota persona acu__ada d'un fet delictiu és innocent fins que la seva culpabilitat hagi estat establerta en un pro__és públic, en el qual totes les garanties nece__àries per a la defensa hagin estat a__egurades.
5. Qui maltracti amb acarni__ament animals domèstics i els cau__i la mort o els provoqui le__ions físiques ha de ser castigat a la inhabilita__ió d'un a tres anys per a la profe__ió, ofi__i o comer__ que tingui rela__ió amb els animals.

12. Completeu aquest article del Reial decret legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, amb les consonants adients.

1. Els empre__aris han de po__ar en coneixement previ del consumidor i u__uari, per mitjans apropiats, els riscos susceptibles de provenir d'una utilit__ació previ__ible dels béns i serveis, tenint en compte la naturale__a, les característiques, la durada i les persones a qui van destinats, d'acord amb el que es dispo__a a l'article 18 i normes reglamentàries que siguin aplicables.
2. Els productes químics i tots els articles que en la seva compo__ició portin substàn__ies cla__ificades com a perillo__es han d'anar enva__ats amb les garanties de __eguretat degudes i han de portar de forma vi__ible les indica__ions oportunes que adverteixin del risc de manipular-los.

13. Completeu el text següent amb les lletres que hi falten.

Hi arribo un diumenge, per carreteres rectilínies a__olellades que re__egueixen terres de secà. Cartells __ituats en punts estratègics indicant la direcció i el quilometratge que em resta són premonitoris de la importància del lloc on em dirigeixo. Verdú, coneguda prin__ipalment per la __eràmica negra, compta amb un mu__eu que farà les delí__ies dels més menuts i no tan menuts: el Mu__eu de Juguets i Autòmats. Impul__at pel col·leccionista verduní Manel Mayoral amb la idea de dinamit__ar el territori, el centre està con__iderat un dels més importants en la seva temàtica. L'equipament, únic a Europa, és una antiga ca__a pairal totalment reformada __ituada a la mateixa pla__a Major. Quatre plantes de somnis, fanta__ia i records.

Bernat Calbetó, *in.directe.cat*, 24 d'agost de 2011

G/J (TG/TJ), IG/TX, X/IX

Les grafies destacades d'aquests mots representen sons tan similars que a vegades fins i tot es confonen.

joc – xoc
 gec – xec – txec
 metge – metxa

Per saber com cal escriure aquests sons, agrupem les grafies segons el so que els correspon.

<i>g/j</i>	pagès, Joan
<i>tg/tj</i>	fetge, platja

<i>ig/tx</i>	boig, Txèquia
<i>x/ix</i>	xiular, coix

G/J i TG/TJ

	Exemples	Excepcions
Escrivim <i>j</i> al davant de <i>a, o, u</i> .	jardí, menjar jove, rajolí juvenil, ajuda	a) Els mots amb els grups <i>-jecc-</i> i <i>-ject-</i> : <i>objecció, objectar, projecció, trajectòria</i>
Escrivim <i>g</i> al davant de <i>e, i</i> .	gener, mengem girafa, màgic	b) Totes les formes del verb <i>jeure</i> : <i>jec, jeus, jeu, jèiem</i> c) Mots propis d'origen bíblic i derivats: <i>Jesús, Jesucrist, Jeremies, Jehovà, Jerusalem, jesuïta</i> d) Altres mots, com ara: <i>jerarca, jersei, majestat, jeroglífic</i>

Remarques

a) Cal tenir en compte l'alternança *j/g* en les paraules d'una mateixa família o quan conjuguem un verb. Aquesta alternança també afecta els grups *tj/tg*.

Alternança <i>j/g</i>	Alternança <i>tj/tg</i>
boja, boges, bojós, bogeria penjo, penges, penja, pengem, pengeu, pengem	platja, platgeta, platjola jutjo, jutges, jutja, jutgem, jutgeu, jutgen

b) Cal anar en compte a pronunciar correctament el so de la *j* o de la *g* de les paraules següents:

No s'han de pronunciar amb <i>i</i> .	majúscula, jaciment, projectil, juxtaposar, pagès, jutge, injecció, projecte, trajecte, gel (glaç)
No s'han de pronunciar amb <i>g</i> de <i>gat</i> .	venjar, venjança, distingir, extingir, burgès
No s'han de pronunciar amb el so de la <i>j</i> del castellà.	pijama, Júpiter, gelatina, jota, jungla, girafa, gel (de bany)

c) El verb *suggerir* i les paraules que en deriven s'escriuen amb *gg*: *suggerir, suggeriment, suggeridor...*

IG/TX

Les grafies *ig* i *tx* representen el mateix so quan són a final de mot.

bateig, boig
cartutx, despatx

En cas de dubte sobre l'ortografia d'aquests mots, els seus derivats ens indiquen amb quines lletres s'han d'escriure.

El grup <i>ig</i> alterna amb <i>g/j</i> o <i>tg/tj</i> en els derivats.	bateig → batejar boig → bogeria mig → mitjana lleig → lletgesa
El grup <i>tx</i> alterna amb <i>-tx-</i> en els derivats.	escabetx → escabetxada despatx → despatxar

Remarques

- a) No hi ha cap paraula que acabi en *-tg* o *-tj*.
b) Les paraules que acaben en *-ig* fan el plural afegint *-s* o bé *-os* al singular.

bateigs / batejos migs / mitjos
boigs / bojós lleigs / lletjos

En el plural acabat en *-os* escriurem *j* o *tj*, d'acord amb la pronúncia. Així mateix, també podem prendre com a referència una paraula derivada.

bateig / batejar / batejos
boig / bogeria / bojós
mig / mitjana / mitjos
lleig / lletgesa / lletjos

- c) Les paraules que acaben en *-tx* fan el plural afegint *-os* al singular, com ara *cartutxos* o *despatxos*.

X/IX

La lletra *x* representa diversos sons.

taxi, fix, explotar examen, exemple, hexàgon maduixa, xiclet, carxofa

Per escriure el so de maduixa, xiclet o carxofa tenim la grafia *x* i el dígraf *ix*.

Escrivim <i>x</i>	A començament de paraula i darrere de consonant	xal, xerès, xiroi, xofer, xumet orxata, panxeta, arxiu, tronxo, panxut
	Darrere de la vocal <i>i</i> i darrere del diftong decreixent <i>au</i>	guix, bixest, Flix disbauixa, xauixa, rauixa
Escrivim <i>ix</i>	Darrere de vocal	faixa, lleixa, boix (arbust), gruixut

Remarca

Les paraules següents s'escriuen i es pronuncien amb *s*, no amb *x*:

estranger, espolsar, estrany, estendre, esprémer, estricte

► EXERCICIS

1. Classifiquen les paraules següents segons el so que representen les grafies subratllades.

baixar, coixí, ratxa, enveja, juny, platja, mitjó, viatge, estiueig, totxana, passejar, àgil, xifra, raig, xarop, llangardaix, bogeria, assetjament, lletja, estoig

sonen com xoc	sonen com joc	sonen com metxa	sonen com metge

2. Completeu amb *j* o *g* les paraules següents.

in__ecció	__irafa	tra__ecte	tar__eta	__espa
ma__estàtic	__ueu	ob__ecció	presti__i	__esuïta
__ibrell	llet__es	vi__ilant	__eroglífic	a__ermanar

3. Completeu aquest embarbussament amb *j/g/tj/tg* i llegiu-lo en veu alta.

Setze ju__es d'un ju__at men__en fe__e d'un pen__at; si el pen__at es despen__és es men__aria els setze fe__es dels setze ju__es que l'han ju__at.

4. Escriviu un verb derivat de cadascun dels mots següents i completeu-los amb *tx* o *ig* (o *g*).

_____:	desi__	_____:	rebu__	_____:	feste__
_____:	empa__	_____:	passe__	_____:	xiuxiue__
_____:	assa__	_____:	tirate__	_____:	sorte__
_____:	bloque__	_____:	saque__	_____:	esqui__
_____:	capri__	_____:	sonde__	_____:	trepí__

5. Escriviu el plural de les frases següents.

1. El boig que conduïa pel bosc tenia un cartutx de dinamita a punt per fer explotar.
2. El meu desig és tenir a casa un despatx molt espaiós.
3. Aquell home provoca mareig de tan lleig com és.

6. Completeu amb *ix* o bé *x* les paraules següents.

__àfec	e__emple	pe__era	xar__a	fe__
e__èrcit	rau__a	fe__uc	que__alada	se__e
e__erit	madu__ot	co__	__imple	se__anta
e__amen	cala__era	__arranca	garbu__	__andall

7. Completeu les sèries següents.

citar	cito	cita	citi	cités
jutjar				
repartir				
annexar				
dirigir				
falsejar				
rebaixar				

8. Completeu les frases següents amb *j/g/tj/tg/ig/tx/ix/x*.

1. El bo__í va arribar a mi__anit amb un __est d'intranquil·litat dibu__at a la cara.
2. Els __eranis de ma __ermana serviran per homena__ar la nostra mare.
3. Els diumen__es del mes de ma__ m'agrada __eure fins a l'hora de l'esbar__o.
4. A la botiga del __amfrà de casa venen unes corre__es i unes mi__es que fan prou go__.
5. Si jo fu__o i ell també fu__, segur que tu també acabaràs fu__int.
6. Cal tenir cora__e per allo__ar a l'hosta__eria del convent un salva__e com aquell.

9. Completeu aquest text amb *j/g/tj/tg/ig/tx/ix/x*.

El conductor del co__e blau, responsable principal del __oc d'ahir a mi__a tarda, és de nacionalitat __eca, concretament de Praga, encara que té veïna__e civil a Catalunya. Es tracta d'un home molt e__ut vestit amb un __ersei de color ro__ i que, __ust quan els Mossos d'Esquadra van arribar per oferir el seu a__ut, estava a__agut a terra a causa d'un mare__, encara que no van haver d'avisar cap me__e. L'automòbil del ciutadà estran__er presentava la part davantera totalment a__afada.

Els a__ents van despa__ar ràpidament els tràmits perquè les parts van se__ellar un acord amb una enca__ada.

M/N

Les grafies *m* i *n* no presenten cap dificultat quan van al davant de vocal. Ara bé, quan van al davant d'algunes consonants poden ocasionar problemes.

T'ho pots emprovar si no ho vols canviar?
Aquest invent és immillorable.

Normes que resolen casos en què *m* i *n* sonen igual:

		Exemples	Excepcions
Escrivim <i>m</i>	Davant <i>b, p, m, f</i>	<i>embellir, tombar comprovar, imprès immòbil, emmagatzemar triumfar, samfaina</i>	<i>enmig, tanmateix</i> Escrivim <i>n</i> davant de la <i>f</i> en els mots formats amb els prefixos <i>con-</i> , <i>en-</i> , <i>in-</i> : <i>confit, enfonsar, informe</i>
Escrivim <i>n</i>	Davant <i>v</i>	<i>conveni, enverinar</i>	<i>circumval·lació, tramvia, triumvir</i>

Remarques

a) Cal escriure *im-*, i no pas *in-*, en fer el contrari d'una paraula que comença per *b-*, *m-* o *p-*: *imbevable, immoral, imperfecte*.

Així mateix, cal escriure *em-*, i no pas *en-*, en fer un verb derivat d'una paraula que comença per *b-*, *m-* o *p-*: *embarcar, emmarcar, empedrar*.

b) Les paraules *comte*, *compte* i *conte*:

comte	El títol de <i>comte</i> està per damunt del de <i>vescomte</i> i per sota del de <i>marquès</i> .
compte	He perdut el <i>compte</i> de les trucades que he fet aquest vespre. Vés amb <i>compte</i> de no caure! El magistrat ha disposat que se li cancel·li el <i>compte</i> corrent. Porti'm el <i>compte</i> , si us plau.
conte	Tenim el costum d'explicar-li un <i>conte</i> abans d'anar a dormir.

c) El dígraf *ny* representa el fonema que en basc i en castellà s'escriu amb *ñ*; en francès i en italià, amb *gn*; i en portuguès i en occità, amb *nh*. L'escriptura del dígraf *ny* no presenta cap complicació, però quan el trobem a final de mot pot dificultar-ne la pronúncia.

puny, lluny, esborrany, any, parany

Cal recordar que, en separar les síl·labes d'un mot, no es poden separar les dues lletres que el formen.

ca-nya, mun-ta-nya, pi-nya, as-se-nya-lar

d) Escrivim amb *m* paraules com ara:

impremta, empremta, premsa, somriure

e) Dupliquen la consonant les paraules següents:

mm: *gamma, Gemma*

nn: *Anna, annex, connectar, innocent, Susanna*

f) Cal escriure *mp* en algunes paraules encara que la *p* sigui muda.

atemptat, camp, compte, exempt, prompte, redemptor, símptoma, temps, temptar

► EXERCICIS

1. Completeu les paraules següents amb *m* o *n* i classifiqueu-les.

mi__var, co__vivència, a__fibi, co__mutar, co__binació, a__pliar, circu__ferència,
pri__mirat, rebo__bori, e__và, co__plidor, e__bús, co__moció, aca__pada, parani__f

<i>mb</i>	<i>mp</i>	<i>mm</i>	<i>mf</i>	<i>nv</i>

2. Completeu les paraules següents amb *m* o *n*.

i__fermera	co__fusió	i__munitzar	a__baixada	i__pressionant
e__mig	e__mudir	a__fitrió	co__vidar	co__fessar
co__ferència	e__filar	e__farfegar	e__balar	a__fiteatre
e__veja	fla__	o__bra	i__putar	e__feinat

3. Completeu els mots següents amb *im* o *in*.

__batut	__prudent	__fal·lible	__mortal	__mutable
__feliç	__perfecte	__pacient	__potència	__tolerància
__madur	__fidel	__voluntari	__finit	__material

4. Completeu aquests verbs derivats amb *em* o *en*.

petit → __petitir	dolç → __dolcir	fang → __fangar
barca → __barcar	boig → __bogir	gran → __grandir
fosc → __fosquir	marc → __marcar	fons → __fonsar
malalt → __malaltir	car → __carir	mordassa → __mordassar

5. Completeu les frases següents amb *compte*, *conte* o *comte*.

1. Cal anar molt amb _____ de no bloquejar el _____ corrent de la part actora.
2. El seu besavi era el _____ del castell.
3. La protagonista del _____ de fades vivia amb un _____.
4. Tingueu en _____ que el processat no va pagar el _____ de l'hotel on s'allotjava.

6. Empleneu els buits de les frases següents amb la paraula corresponent.

pinyol, estany, codonyat, parany, espardenya, esmunyir, banyes, empenyorar, escopinyes, constrenyiment, carmanyola

1. Quin decret regula la recaptació per via de _____ d'aquestes sancions?
2. La truita es va _____ per no caure en un _____.
3. Per pagar els deutes va _____ l'anell de l'àvia i unes _____ de cérvol de l'avi.
4. Sempre s'emporta el dinar en una _____. Avui du amanida amb _____ i olives sense _____ i, per postres, formatge amb _____.
5. Li falta una _____ i ara s'ha de remullar mig descalç en aquest _____.

7. Completeu les frases següents amb *m/n/ny/mm/nn/mp*.

1. Em vaig quedar i_____òbil quan vaig trobar-me el ca_____pió de boxa al tra_____via.
2. El fiscal va quedar fet un _____ap quan va saber que eres i_____ocent en aquell assu_____te.
3. Els co_____fits i els carqui_____olis de la pastisseria del xa_____frà són i_____ensos, massa grans per al meu gust.
4. És un mal sí_____toma que hagi perdut la co_____fiança en aquestes circu_____stàncies.
5. L'atleta va encaixar el trio_____f del rival amb un so_____riure vergo_____ós.
6. Per co_____emorar l'aniversari de l'entitat, l'orquestra si_____fònica va interpretar l'himne amb tot l'è_____fasi que permetia el moment.
7. Quan explico co_____tes en públic, se m'i_____fla la pa_____xa perquè sóc un ma_____oc de nervis.
8. Estic co_____ogut pel refra_____ que acaba de dir l'A_____a.
9. Els bo_____bers van arribar de manera i_____ediata a l'ate_____tat contra la impre_____ta.
10. El co_____te va aportar diners del seu co_____te corrent per fer realitat el seu so_____ni e_____presarial.

► EXERCICIS

1. Escriviu la paraula contrària dels adjectius següents.

legal:

lícit:

lògic:

limitat:

legítim:

les:

2. Completeu aquests infinitius amb *l* o *l·l* i escriviu-ne un substantiu derivat.

ape__ar:

ce__ebrar:

e__aborar:

co__ocar:

cance__ar:

anu__ar:

a__ucinar:

e__iminar:

osci__ar:

co__idir:

insta__ar:

po__uir:

3. Elimineu d'aquesta graella els mots que estan mal escrits.

satèl·lit	gorila	clientela	colega	mil·lèsim
til·la	tranquil·litat	pàl·lid	cercavila	milió
idili	apilar	rebelió	metàl·lic	del·legat
síl·laba	passarel·la	al·lèrgia	miler	ilusió

4. Completeu les paraules següents amb *l*, *l·l* o *ll* i torneu-les a escriure a la columna corresponent.

nove__a, sentine__a, motxi__a, exce__ent, pe__ícula, tras__adar, nu__itat, __eganya, parce__a, cèdu__a, a__egria, so__ució, __enya, ce__ebrar, se__ecció, so__itud, porce__ana, inte__igència

<i>l</i>	<i>l·l</i>	<i>ll</i>

5. Completeu els buits dels fets d'aquesta sentència amb *l*, *l·l* o *ll*.

Primer. El 27 de febrer de 2006 el de__egat del Govern de la Genera__itat a Barcelona va imposar a Carmen Costa Giménez una sanció que consistia en una multa de 300,50 euros perquè, com a titu__ar del vehicle, no va identificar el conductor responsable de la infracció en el termini establert, malgrat que van requerir-li que ho fes.

Segon. El 8 de maig de 2006 el Servei Cata__à de Trànsit va dictar una reso__ució en què va desestimar el recurs d'alçada que la part actora hi havia formu__at.

Tercer. La part actora hi ha interposat un recurs contenciós administratiu perquè s'anu__i la reso__ució i perquè es deixi sense efecte la sanció, ja que a__ega que durant la tramitació de l'expedient sancionador se li ha causat indefensió, atès que no es va intentar fer la notificació personal per mitjà de la di__igència oportuna.

Departament de Justícia, *Curs de llenguatge jurídic* (2a edició)

H

La lletra *hac*, que es conserva per raons etimològiques, no representa avui cap so, llevat d'alguns casos d'onomatopeia, és a dir, d'imitació de sons (*ha, ha, ha!, ehem!...*), o de paraules manllevades d'altres llengües que no han estat catalanitzades (*hippy, hall...*). Per tant, convé recordar les paraules que porten *hac* i també fixar-se en les discrepàncies que hi ha respecte a altres llengües.

Escrivim amb *hac*:

ham	hemorràgia	heterosexual	hissar	homogeni
harmonia	herba	higiene	hivern	hoquei
hemisferi	hereu	hipòtesi	homicida	humitat

També escrivim amb *hac*, en aquest cas intercalada, les paraules següents:

adherir	ahora	cohibir	inherent	subhasta
ahir	cohesió	exaurir	inhibició	tothom

En canvi, s'escriuen sense *hac* paraules com ara:

Boí	Ester	Maó	Munic	ostatge
cacauet	exuberant	Montblanc	orfe	truà
coet	Judit	Montjuïc	orxata	Vic

Remarca

Segons la posició de la *h*, o si el mot en porta o no, convé distingir bé entre:

ha (verb haver): Ja ha acabat.
ah (interjecció): Ah! Ja m'ho pensava.
a (preposició): Aniré a fer un volt.

ho (pronomen feble): Falta redactar-ho.
oh (interjecció): Oh! Quina sorpresa!
o (conjunció): Per escrit o de paraula?

hem (verb haver): Hem viatjat a l'Àfrica.
em (pronomen feble): Em dic Manel.

hi (pronomen feble): Hi aniré demà, al Jutjat.
i (conjunció): Treballa a Vic i Olot.

s'hi (combinació pronominal): S'hi fan molts judicis, en aquesta sala!
si (conjunció): Si plou, no us mogueu d'aquí.
sí (adverbi): Diu que sí a totes les propostes.

eh (interjecció): Eh! Escolta'm!
he (verb haver): Els he comunicat la notícia.

► EXERCICIS

1. Completeu amb *h* aquestes paraules, si cal.

__ostatge	ad__erir	a__ir	sub__asta	Est__er
co__et	__armonia	ales__ores	Montblanc__	caca__uet
__ivern	al__ora	__eterosexual	__orfe	in__ibir
__orxata	__issar	__imne	__idrofòbia	fil__armònica

2. Completeu les frases següents.

<i>s'hi si sí</i>	Digues al Blai que _____ que anirem a veure'l, però només _____ no _____ oposa ningú. A més, _____ la seva mare _____ avé, potser es pot afegir a la visita la Quima, _____ té temps i diu que _____, és clar.
---------------------------	--

<i>ho o</i>	Digues! El testimoni _____ va declarar durant el judici _____ en la vista prèvia? No _____ saps _____ bé no ens _____ vols dir?
-----------------	---

<i>hem em</i>	_____ penso que per assolir un bon resultat _____ de canviar d'estratègia, però no _____ veig amb cor de fer res més que el que _____ pactat.
-------------------	---

<i>ha a</i>	El judici _____ començat _____ l'hora assenyalada, per la qual cosa la magistrada _____ previst que acabi cap _____ la una del migdia.
-----------------	--

<i>hi i</i>	S'ha decidit que al centre _____ a les instal·lacions annexes els alumnes majors d'edat _____ entrin sense necessitar cap permís. No obstant això, encara _____ ha la norma per la qual la directora ha d'autoritzar les entrades _____ les sortides del centre _____ ha de vetllar pel compliment de l'horari.
-----------------	---

► EXERCICIS

1. Separeu les paraules següents en síl·labes i assenyaieu-ne la síl·laba tònica.

bressol:	grua:
gripau:	platja:
feia:	pingüins:
missioner:	aixella:
guardiola:	ioga:
rossinyol:	inquietud:
equivocació:	il·luminació:
immensitat:	lloança:

2. Completeu els espais buits d'aquest text amb *a/e* segons correspongui.

El pastís li va quedar molt tou i saborós, així que tots els funcionaris que treballav__n a l'oficina van anar tr__ient les cos__s de sobre de les taul__s per menjar-se'l més còmod__ment. La resp__ndor que els arribava provinent de la sala enorm__ que hi havia al costat permeti__ que mantinguessin el llum apagat, però ni tan sols la p__sada Cat__rina va protestar per això: aquell no era moment de mal__nconies ni __nyorances, sinó que calia oblidar totes les diferènci__s que durant massa temps els havien dividit. Quan va aparèixer la jov__ __mbaixadora, acabada de nomenar, tothom va aplaudir sense cap mena de r__ncor. De sobt__, però, una ràf__ga de trets ho va interrompr__ tot.

3. Completeu els espais buits d'aquest text amb *o/u* segons correspongui.

Durant la meua plàcida j__ventut vaig viure a la casa que els pares tenien a la m__ntanya. Hi havia alguns conre__s de tar__ngers i p__meres i aquelles taronges i pomes tan bones compensaven alguna inc__moditat com era l'habitual retard del corre__ i la manca d'autobus__s de línia. La meua mare feia de m__dista a Viladrau i mon pare treballava als bosc__s de la zona, fent de carb__ner. No v__líem ni sentir a parlar d'un hip__tètic trasllat al poble, malgrat que sovint ens visitava l'alcalde, un home de ve__greu i __lleses gr__ixudes, amb l'oferta de treballar als despatx__s municipals, una canç__neta que ja ens res__ltava familiar i que reb__tjàvem com p__diem.

4. Ompliu els buits amb *a/e/o/u* segons calgui.

Aquest és un altr__ avantatg__ que podem atribuir a les màquin__s: no ten__n escrúp__ls, __nyorança ni r__ncor, ni han de s__portar altr__s sentiments tan humans com aquests. Per contra, és cert que poden patir av__ries, poden tenir vir__s o es poden perdre pels llargs ri__s i les immens__s m__ntanyes d'informació que actualment s__rgeixen de tot arre__. Fins on podran arribar aquests ginys? Represent__n aquella m__ravella resp__ndent, aquell nou capít__l de la història que ens van vendr__ o encara no ens apartem gair__ de la tradició escrita que van mantenir els monj__s als mon__stirs fa mil anys o la que van difondr__ oralment els j__glars? El futur més imminent potser no es presenta tan negr__ ni av__rrit com pensàv__m.

5. Escriviu aquestes paraules a la columna corresponent.

greu, lleig, txec, fems, llest, text, tres, rec, test, greix, xec, fet, ser, preu, cec

e oberta	e tancada

6. Escriviu aquestes paraules a la columna corresponent.

tros, Pol, lloc, porc, tronc, poc, llot, boig, pot, bo, boix, cop, fort, or, poll, gros

o oberta	o tancada

7. Accentueu les paraules que calgui del text següent.

Els patrons de bellesa son ben volatils. Anys enrere, els cossos turgents plens de corbes es preferien a les figures pal·lides i languides tan de moda avui dia. La insatisfaccio amb el propi cos en plena adolescencia es una bomba de rellogeria i un element clau per entendre l'augment dels trastorns en el comportament alimentari. A la voluntat de perdre grans quantitats de pes amb dietes estrictes s'afegeix l'obsessio per l'exercici, l'autoestima baixa, un caracter perfeccionista, inseguretad i aïllament social i familiar i especialment la incapacitat d'acceptar la malaltia. Recentment s'ha presentat una proposicio no de llei sobre l'elaboracio d'un pla global per prevenir i evitar l'anorexia i la bulimia, que preten restringir la venda de laxants i diüretics a menors a les farmacies i homogeneïtzar les talles de la roba, entre d'altres.

El Temps, 20 de juny de 2006 (text adaptat)

8. Completeu aquest text amb els accents que hi falten.

Abraham va insistir que era ell qui havia convidat i qui havia de pagar els plats trencats, pero Quim es posa greu i hieratic amb l'argument que potser no es tornarien a veure mai mes i que ell era avui el seu hoste i el volia rebre i fer els honors que l'hospitalitat mediterrania exigeix. Paga el compte i sortiren al port. Era ja mes de la una i encara hi havia una gran animacio. La vida nocturna feia les delicies de *Martin*. Decidiren caminar seguint la vora de la mar fins a Colom. *Martin* els explica la seva vida rutinaria de burocrata a Zuric amb un cert detall, el cansament que arriba a produir-li, el fastic vital que tot plegat li feia avinent el tenia anorreat.

Joaquim Pijoan, *Sayonara Barcelona*

9. Poseu els accents que falten en el text següent.

En Jordi esta ben convençut que nomes vosaltres fareu tirar endavant les empreses en un mon globalitzat i sotmes continuament a turbulencies financeres, laborals, personals en el si d'un oceà de "competitivitat" molt gran. Tambe manifesta un cert grau de pessimisme quan pensa i, ho diu amb sordina, que construir per durar es cada cop mes una idea romantica i que, malgrat el voluntarisme que hi posem, les empreses i les organitzacions, dels tipus que siguin, cada vegada tindran una vida mes efimera i que els moments mes dolços seran fugissers tambe per als lidere, els artistes, els veïns, les parelles i que continuament haurem de reconfigurar i reinventar des dels llocs de treball fins a la nostra vida col·lectiva, passant per les questions de la propia "sostenibilitat" de les persones.

Sebastià Serrano, *La festa dels sentits* (text adaptat)

10. Poseu els accents i les dièresis que calguin en el text següent.

Deixar de menjar carn, per que no? Poques persones vegetarianes tenen els problemes de colesterol i d'obesitat que causen tantes morts prematures als paisos occidentals. Pero, abans de fer-se vegetariana, conve saber que la carn es una de les principals fonts de proteïnes a la nostra dieta i que les proteïnes son els maons amb que esta construït el cos huma. Els ossos, els muscals, els ulls, la pell, tots els nostres organs estan fets amb proteïnes. I, com que els cos huma esta sempre en obres, perque cada dia moren milions de cel·lules que han de ser substituïdes, cada dia necessitem noves proteïnes per regenerar-nos.

Valentí Fuster, *La ciència de la salut*

11. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent.

Nomes en Salvador *Sense Germana*, tan donat a inventar histories, podia ser qui, assenyalant-me'l, em fes veure la contradicció estranya i misteriosa entre aquell carrer tan petit i insignificant, tan brut i fosc, sense sortida, i la importancia i grandiositat del nom que portava. Allo no era normal, em deïa, havia de respondre a un enigma que, tard o d'hora, acabariem per descobrir. El cap del mon podia ser la fi del mon. I m'introduïa en tenebroses histories d'espies, de negocis il·legals, de perdularis i assassins (o de perdularis assassins) que tenien l'origen i el final en el fabulos carrer del Cap del Mon.

Lluís-Anton Baulenas, *Per un sac d'ossos* (text adaptat)

12. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent.

Nizzi era una dona de pell molt blanca, de cabells negres i ulls tirant a morats. Portava un vestit de vellut carmesi amb un escot magnific, damunt el qual, penjat d'una cadena d'or, lluïa un topazi extraordinari. Era una coqueta espontania com una gata, que posseïa la provocacio de la model professional i la distincio d'una prostituta magnificament educada que dispensava el seu ofici amb superbia i una fermesa suau. Era intel·ligent, riallera, sabia parlar dolçament, muntava a la perfeccio i conduïa ella mateixa l'automobil, bevia whisky i fumava tabac oriental.

Nèstor Luján, *A Mayerlin, una nit...* (text adaptat)

13. Poseu accent o dièresi a les paraules que calgui dels textos següents.

Te el coratge de qui ha estat abandonat a la deriva i al panic cosmic del mar salat, la set i la mort, i, tot i això, es lliura a la providència. Així que ho pensa, enveja aquesta confiança absoluta que empeny a sobreviure. És un impuls diferent del desig d'abandonar una terra desposseïda que no ofereix cap possibilitat de progrés, que fa emigrar fugint del caos, les dictadures, la guerra, les sequeles colonials, les injustícies socials, la pobresa. En el viatge de l'Aisha i la Fatima hi ha una recerca d'obertura que s'assembla al miratge dels joves que contempen la promesa perversa del mar: països que es declaren germans, anuncien una vida ideal i ofereixen la matèria densa de les onades. La migració, la recerca dels orígens, l'exili forçós se succeeixen en la memòria dels naufragats que recorren tots els mars del món.

Núria Esponellà, *La travessia*

14. Poseu els accents i les dièresis adients en els textos següents.

Els plens són l'espectacle més gran de la Patum; el seu moment culminant; l'apoteosi de la festa. Els plens, que antigament havien format un sol quadre amb les maces i que deuen el seu nom al fet que van plens de foc, estan documentats des del 1628. Quan s'apaguen els llums, comença la música i la plaça esdevé un infern que s'omple de foc amb mil fuets cremant alhora. Els plens evolucionaven únicament al so del tabal fins a final del segle XIX, quan en Quim Serra va compondre la música genial i enardidora amb que salten actualment.

L'any 1756 l'Ajuntament de Berga va decidir incorporar una aliga a les solemnitats del Corpus Christi, que fou construïda pel fuster Ramon Roca i que és la mateixa que figura actualment a la Patum. El seu ball és el de major valor coreogràfic de tota la representació, i la seva música la més distingida i monumental. Aquesta extraordinària partitura presenta moltes semblances amb una dansa típica del Renaixement, que podria tenir el seu origen al segle XVI, tot i que la seva línia melòdica sembla que deriva d'un himne gregorià.

www.museu.lapatum.cat (text adaptat)

15. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent.

Els que aspirin a realitzar les proves selectives per a l'ingrés al notariat han de complir, en la data en que acabi el termini de presentació de les instàncies, les condicions següents:

1. Ser espanyol o tenir la nacionalitat de qualsevol país membre de la Unió Europea.
2. Ser major d'edat.
3. No estar compres en cap dels casos que incapaciten o impossibiliten per exercir el càrrec de notari.
4. Ser doctor o llicenciat en dret o haver conclòs els estudis d'aquesta llicenciatura.

Si el títol procedís d'un estat membre de la Unió Europea, s'ha de presentar el certificat acreditatiu del reconeixement o l'homologació del títol equivalent, de conformitat amb la Directiva 89/48, de 21 de desembre de 1988, el Reial decret 1665/1991, de 24 d'octubre, i altres normes de transposició i desplegament.

Article 10 de la Llei del notariat (fragment)

16. Completeu el text següent amb les lletres adients.

Després de les sardanes hi va ha__er jocs infantils i la seva germana i la meva van pro__ar d'af__itar glob__s i se'ls van re__entar de seguida. Van fer carreres de sacs i var__n tr__ncar l'olla i sembla__a que s'ho passa__en molt bé; els vam mirar una est__neta i després v__m agafar les bicicletes i v__m anar a l'estació a veur__ passar trens. Està__em contents. A la nit hi ha__ia ball, em va dir que ballàriem junts i el cor se'm va eix__mplar. El ball comença sempr__ tardíssim, quan els músics ja han s__pat i ress__pat i em recordo que esta__a tot neguitós perquè l'hora no aca__a__a d'arri__ar mai.

Maria Mercè Roca, *Com un miratge* (text adaptat)

17. Ompliu, si cal, els buits amb les grafies corresponents.

De__ia ca__tar que el que deia no em feia ni fre__ ni calor perquè va continuar garlan__ amb aquell seu aire fanfàrria. A__ans que es p__sés a la boca la paraula sida, abaixan__ la veu, estona feia que jo ha__ia end__vinat la causa de l'ava__uació del Joel de qui parla__a. Sentia fàsti__ que mercad__gés amb les notícies i potser també se'm desperta__a la por, el cas és que li vaig e__zibar als morros un rene__ verinós amb la intenció de deixar-lo mu__. Potser vaig confegir una ganyota, però no ho cre__ pas.

Maria Barbal, *Escrivia cartes al cel*

18. Ompliu els buits amb les grafies corresponents.

T'escriu una amiga, arquitect__ i mare de tres fills. Es queixa que les dones amb profe__ions __ualificades només tenen dues opcions: o renunciïn a la maternita__, o tenen fills però ho di__imulen. No estaria __en vist que plegue__in a l'hora en punt per anar a rec__llir els nens a l'escola, ni que s'escape__in de la feina __uan se'ls po__a un nen malalt, ni que fe__in cara de pomes agres __uan les convo__en a una reunió a les vuit del ve__pre.

La tercera opció pa__a per conformar-se, ni que si__i de forma provi__ional, amb una feina de menys __ualificació. En aquest cas ja es pot entendre que hagi de portar el fill al pediatr__, que t'acullis al dret de reducció de jornada i que expo__is fotos dels nens al lloc on tr__balles.

Eva Piquer, *La feina o la vida*

19. Ompliu els buits amb les grafies corresponents.

La nosa d'una verita__ terrible li peta al cer__ell de manera fulminant: la Martina ha canviat el número del seu telèfon mò__il. Can__ada de la persecu__ió insistent, ho recone__, a què l'ha sotme__a darrer__ment, primer ba__ant a Barcelona i escom__tent-la a l'entrada o a la s__rtida del pis, vorera amunt o vorera a__all del seu carrer, a la piscina que freqüenta els esti__s o a casa de la Dèlia, on s'ha__ia refu__iat expre__ament perquè no la tro__és a casa seva, i després, d'una setmana ençà, trucant-li i enviant-li corre__s matí, tard__ i vespr__, com un veritable corcó, de Can Montalà estant amb el pre__, sempre el mateix pre__, de tornar-ho a pro__ar i esperar a veure què pa__a.

Antoni Pladevall, *La papallona negra*

20. Ompliu els buits amb les grafies corresponents.

En David ja no tenia cap dubt___. Quan la Ge__a vingués a sopar a casa seva li prepararia aquell plat fet amb àne__ i b__tifarra amb __eba que havia après a cuinar quan encara era un __icot jove i i__madur que vivia sense maldecaps. Era feli__ i se li notava a la cara, a la mirada, a tots els por__s de la pell. La perspectiva del sopar i__minent va s__posar-li tota una in__ecció de moral, quan ja estava a punt d'e__bogir.

Pa__aven quin__e minuts justos de l'hora establerta quan va arri__ar. Estava g__lada i sorprenentment va dir-li que volia cerve__a, que tenia molta se__. Tot seguit, es va po__ar un d__vantall i es va esmu__ir cap a la cuina. Va demanar-li a quin cala__ tenia els ganivets; de sobte, el so agu__ d'un mò__il va crear un moment de co__fusió.

21. Ompliu els buits del text següent amb les grafies que hi falten.

Aquell vespr__ en Pere no va tenir gens de sor__: va estar-se ma__a estona esperant que piqués algun pe__ i tot va resultar debades, ja que va aca__ar cansat i __op per la rosada, i amb el cov__ buit. Feia fred i a__ans de tornar cap a casa va pensar que li aniria bé prendre una bona ta__a de xocolata desfeta.

Amb aquesta intenció va pa__ar a veure el seu bon amic Quimet, el f__rner, que encara de__ia estar treballant. El coneixia de l'escola, de feia un munt d'anys, quan junts van s__portar aquell mestr__ que pretenia que recorde__in llistes interminables de reis i __mortals amb noms estra__bòtics. Ara eren dos homes fets i drets que mantenien una amista__ molt estreta i que encara compartien for__a estones quan la feina els ho permetia. Va tr__car a la porta lateral de la botiga i de seguida va aparèixer el seu amic, que el va convidar a entrar. La seva dona havia s__rtit i tots dos sols podrien x__rrar amb tranqui__itat d'allò que els vingués de gust: una d'aquelles llargues i ma__estuoses converses sobre els temes importants de la vida.

22. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent.

Catalunya es terra d'arros per excel·lencia i, sens dubte, el primer lloc del ranking productiu l'ocupa el delta de l'Ebre, sobretot per quantitat de produccio i per extensio paisatgistica. Son 12.000 hectarees de superficie conreada amb 40.000 tones d'aquest cereal produides anualment, que modela una zona unica i que ens acosta a la veina albufera de Valencia. Un terreny increiblement pla en un pais muntanyos mes aigua abundant son sinonim de lloc adequat per a aquest conreu.

Aquest fet no pot desmereixer una altra zona arrossera mes petita al cor de l'Emporda, amb una produccio de nomes 900 tones anuals brutes, pero amb una tradicio arrossera de major antiguitat, ja que es remunta al segle xv. No es perque si que Pals, en llati, vol dir "terreny pantanos", la qual cosa ja ens indica una zona arrossera en potencia des de temps reculats.

Morfosintaxi

ELS DETERMINANTS: ARTICLES, DEMOSTRATIUS, POSSESSIUS I INTERROGATIUS

Els articles

L'article és la categoria gramatical que precedeix el nom i en determina el gènere (masculí o femení) i el nombre (singular o plural).

Segons l'especificació que introdueixen i el tipus de nom que modifiquen, es classifiquen en articles definits i articles indefinits.

Treballa en *un* jutjat de Reus [amb l'article indefinit no concretem exactament quin jutjat és].

Treballa *al* Jutjat d'Instrucció núm. 2 de Reus [amb l'article definit concretem quin jutjat és].

	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Definit	el (l')	la (l')	els	les
Indefinit	un	una	uns	unes

Cal tenir en compte que els noms de persona poden anar precedits per un article i que aquests articles personals poden tenir unes formes diferents.

Masculí	Femení
el (l') / en (n')	la (l') / na (n')

el David / *en* David

*l'*Albert / *n'*Albert

la Mercè / *na* Mercè

*l'*Elisabet / *n'*Elisabet

Hi ha noms de lloc que porten article: *el* Vendrell, *la* Bisbal d'Empordà, *l'*Hospitalet de Llobregat, *la* Seu d'Urgell... L'article, en tots aquests casos, s'ha de posar en minúscula, si no és en inici absolut de frase.

L'article definit masculí i el neutre tenen la mateixa forma en català, *el*; per tant, la forma *lo* per a l'article neutre és incorrecta i cal buscar-hi una solució alternativa.

Incorrecte	Correcte
<i>Lo</i> millor que pots aportar...	El millor / La millor cosa que pots aportar...
<i>Lo</i> que dius no és cert.	Això que / El que dius no és cert.
<i>Lo</i> bo que és!	Que n'és, de bo! / Que bo que és! / Com és de bo!
Fes-ho tot <i>lo</i> bé que puguis.	Fes-ho tan bé com puguis.
A <i>lo</i> millor...	Potser...
Tot <i>lo</i> més...	A tot estirar... / Pel cap alt...
<i>Lo</i> que són les coses!	Ves per on! / Qui ho havia de dir!

Incorrecte	Correcte
Per <i>lo</i> qual...	Per això... / Per la qual cosa...
És <i>lo</i> de menys!	Això rai!
Per <i>lo</i> demás...	Això de banda... / Pel que fa a la resta...
És <i>lo</i> de sempre!	És la cançó de sempre!
Ara ve <i>lo</i> bo!	Ara ve la bona!

L'apòstrof

És un signe gràfic (') que es fa servir per marcar que s'elideix una vocal d'una paraula davant d'una altra paraula que comença per una vocal o *h*.

S'apostrofen els articles definits o determinats, els articles personals *en* i *na*, la preposició *de* i alguns pronoms febles. Ara bé, mai no hem d'apostrofar el *que*.

- ✗ Trobo *qu'el* Tomàs s'ha envellit.
- ✓ Trobo *que el* Tomàs s'ha envellit.

Els articles *el* i *la* s'escriuen *l'* davant dels mots que comencen per vocal o *h*.

*l'*olla, *l'*Anna, *l'*expedient, *l'*herba

Però l'article *la* no s'apostrofa davant una paraula que comenci per *i*, *u*, *hi* o *hu* àtones.

la imatge, *la* universitat, *la* història, *la* humanitat

La preposició *de* segueix les mateixes regles generals d'apostrofació que l'article *el*.

*d'*abril, *d'*història, *d'*Egipte, *d'*oli

Remarques

- a) No apostrofem mai davant d'una *i* que forma part d'un diftong creixent: *la* iaia, *el* iogurt, *de* iode...
- b) No apostrofem *la una* quan ens referim a l'hora.
- c) No apostrofem tampoc davant els noms de lletres: *la* a, *la* ena, *la* essa, *de* erra...

La contracció

Les preposicions *a*, *de* i *per* i la forma *ca* (“casa de”) es contreen i formen una sola paraula quan es troben en contacte amb els articles *el*, *els* i *en*.

Preposició + article → contracció	Exemples
a + el → al a + els → als de + el → del de + els → dels per + el → pel per + els → pels per a + el → per al per a + els → per als	<i>al</i> jutjat / <i>al</i> Vendrell <i>als</i> companys <i>del</i> procediment / <i>del</i> Vendrell <i>dels</i> judicis <i>pel</i> carrer / <i>pel</i> Vendrell <i>pels</i> tribunals <i>per al</i> secretari judicial <i>per als</i> implicats
ca + el → cal ca + els → cals ca + en → can	<i>cal</i> Martí <i>cals</i> Martorell <i>can</i> Puig

Hem de tenir en compte, però, que si l'article es pot apstrofar, perquè la paraula de darrere comença per vocal o hac, es desfà la contracció.

Preposició + article + vocal o hac	Exemples
a + el → a l' de + el → de l' per + el → per l' per a + el → per a l'	<i>a l'</i> actor <i>de l'</i> objectiu <i>per l'</i> ordre <i>per a l'</i> últim
ca + el → ca l' ca + en → ca n'	<i>ca l'</i> Isidre <i>ca n'</i> Agustí

Els demostratius

Els determinants demostratius indiquen la situació de proximitat o de llunyania, en l'espai o en el temps, del nom que determinen respecte de qui parla o escolta.

	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
De proximitat respecte de qui parla o escolta	aquest	aquesta	aquests	aquestes
De llunyania respecte dels interlocutors	aquell	aquella	aquells	aquelles

Els possessius

Els determinants possessius indiquen a qui o a què pertany o correspon una cosa. Segons la pronúncia es distingeixen les formes tòniques i les formes àtones.

Les formes dels possessius tònicos són:

	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	meu teu seu	meva teva seva	meus teus seus	meves teves seves
Més d'un posseïdor	nostre vostre seu	nostra vostra seva	nostres vostres	
			seus	seves

Els possessius tònicos s'usen normalment amb article si precedeixen el nom. Si van darrere del substantiu van sense article. Es poden usar com a adjectius i com a pronoms.

La *vostra* feina és més fàcil que no pas la *meva*.
Això no és cosa *nostra*.

De vegades no cal utilitzar cap possessiu perquè el context ja indica la relació que expressen.

- ✘ El jugador va xutar *amb la seva cama dreta*.
- ✓ El jugador va xutar amb la cama dreta.

Els adjectius possessius àtons tenen les formes següents:

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
mon	ma	mos	mes
ton	ta	tos	tes
son	sa	sos	ses

Aquests possessius àtons equivalen als possessius tònicos *el meu, el teu, el seu...* i s'usen sobretot davant de noms de parentiu, d'alguns tractaments i també en poesia i refranys.

Ma mare em va dir la veritat.
Cada terra fa *sa* guerra.

Remarca

Habitualment els possessius van entre un article determinat i un nom: el *meu* cotxe, la *nostra* família... Però cal recordar que si acompanyen *casa* no hem de fer servir article determinat i els hem de posar darrere el nom.

No vol que vinguin a *casa seva*.

Els interrogatius

Els interrogatius serveixen per preguntar directament o indirectament.

Els determinants interrogatius, que concorden amb el nom en gènere i nombre, presenten quatre formes: *quin*, *quina*, *quins*, *quines*.

Quin equip guanyarà la lliga?

Quina hora és?

Quins dies teniu judicis?

Quines són les cadires més còmodes?

Com molts determinants, també poden ser pronoms, si elidim el nom al qual acompanyen.

De tots aquests llibres, *quin* em recomanes?

D'aquestes plantes, *quina* t'agrada més?

Qui (equivalent a *quina persona* o *quines persones*) i *què* (equivalent a *quina cosa*) són pronoms interrogatius invariables.

Qui vindrà al dinar?

No et dic *qui* ho sap.

Què voleu prendre?

No sé *què* volíeu saber.

Remarca

No hem de fer servir la forma *que* en comptes de *quin*, *quina*, *quins* o *quines* com a interrogatiu.

✗ *Que* temps farà la setmana vinent?

✓ *Quin* temps farà la setmana vinent?

► EXERCICIS

1. Escriviu l'article determinat que correspongui davant dels mots següents.

Ex.: el termini, l'autorització

_____ usdefruit

_____ jurat

_____ usuària

_____ exhort

_____ certificat

_____ nul·litat

_____ venciment

_____ oferiment

_____ aval	_____ obligació	_____ suïcida	_____ innocent
_____ deute	_____ il·lès	_____ ingrés	_____ homicida
_____ hisenda	_____ il·lícit	_____ exempció	_____ advertiment
_____ horari	_____ pertinença	_____ avantatge	_____ informàtica
_____ espai	_____ obligació	_____ il·legalitat	_____ urna

2. Feu el singular dels mots següents.

Ex.: els implicats → l'implicat

els homenatges	_____	les infraccions	_____
les opinions	_____	les errades	_____
les estafes	_____	les empremtes	_____
les imprudències	_____	els acusats	_____
les identitats	_____	les hipoteques	_____
els hemisferis	_____	els impostos	_____
les urbanitzacions	_____	els habitatges	_____
les herències	_____	els incidents	_____
els assetjaments	_____	les obligacions	_____

3. Completeu amb *de* o *d'*, segons calgui.

jersei _____ ratlles	regal _____ aniversari	deure _____ socors
ganes _____ arribar	mousse _____ iogurt	desig _____ unitat
permís _____ residència	zona _____ edificació	gust _____ llimona
data _____ arribada	professor _____ universitat	tintura _____ iode

4. Completeu les construccions següents amb un article i una preposició. Feu les contraccions que calgui.

Ex.: Vindrem directament de l'hospital.

1. Va caure quan sortia _____ edifici.
2. La cosina _____ Isabel treballa a Alacant.
3. Cada matí passem _____ avinguda.
4. Va fer la consulta _____ Oficina d'Atenció _____ Ciutadà.
5. El despatx _____ advocada és nou.
6. Ara vinc _____ Col·legi de Procuradors.
7. Sempre recordem els amics _____ infantesa.
8. Aquella toga era _____ Eugeni.
9. Vam anar de viatge _____ Índia.
10. Ahir em vaig fer mal _____ ull.

5. Completeu les construccions següents amb un article i una preposició. Feu les contraccions que calgui.

1. El gendre _____ Roger és de Terrassa.
2. Vam pujar _____ golfes _____ escala nova.
3. Ha dit que anava _____ Audiència.
4. Sovint passo _____ camí més llarg.

5. En aquell edifici tenen problemes _____ humitat.
6. _____ una passaré _____ jutjats.
7. L'alumnat _____ universitat és molt nombrós.
8. _____ agost anirem _____ Terra Alta.
9. Llegeixo força novel·les _____ biblioteca.
10. Totes les torretes _____ jardí _____ Olga són blanques.

6. Completeu les frases següents amb un possessiu adequat.

Ex.: Agafeu les vostres coses i toqueu el dos.

1. Dóna'm l'adreça de _____ empresa.
2. Li podem garantir que _____ productes són de primera qualitat.
3. El meu avi i _____ àvia tenen gairebé vuitanta anys.
4. Us he de dir que _____ bromes no em fan gaire gràcia.
5. En _____ correu electrònic no vam entendre què ens dèieu.
6. _____ intenció és fer vacances al juliol.
7. Ens vam asseure a prop _____.
8. _____ cosina Pilar ha aprovat les oposicions.
9. Pregunta-ho a la directora i no a mi: això és cosa _____.
10. Traslladarem _____ bosses i les de l'entrenador.
11. A casa _____ hi vaig gairebé cada dia.

7. Completeu les sèries següents utilitzant la forma corresponent del possessiu assenyalat.

Ex.: El nostre pare - la nostra veïna - les nostres amigues

La <u>seva</u> exposició	_____ expedients	_____ testimoni
Les <u>vostres</u> sabates	_____ arguments	_____ assegurança
El <u>meu</u> propòsit	_____ intenció	_____ sospites
La <u>teva</u> revista	_____ sobres	_____ objectiu

8. Ompliu els buits d'aquestes frases amb la forma que hi correspongui dels interrogatius entre parèntesis.

- 1 Segons _____ (quin / qui) dia vinguis al despatx, no m'hi trobaràs.
2. _____ (Què / Quines) eines he de fer servir per muntar la prestatgeria?
3. L'entrenador encara no ha decidit _____ (quins / què) davanters jugaran la final de la copa.
4. _____ (Quin / Qui) hi ha a l'oficina que ho sàpiga fer?
5. No sé en _____ (què / quina) situació els trobaré quan torni de l'excedència.
6. Sóc molt conscient de _____ (quins / qui) són els meus límits.
7. No vol dir-nos per _____ (quines / qui) raons vol canviar de població.
8. Ara no recordo _____ (què/ quina) contrasenya tinc.
9. _____ (Quins / Què) llibres has llegit aquest estiu?
10. Encara no sé en _____ (què / quin) jutjat vull fer les pràctiques.

ELS QUANTIFICADORS: NUMERALS, QUANTITATIUS I INDEFINITS

Els numerals

Els determinants numerals, que formen part dels quantificadors, es classifiquen en cardinals, ordinals, partitius, multiplicatius i col·lectius.

Els numerals **cardinals** indiquen una quantitat exacta.

Numerals cardinals			
0	zero	20	vint
1	u / un / una	21	vint-i-u / un / una
2	dos / dues	22	vint-i-dos / dues
3	tres	23	vint-i-tres
4	quatre	24	vint-i-quatre
5	cinc	25	vint-i-cinc
6	sis	26	vint-i-sis
7	set	27	vint-i-set
8	vuit	28	vint-i-vuit
9	nou	29	vint-i-nou
10	deu	30	trenta
11	onze	31	trenta-u / un / una
12	dotze	32	trenta-dos / dues
13	tretze	33	trenta-tres
14	catorze	34	trenta-quatre
15	quinze	35	trenta-cinc
16	setze	36	trenta-sis
17	disset	37	trenta-set
18	divuit	38	trenta-vuit
19	dinou	39	trenta-nou
		40	quaranta
		41	quaranta-u / un / una
		42	quaranta-dos / dues
		43	quaranta-tres
		[...]	
		50	cinquanta
		60	seixanta
		70	setanta
		80	vuitanta
		90	noranta
		100	cent
		101	cent u / un / una
		102	cent dos / dues
		200	dos-cents / dues-centes
		300	tres-cents / tres-centes
		[...]	
		1.000	mil
		1.000.000	un milió

Remarques

a) Els numerals cardinals són invariables, llevat d'*un*, que pren les formes *una*, *uns* i *unes*; *dos*, que fa el femení en *dues*, i *cent*, que pren les formes *cents* i *centes*.

un bolígraf, *una* grapadora, *uns* bolígrafs, *unes* grapadores
dos llibres, *dues* llibretes
dos-cents fulls, *dues-centes* pàgines

b) Hem de fer servir *u* en comptes de *un* quan fem referència al primer element d'una sèrie numerada.

el dia *u* de cada mes
la número *u* de la promoció

c) Hem d'escriure guionet només entre les desenes i les unitats i entre les unitats i les centenes.

seixanta-quatre, noranta-vuit
tres-cents, cinc-centes

Recordeu el mot D-U-C!

Ens facilitarà poder escriure bé els numerals: guionet entre desenes i unitats (D-U) i entre unitats i centenes (U-C).

Els numerals entre 21 i 29 porten una *i* intercalada entre la desena i la unitat.

vint-*i*-dues, vint-*i*-cinc, vint-*i*-set

Els numerals **ordinals** indiquen ordre.

Numerals ordinals			
1r/a	primer / primera	17è/a	dissetè / dissetena
2n/a	segon / segona	18è/a	divuitè / divuitena
3r/a	tercer / tercera	19è/a	dinovè / dinovena
4t/a	quart / quarta	20è/a	vintè / vintena
5è/a	cinquè / cinquena	21è/a	vint-i-unè / vint-i-unena
6è/a	sisè / sisena	[...]	
7è/a	setè / setena	30è/a	trentè / trentena
8è/a	vuitè / vuitena	40è/a	quarantè / quarantena
9è/a	novè / novena	50è/a	cinquantè / cinquantena
10è/a	desè / desena	60è/a	seixantè / seixantena
11è/a	onzè / onzena	70è/a	setantè / setantena
12è/a	dotzè / dotzena	80è/a	vuitantè / vuitantena
13è/a	tretzè / tretzena	90è/a	norantè / norantena
14è/a	catorzè / catorzena	100è/a	centè / centena
15è/a	quinzè / quinzena	1.000è/a	milè/milena
16è/a	setzè / setzena		

Remarques

a) A partir del cinquè, els masculins porten la terminació *-è* i els femenins, *-ena*.

És el volum *dotzè*.
És la *setena* edició.

b) Tots els ordinals tenen flexió de gènere i nombre.

primer, primera, primers, primeres
segon, segona, segons, segones

Els numerals **partitius** indiquen una part del tot.

Reservarà una *quarta part* del pressupost per a despeses.
Ahir van comprar *mig* pollastre a l'ast.

Els numerals **multiplicatius** indiquen la quantitat de vegades que s'augmenta una cosa (o, de vegades, el nombre d'elements que formen una cosa).

En aquesta zona tot és el *doble* de car.
Avui sentirem el *triple* concert de Beethoven.

Els numerals **col·lectius** indiquen quantitats diverses.

Un *centenar* d'expedients.
Un *parell* d'assumptes que cal resoldre.

Els femenins ordinals s'usen, també, com a col·lectius.

Una *dotzena* de cactus per al jardí.
Una *vintena* de places.

Els quantitatius

Els determinants quantitatius indiquen la quantitat, de manera imprecisa, del substantiu a què es refereixen. Es classifiquen en variables i invariables, segons que tinguin diferents terminacions de gènere i de nombre o bé conservin la mateixa forma.

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
molt (de)	molta (de)	molts (de)	moltes (de)
poc (de)	poca (de)	pocs (de)	poques (de)
quant (de)	quanta (de)	quants (de)	quantes (de)
tant (de)	tanta (de)	tants (de)	tantes (de)
bastant	bastanta (de)	bastants (de)	bastantes (de)
gaire (de)		gaires (de)	
força gens massa més menys prou que			

Quant de temps sense trobar-te pel gimnàs!
 Veure *tanta* gent fent cua m'atabala.
 Tinc *molts* dubtes a l'hora de fer els exercicis.
 Fa *poca* estona que han passat pels jutjats.
 Hem seguit el programa durant *bastants* dies.
 Amb el tren, triguem *menys* estona a arribar a la feina.
 Que n'hi arriba a haver, de gent!
 No hi ha *gens* de paper a la fotocopiadora.

Remarques

a) *Força*, *massa* i *prou* són invariables encara que acompanyin noms femenins o plurals.

- ✘ Hi ha *forces* raons que aconsellen de fer-ho.
- ✓ Hi ha *força* raons que aconsellen de fer-ho.

- ✘ Això us ho he repetit *masses* vegades.
- ✓ Això us ho he repetit *massa* vegades.

- ✘ No m'atabalis, que ja tinc *prou* problemes.
- ✓ No m'atabalis, que ja tinc *prou* problemes.

b) *Molt* i *força* són per a expressions afirmatives. En canvi, quan les frases són negatives, interrogatives, condicionals i de dubte hem d'utilitzar *gaire*.

- ✓ Aquí hi ha *massa* sorolls.
- ✘ Avui no tinc *massa* gana.
- ✓ Avui no tinc *gaire* gana.

- ✘ La setmana passada no va fer *massa* calor.
- ✓ La setmana passada no va fer *gaire* calor.

- ✘ Plourà *molt* aquest cap de setmana?
- ✓ Plourà *gaire* aquest cap de setmana?

c) *Tant* pot ser adjectiu i acompanya un nom o un adverbi. *Tan* és un adverbi i va sempre acompanyat d'un adjectiu o un altre adverbi.

No cridis *tant* que et sentirà tot el veïnat.
 No mireu *tant* la televisió!
Tant l'una com l'altra tenien raó.
 Ahir no va fer *tant* vent com abans-d'ahir.
Tant de bo que tingueu sort.

La Judit és *tan* alta com tu.
 No vagis *tan* de pressa, que cauràs!
 Truqueu-nos *tan* aviat com pugueu.
Tan content que estava i *tan* malament que li havia anat l'entrevista.

d) *Quant* és un adjectiu (significa “quina quantitat de”) i també pot fer de pronom. En canvi, *quan* és una conjunció temporal.

No sé *quant* val contractar un advocat.

Quan arribeu a la notaria, desconnecteu l’alarma.

Quant temps fa que no saps res de la Natàlia?

Vindré *quan* m’ho demanin.

e) *Gens* és un adverb de negació que reforça el sentit negatiu d’una frase, per la qual cosa podem suprimir-lo sense que la frase perdi el sentit (només en perdrà l’èmfasi). L’utilitzem per referir-nos a un producte que no es pot comptar (sal, farina, oli...).

Aquesta obra de teatre no m’ha agradat.

Aquesta obra de teatre no m’ha agradat *gens/gens ni mica*.

En aquest cas, també podem fer servir l’adverbi *gaire*, quan el sentit negatiu no és absolut.

Aquesta obra de teatre no m’ha agradat *gaire*.

Els indefinits

Els determinants indefinits determinen el nom amb poca precisió i normalment fan d’adjectiu.

Adjectius indefinits	
algun, alguna, alguns, algunes	divers, diversa, diversos, diverses
altre, altra, altres	mateix, mateixa, mateixos, mateixes
ambdós, ambdues	qualsevol, qualssevol
cada	res
cada un, cada una, cadascun, cadascuna	tal, tals
cap	tot, tota, tots, totes
cert, certa, certs, certes	un, una, uns, unes
diferent, diferents	uns quants, unes quantes

L’*altre* dia vaig passar a buscar el carnet.

Diversos secretaris judicials van assistir a la reunió.

Remarques

a) *Cap* és un adjectiu de negació per referir-nos a productes que es poden comptar (taronges, llibres, problemes...). Si no va acompanyat del nom, és un pronom.

No m’ha agradat *cap* obra de teatre.

D’obra de teatre, no en vaig veure *cap*.

b) *Res* és un pronom indefinit, que no podem suprimir d’una frase sense canviar-ne el sentit. Vol dir *cap cosa*.

De l’obra de teatre no m’ha agradat *res*: ni l’argument, ni els actors...

► EXERCICIS

1. Escriviu aquestes quantitats amb lletres.

45 anys	_____
163 dies	_____
1.816 expedients	_____
587 demandes	_____
any 1972	_____
292 monedes	_____
12.479 euros	_____
2.617 habitants	_____

2. Escriviu amb lletres les xifres que trobareu entre parèntesis.

- L'Enric ja ha pujat (17) _____ vegades al Matagalls.
- Ja s'han apuntat (314) _____ persones al congrés.
- L'Aneto és el cim més alt dels Pirineus, ja que fa (3.404) _____ metres.
- Ahir, aquesta pàgina web va registrar (2.562.222) _____ entrades.
- En aquella població hi ha _____ (89.315) persones censades.

3. Escriviu *gens* o *res*.

- No hi ha _____ de cafè al rebost de casa.
- Aquesta caixa no pesa _____.
- En aquell curs no vaig aprendre _____ de nou.
- No trobava _____ que fos del seu interès.
- Aquesta persona no és _____ hipòcrita.
- Ara no teniu _____ de gana?
- Aquest diumenge no tinc ganes de fer _____.
- Els musclos i les cloïsses no ens agradaven _____.
- Voleu prendre _____ més?
- No ens agrada _____ de tot el que estem veient.

4. Escriviu *cap* o *res*.

- Avui no aconseguixo fer _____ de bo.
- No fan _____ activitat cultural que valgui la pena.
- No hi passa _____ autobús, per aquest barri.
- No volen _____ per endur-se a l'excursió.
- Ja no em queda _____ retolador blau al calaix.
- Sempre diu que no necessita _____ per al seu aniversari.
- Va veure els caramels, però no en va agafar _____.

8. No tens _____ millor a fer aquesta tarda?
9. Voleu preguntar-li _____ més?
10. Em sembla que no acceptaran _____ de les vostres propostes.

5. Escriviu *gens*, *cap* o *res*.

1. La nova sèrie de televisió no m'agrada _____.
2. Treballa sense _____ d'entusiasme.
3. Al magatzem, ja no hi queda _____.
4. Ja no té _____ dia d'assumptes personals.
5. Aquesta nit no té _____ de son.
6. Els vaig recomanar que no m'expliquessin _____.
7. De llapis, ja no me'n queda _____.
8. No ens fa _____ que arribeu una mica més tard.
9. Dubto que vulgui renunciar a _____ dels seus privilegis.
10. No li agrada _____ el pis que han llogat els seus amics.

6. Ompliu els buits d'aquestes frases amb la forma que hi correspongui de les que teniu entre parèntesis.

1. _____ (Tan / Tant) l'un com l'altre van reconèixer l'error.
2. Volia saber _____ (quan / quant) trigaria a enllestir aquella feina.
3. L'Oriol era _____ (tan / tant) ros com la seva germana.
4. La directiva no sabia _____ (quan / quant) li podia costar aquell fitxatge.
5. Va arribar _____ (tan / tant) tard que es va perdre la reunió.
6. _____ (Quan / Quant) hagi de començar el judici, truqueu-nos.
7. Amb _____ (tan / tant) soroll avui no podem treballar.
8. Si _____ (quan / quant) hi arribeu no trobeu ningú, espereu-vos.
9. Presenteu-vos a l'oficina judicial _____ (tan / tant) aviat com pugueu.
10. _____ (Quan / Quant) temps fa que han arribat els nous tramitadors?

7. Ompliu els buits d'aquestes frases amb la forma que hi correspongui dels quantitatius entre parèntesis.

1. Necessitava _____ (gens / gaire / bastant) paper per a la impressora.
2. No tenia _____ (moltes / prou / quantes) fotocòpies per a tothom.
3. És un noi _____ (gens / força / menys) intel·ligent, però no li agrada estudiar.
4. Vigila, amb aquest xicot, perquè em sembla que no va de _____ (gaire / molt / poc) bona fe.
5. Aquesta persona té molt _____ (poc / massa / força) seny.
6. Els teus néts tenen _____ (gens / molts / bastant) pardalets al cap.
7. No tinc _____ (gaires / gens / bastants) de ganes d'anar a Londres.
8. Sempre es queixen que tenen _____ (poc / massa / bastanta) feina.
9. M'agrada _____ (gens / força / gaire) el teu nou projecte.
10. És una població sense _____ (gens / gaires / cap) diversions per al jovent.

8. Completeu les frases següents amb un quantitatiu o un indefinit.

1. Li agrada el bricolatge, però no hi té _____ de traça.
2. Que hi havia _____ gent, a l'assemblea? –No, no hi ha anat _____.
3. No tindrem _____ cadires per a tothom: n'haurem de llogar.
4. No li regalis _____ més llibre, perquè no se'ls llegeix.
5. En aquest informatiu no han donat _____ notícia positiva.
6. No els agrada _____ reconèixer els seus errors.
7. Aquest matí no fa _____ de fred a la sala de premsa.
8. Avui no necessito _____ més.
9. Ho van decidir tot sense parlar-ne _____.
10. No tinc _____ diners per pagar el lloguer del pis.

9. Ompliu els buits d'aquestes frases amb la forma que hi correspongui dels indefinits i els quantitatius entre parèntesis.

1. _____ (Cap / Ningú / Tot) no és culpable fins que no es demostra el contrari.
2. L'entrenadora tenia _____ (quant / gaire / força) clar com volia que jugués l'equip.
3. Ja no ens queda _____ (gens / cap / massa) enquadernador de passador a l'armari de material.
4. Estic convençuda que _____ (algun / ningú / prou) dia ho aconseguiré.
5. La metgessa m'ha dit que he de beure _____ (massa / gaire / força) aigua, però en aquests moments no tinc _____ (massa / gaire / gens) de set.
6. Per les seves paraules vaig deduir que no s'estimava _____ (gaire / massa / cap) la família.
7. No vol que col·loquem _____ (gens / res / prou) més a l'arxiu.
8. Dimarts ens va recordar que feia _____ (bastant / prou / gaire) de temps que no quedàvem.
9. No hi ha _____ (cap / massa / res) que em posi més nerviós que haver de fer cua al supermercat.
10. Hem de fer una comanda de paper d'ofici, perquè ja no ens en queda _____ (cap / gaire / massa).

EL SUBSTANTIU I L'ADJECTIU: GÈNERE

Els substantius

El substantiu és la categoria lèxica i gramatical que serveix per designar persones, animals o coses (concretes o abstractes).

Ferran, elefant, roure, cadira, olor, pau

Poden ser variables pel que fa al gènere (masculí o femení) i el nombre (singular o plural). Com que fan de nucli del sintagma nominal, la resta d'elements que els acompanyen han de concordar-hi.

Formació del femení:

1. Afegint una *-a* al masculí.

gat → gata
nen → nena

El fet d'afegir la *-a* pot produir una sèrie de canvis en la paraula femenina.

Canvis	Masculí	Femení
Accentuació i dièresi	espòs notari veí	esposa notària veïna
Última grafia s → ss p → b t → d c → g u → v l → l·l ig → j/tj	gos llop advocat amic administratiu Marcel boig lleig	gossa lloba advocada amiga administrativa Marcel·la boja lletja

2. Substituint directament la lletra final dels masculins (*-e*, *-o*, *-u*) per *-a*.

mestre → mestra
monjo → monja
europeu → europea

3. Afegint *-na* als masculins acabats en vocal tònica.

germà → germana
heroi → heroïna

4. Canviant la terminació *-òleg* per *-òloga*.

psicòleg → psicòloga
radiòleg → radiòloga
traumatòleg → traumatòloga

5. Afegint un sufix específic de femení: *-essa*, *-ina*, *-iu*.

jutge → jutgessa
gall → gallina
actor → actriu
emperador → emperadriu

Remarques

a) Hi ha masculins i femenins que provenen d'arrels diferents.

amo → <i>mestressa</i>	marit → <i>muller</i>
ase → <i>somera</i>	oncle → <i>tia</i>
boc → <i>cabra</i>	pare → <i>mare</i>
cavall → <i>euga</i> o <i>egua</i>	porc → <i>truja</i>
gendre → <i>nora</i> / <i>jove</i>	toro → <i>vaca</i>
home → <i>dona</i>	

b) Hi ha masculins que es formen a partir del femení amb el sufix *-ot*.

abella → *abellot*
dida → *didot*
bruixa → *bruixot*
nina → *ninot*

c) Hi ha noms que tenen la mateixa forma per al femení i per al masculí i es diferencien per l'article que els determina. Són els acabats en *-aire*, *-ista*, *-cida*, *-ta*.

el/la *captaire*
el/la *futbolista*
el/la *suïcida*
el/la *gimnasta*

d) Hi ha noms d'animals que tant designen el masculí com el femení. Si volem distingir el gènere de l'animal concret, haurem d'especificar si és mascle o femella.

el dofí *mascle* / el dofí *femella*
la cadenera *mascle* / la cadenera *femella*

Hi ha una sèrie de noms que tenen un significat diferent si s'usen en femení o en masculí.

Masculí	Femení	Exemples
el clau (de clavar)	la clau (del pany)	Va arrencar <i>el clau</i> de la paret. / Sempre tanca la porta amb <i>la clau</i> .
un editorial (article)	una editorial (empresa)	Avui he llegit <i>un editorial</i> força polèmic al diari. / <i>Aquella editorial</i> publicarà el llibre la setmana vinent.
el fi (finalitat)	la fi (el final)	Diuen que <i>el fi</i> justifica els mitjans. / Ha arribat a <i>la fi</i> de l'informe.
el llum (aparell)	la llum (claror)	S'ha espatllat <i>el llum</i> del despatx. / Es despertava amb <i>la llum</i> del sol.
un ordre (contrari de desordre)	una ordre (manament)	Cal establir <i>un ordre</i> de prioritats. / El DOGC publica <i>una ordre</i> .
el pols (batec)	la pols (partícules)	Ahir tenia <i>el pols</i> molt dèbil. / Han de treure <i>la pols</i> d'aquesta sala.
el pudor (modèstia)	la pudor (mala olor)	L'Adrià tenia <i>un pudor</i> infantil. / Aquest assumpte feia <i>molta pudor</i> de socarrim.
el salut (salutació)	la salut (no estar malalt)	Li va fer <i>un salut</i> molt efusiu. / El Servei Català de <i>la Salut</i> és un organisme.
el son (fet de dormir)	la son (ganes de dormir)	L'Ona té <i>el son</i> fràgil. / Després de dinar tinc <i>molta son</i> .
el terra (paviment)	la terra (camp, sorra...)	<i>El terra</i> del pis es va enfonsar. / He posat <i>terra nova</i> en aquell test.

Cal tenir en compte una sèrie de substantius que sovint es confonen de gènere per la influència del castellà.

Són masculins	
els afores	el dubte
un avantatge	els espinacs
els bacteris	el front
el compte	el llegum
el corrent	el pebre
el costum	el pendent
el deute	el senyal

Són femenins	
una allau	les postres
la calor	la resta
la dent	la sida
una olor	la resplendor
la suor	la síndrome
una anàlisi	la xocolata

Els adjectius

L'adjectiu qualificatiu és el mot que acompanya el substantiu i n'indica una qualitat.

client content, muntanya nevada, metgessa intel·ligent, moment tranquil

Poden ser de dues terminacions o d'una. Els primers tenen una forma per al masculí i una per al femení.

lleó vell / lleona vella
home cec / persona cega

En canvi, els d'una terminació tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení.

noi jove / dona jove
paper suau / pell suau

Adjectius de dues terminacions

La majoria dels adjectius són de dues terminacions i la formació del seu femení segueix les mateixes normes que per al substantiu.

<i>alt</i> → <i>alta</i>	<i>oblic</i> → <i>obliqua</i>
<i>savi</i> → <i>sàvia</i>	<i>blau</i> → <i>blava</i>
<i>nul</i> → <i>nul·la</i>	<i>negre</i> → <i>negra</i>
<i>lleig</i> → <i>lletja</i>	<i>flonjo</i> → <i>flonja</i>
<i>roig</i> → <i>roja</i>	<i>ateu</i> → <i>atea</i>
<i>groc</i> → <i>groga</i>	<i>rodó</i> → <i>rodona</i>
<i>forçut</i> → <i>forçuda</i>	<i>homòleg</i> → <i>homòloga</i>

Adjectius d'una terminació

Hi ha adjectius que tenen una mateixa forma per al femení i el masculí.

Adjectius acabats en	Exemples	Excepcions
-ble	possible, amable	
-al, -el, -il	igual, fidel, fàcil	paral·lel/paral·lela, tranquil/tranquil·la mal/mala
-ar, -or	regular, superior	avar/avara, rar/rara, incolor/incolora
-a (àtona)	persa, belga	
-ant, -ent	elegant, constant, bullent, amargant	sant/santa, atent/atenta, content/ contenta; els adjectius acabats en -lent: calent/calenta, dolent/dolenta

Adjectius acabats en	Exemples	Excepcions
-cida, -ista, -aire	homicida, suïcida, artista, captaire	
-e (àtona)	alegre	pobre/pobra
altres	greu, gran, suau, breu, lleu, afí, miop, àrab	

Remarques

a) Els adjectius acabats en *-aç*, *-iç*, *-oç* són invariables en singular, però en plural tenen dues terminacions.

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
audaç		audaços	audaces
feliç		feliços	felices
veloç		veloços	veloces

personatge audaç / persona audaç / personatges audaços / persones audaces
 home feliç / dona feliç / homes feliços / dones felices
 cotxe veloç / motocicleta veloç / cotxes veloços / motocicletes veloces

b) Si tenim dubtes per saber si els adjectius són d'una o de dues terminacions, el castellà ens pot orientar, ja que sempre coincideix, tret dels adjectius de dues terminacions *pobre/pobra* i l'adjectiu d'una sola terminació *rude*.

noi pobre / noia pobra
 home rude / dona rude

► EXERCICIS

1. Canvieu el gènere dels substantius següents.

funcionari	_____	mestressa	_____
alcalde	_____	imputat	_____
fiscal	_____	marit	_____
homicida	_____	neboda	_____
biòloga	_____	intèrpret	_____
magistrat	_____	actor	_____
destinatari	_____	soci	_____
professor	_____	arqueòloga	_____
pèrit	_____	propietari	_____
llogatera	_____	advocada	_____

deutor	_____	metge	_____
cap	_____	compareixent	_____
secretari	_____	arquitecte	_____
delinqüent	_____	hereu	_____
inculpada	_____	receptor	_____
fillola	_____	accionista	_____
marmessor	_____	presa	_____

2. Ompliu els espais en blanc amb l'article masculí o femení que calgui.

_____	pols de les obres	_____	fi de mes
_____	llegums per coure	_____	llum de taula espatllat
_____	son profund	_____	llum del sol
_____	calor de l'estiu	_____	postres de xocolata
_____	pols feble de l'avi	_____	desavantatges de la feina
_____	pendent del carrer	_____	anàlisi de sang

3. Completeu les sèries següents d'adjectius acabats en vocal neutra.

Ex.: país pobre → zona pobra

terreny agrícola__	maquinària	_____
jutge jov__	jutgessa	_____
sogre amabl__	sogra	_____
estat febl__	veu	_____
iaio xerrair__	iaia	_____
moble negr__	cadira	_____
passeig ampl__	avinguda	_____
projecte rendibl__	activitat	_____
noi alegr__	noia	_____
personatge nobl__	persona	_____
pilar inestabl__	columna	_____
desig simpl__	idea	_____

4. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en masculí o femení, segons el que correspongui.

1. La _____ (mestre) de l'Helena és de Lleida.
2. La vostra explicació ha estat molt _____ (ambigu).
3. Al Vicenç li havien diagnosticat una malaltia _____ (benigne).
4. La protagonista d'aquella pel·lícula és molt _____ (lleig).
5. Aquell tertulià dels matins era molt _____ (culta).
6. El seu besavi és molt _____ (rondinaire).
7. La seva resposta ha estat molt _____ (vague).
8. La despesa de les obres que voleu fer és _____ (exigu).
9. Heu de fer servir aigua _____ (bullent) per netejar la cadira.
10. Un _____ (tia) de la Núria viu a Vinaròs.

5. Feu els canvis necessaris en els adjectius subratllats perquè concordin amb el nom del segon enunciat.

Ex.: home eixerit → dona eixerida

matí <u>tranquil</u>	tarda	_____
nen <u>trist</u>	informació	_____
camí <u>llarg</u>	passejada	_____
uniforme <u>gris</u>	camisa	_____
home <u>boletaire</u>	dona	_____
rellotge <u>nou</u>	recepta	_____
objecte <u>punxegut</u>	cantonada	_____
producte <u>dolç</u>	poma	_____
feina <u>fixa</u>	treball	_____
exercici <u>fàcil</u>	solució	_____
home <u>culte</u>	dona	_____
col·legi <u>mixt</u>	zona	_____
noi <u>prudent</u>	noia	_____
objecte <u>aspre</u>	fruita	_____
jersei <u>groc</u>	jaqueta	_____
persona <u>sana</u>	home	_____
joc <u>simultani</u>	traducció	_____
flor <u>vermella</u>	estoig	_____
full <u>prim</u>	roba	_____
fet <u>erroni</u>	solució	_____

6. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en masculí o femení, segons el que correspongui.

1. L' _____ (heroïna) d'aquell conte era noruec.
2. La nostra veïna sempre està _____ (assabentat) de tot.
3. L'Elisenda avui està molt _____ (trist).
4. Aquella noia haurà de fer règim, perquè està una mica _____ (gras).
5. Ja ha arribat el substitut de la _____ (metge) forense.
6. La Montse està _____ (boig) d'alegria amb la notícia.
7. El _____ (pediatra) del vostre fill és amic meu.
8. En aquella competició va quedar en una posició força _____ (digne).
9. Aquella _____ (marquès) és molt gran.
10. L'Antoni és un _____ (artista) molt reconegut.

7. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en masculí o femení, segons el que correspongui.

1. La meva neboda és _____ (vidu).
2. La Cecília era _____ (apte) per ocupar la plaça nova.
3. Aquella _____ (sociòleg) va fer-nos una xerrada al juny.
4. La nova funcionària està _____ (exempt) de fer les pràctiques.
5. Aquell _____ (psiquiatra) fa classes en una universitat estrangera.

6. Aquesta muralla és molt _____ (antic).
7. És molt optimista: sempre veu l'ampolla mig _____ (ple).
8. La protagonista de la pel·lícula infantil era una _____ (tigre).
9. La possibilitat que ens responguin aviat és força _____ (escàs).
10. La meva companya del despatx és molt _____ (destre).

8. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en masculí o femení, segons el que correspongui.

1. La meva mare treballa d' _____ (educador) social.
2. Fer esport és molt _____ (sana).
3. La _____ (comte) no assistirà a la inauguració.
4. Ja tenim tota la roba _____ (eixut).
5. La _____ (gendre) del meu cap és d'Oslo.
6. Estic _____ (exempta) de fer la prova.
7. Aquell _____ (excursionista) buscava bolets.
8. El _____ (degana) dels jutjats vindrà a la reunió.
9. El seu cosí caminava una mica _____ (coixa).
10. Era la nova _____ (representant) dels treballadors.

9. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en masculí o femení, segons el que correspongui.

1. Necessitem una carpeta _____ (blau).
2. Aquell nen és _____ (òrfena).
3. Creia que era un motiu _____ (oportuna) per assistir-hi.
4. La Míriam treballa de _____ (dependent) en una botiga.
5. La feina de rellotger és molt _____ (precís).
6. El meu veí també és _____ (parenta) vostre.
7. Encara tinc el got _____ (plena) d'aigua.
8. La meva filla és una bona _____ (estudiant).
9. En aquella població hi ha un jutjat _____ (mixta).
10. L'Èrica és una _____ (agent) de seguretat dels jutjats.

EL SUBSTANTIU I L'ADJECTIU: NOMBRE

Tant els substantius com els adjectius es poden usar en singular o en plural. Quan es designa un sol ésser usem el singular i quan es designa més d'un ésser fem servir el plural.

1. Normalment es forma el plural afegint una *-s* al singular.

edifici nou → edificis nous
 vestit llarg → vestits llargs
 jutge amable → jutges amables
 llibre vell → llibres vells

2. La majoria dels acabats en vocal tònica fan el plural en *-ns*.

mà → *mans*
 bé → *béns*
 camí → *camins*
 veí → *veïns*
 addicció → *addiccions*
 comú → *comuns*

Hi ha alguns substantius acabats en vocal tònica que fan el plural en *-s*.

sofàs, cafès, purés, consumés, tes, bisturís, esquís, fricandós, menús, xampús

I els noms de les lletres i de les notes musicals, també.

les es, les ces, els fas, els dos

3. Els acabats en *-a* àtona fan el plural en *-es*.

advocada vella → advocades velles
 bona idea → bones idees

El canvi de *-a* per *-es* pot comportar alteracions ortogràfiques. Al tema 3 de l'ortografia les vocals a/e àtones es parla d'aquesta qüestió.

-ca → -ques	poca → <i>poques</i>
-ça → -ces	peça → <i>peces</i>
-ja → -ges	pluja → <i>pluges</i>
-ga → -gues	toga → <i>togues</i>
-gua → -gües	aigua → <i>aigües</i>
-qua → -qües	pasqua → <i>pasqües</i>

4. Els masculins acabats en *-s*, *-ç*, *-x*, *-ix*, *-tx* fan el plural en *-os*.

cas → casos
 nas → nassos
 feix → feixos
 sufix → sufixos
 braç → braços
 despatx → despatxos

Els adjectius acabats en *-aç*, *-iç*, *-oç* són invariables en singular, però en plural tenen dues terminacions.

audaços / audaces
 precoços / precoces
 feliços / felices

5. Els acabats en *-sc*, *-st*, *-xt*, *-ig* formen el plural amb *-s* o bé amb *-os*.

disc → discs o discos
 gest → gests o gestos
 text → texts o textos
 desig → desigs o desitjos
 assaig → assaigs o assajos

6. Hi ha substantius invariables, és a dir, que tenen la mateixa forma per al singular que per al plural.

llapis, cactus, globus, tipus, virus, dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, pols, temps, tos

► EXERCICIS

1. Canvieu el nombre dels sintagmes següents.

Ex.: un home lleig → uns homes lletjos/lleigs

una actitud espontània	_____
un desig boig	_____
la bèstia grossa	_____
un ciutadà audaç	_____
el cinturó esquinçat	_____
una assegurança anul·lada	_____
aquell cotxe veloç	_____
la peça separada	_____
l'expedient gruixut	_____
la diligència negativa	_____

2. Canvieu el gènere i el nombre dels sintagmes següents.

Ex.: un llop blanc → unes llobes blanques

una funcionària eficaç	_____
el meu fillol argentí	_____
el metge eficient	_____
un cavall salvatge	_____
un empleat públic	_____
un presumpte culpable	_____
un caporal audaç	_____
un gos tranquil	_____
la seva neboda francesa	_____
una nora trista	_____
un veí esquerp	_____
el duc sord	_____

3. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en la forma corresponent.

1. Les _____ (aigua) d'aquell riu baixen tèrboles.
2. No van tenir _____ (nas) de reconèixer l'error.
3. Ens hem quedat _____ (perplex) quan ens han comunicat els canvis.
4. Havien de demanar els _____ (permís) per visitar les instal·lacions.
5. Els quadres que han penjat són molt _____ (lleig).
6. Heu de preparar la infusió amb aigua _____ (bullent).
7. Aquests productes són els més _____ (fresc) del mercat.
8. Li han regalat una capsa de _____ (llapis) de colors.
9. Al desembre traslladaran els jutjats _____ (mixt).
10. No era una decisió gaire _____ (fàcil) de prendre.

4. A cada frase hi ha una paraula –nom o adjectiu– entre parèntesis que heu d'escriure en la forma corresponent.

1. Fan obres a gairebé tots els _____ (passeig) de la ciutat.
2. Necessitàvem _____ (llumí) per encendre el foc.
3. Aquells _____ (gas) són tòxics.
4. El més conegut d'aquell municipi són les _____ (platja).
5. Les _____ (veí) de la Susanna són _____ (suís).
6. Les relacions amb els seus familiars són _____ (nul).
7. Aquelles nenes són molt _____ (tossut).
8. Ens agraden molt els _____ (arròs) d'aquest restaurant.
9. Hi havia uns terminis _____ (fix) per presentar la documentació.
10. Aquelles galetes es faran _____ (tou) fora de la capsa.

ELS VERBS REGULARS

El verb és un element indispensable en l'oració i, a més, és el nucli del sintagma verbal.

D'acord amb la marca d'infinitiu, els verbs s'agrupen en tres conjugacions:

1a conjugació	→	acabats en <i>-ar</i>
2a conjugació	→	acabats en <i>-er/-re</i>
3a conjugació	→	acabats en <i>-ir</i>

Cada conjugació té un model de desinència determinat. Aquestes desinències ens donen informació sobre la persona, el nombre, el temps, l'aspecte o el mode del verb.

El verb té una part fixa, l'arrel, i una part variable, la desinència o terminació. Quan eliminem la desinència de l'infinitiu, el que queda és l'arrel.

cant-ar, tèm-er, perd-re, dorm-ir, serv-ir

Les persones verbals designen qui realitza l'acció del verb (*jo, tu, ell/ella, nosaltres, vosaltres, ells/elles, vostè, vostès i vos*), a la vegada que donen informació sobre el nombre (singular o plural).

Els infinitius, els gerundis i els participis són formes no personals del verb, perquè no expressen la persona verbal: *cantar, cantant, cantat...*

Hi ha, a més, verbs impersonals, que no indiquen el subjecte que fa l'acció. Aquest tipus de verbs, que fan referència a fenòmens meteorològics (*nevar, ploure, pedregar...*) o el verb *haver-hi*, només es conjuguen en 3a persona del singular.

En aquesta comarca sempre *plou*.
Si avui *neva*, feu unes quantes fotografies.
No *hi havia* prou cadires per a tots els assistents.

Els temps verbals expressen el moment en què té lloc l'acció: present, passat o pretèrit i futur.

Quan fem referència al passat, podem parlar d'un passat proper o llunyà. Amb el perfet d'indicatiu expressem una acció passada, però propera en el temps. En canvi, amb el passat perifràstic o el passat simple expressem una acció llunyana en el temps.

El perfet d'indicatiu es conjuga amb les formes del present d'indicatiu del verb *haver* seguides del participi corresponent i el passat perifràstic d'indicatiu es conjuga amb les formes auxiliars del verb *anar* seguides de l'infinitiu corresponent.

Avui *he esmorzat* molt aviat. [perfet d'indicatiu]
Aquest estiu *hem anat* de vacances a l'Alguer. [perfet d'indicatiu]
Enguany *han aprovat* les oposicions. [perfet d'indicatiu]

Ahir *vau estudiar* fins a les onze. [passat perifràstic]

El mes passat *vaig canviar* els mobles del menjador. [passat perifràstic]

L'any passat *vam viatjar* per Noruega. [passat perifràstic]

Hem de distingir entre temps simples, que tenen només una forma verbal, i temps compostos, formats per un verb auxiliar (*haver* o *anar*) i el participi o infinitiu del verb que conjuguem.

L'aspecte indica l'estat de l'acció verbal. Si l'acció està acabada parlem d'un verb perfectiu i si encara no s'ha iniciat o no sabem quan s'acabarà parlem d'un verb imperfectiu.

Els temps compostos i el passat simple d'indicatiu són temps perfectius. En canvi, tots els altres temps simples són imperfectius.

El mode verbal expressa quina intenció comunicativa té qui formula la frase: indicatiu, imperatiu, condicional i subjuntiu.

El mode indicatiu expressa un fet, l'imperatiu ordena, el condicional expressa una possibilitat que depèn d'una altra circumstància i el subjuntiu designa un estat de desig, possibilitat, incertesa...

Com que la majoria dels verbs es conjuguen seguint certs patrons, s'han establert uns models de conjugació (*cantar, témer, perdre, dormir* i *servir*).

Es consideren regulars tots els verbs que es conjuguen com aquests i irregulars, tota la resta.

La majoria de verbs de la 1a conjugació són regulars, llevat d'*anar* i *estar*. En canvi, molts verbs de la 2a conjugació són irregulars (*haver, ser, fer, conèixer, poder, voler...*), encara que comparteixen unes característiques comunes.

La 3a conjugació té dos models: *servir* i *dormir*. La majoria dels verbs solen seguir el model del verb *servir*. Aquests verbs s'anomenen incoatius, perquè incorporen l'increment *-eix-* entre l'arrel i la desinència. Aquest increment apareix en les tres formes verbals del singular i en la 3a del plural del present d'indicatiu, del present de subjuntiu i de l'imperatiu (*serveixes, comparteixin, reuneix...*).

Hi ha verbs de la 3a conjugació que no incorporen l'increment *-eix-* i que s'anomenen verbs purs. Els més usuals són:

dormir, ajupir, bullir, sentir, fugir, morir, obrir, omplir, collir, cosir, escopir, sortir, tossir

Un exemple de la 1a conjugació: el verb *cantar*

VERB CANTAR			
Infinitiu: cant-ar	Gerundi: cant-ant	Participi: cant-at, cant-ada, cant-ats, cant-ades	
MODE INDICATIU			
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
cant-o cant-es cant-a cant-em cant-eu cant-en	he cantat has cantat ha cantat hem cantat heu cantat han cantat	cant-ava cant-aves cant-ava cant-àvem cant-àveu cant-aven	havia cantat havies cantat havia cantat haviem cantat haviu cantat havien cantat
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat ant. perifràstic
cant-í cant-ares cant-à cant-àrem cant-àreu cant-aren	haguí cantat hagueres cantat hagué cantat haguérem cantat haguéreu cantat hagueren cantat	vaig cantar vas cantar va cantar vam cantar vau cantar van cantar	vaig haver cantat vas haver cantat va haver cantat vam haver cantat vau haver cantat van haver cantat
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet
cant-aré cant-aràs cant-arà cant-arem cant-areu cant-aran	hauré cantat hauràs cantat haurà cantat haurem cantat haureu cantat hauran cantat	cant-aria cant-aries cant-aria cant-ariem cant-aríeu cant-arien	hauria cantat hauries cantat hauria cantat hauríem cantat hauríeu cantat haurien cantat
MODE SUBJUNTIU			MODE IMPERATIU
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet
cant-i cant-is cant-i cant-em cant-eu cant-in	hagi cantat hagis cantat hagi cantat hàgim cantat hàgiu cantat hagin cantat	cant-és cant-essis cant-és cant-éssim cant-éssiu cant-essin	hagués cantat haguéssis cantat hagués cantat haguéssim cantat haguéssiu cantat haguéssin cantat
			----- cant-a cant-i cant-em cant-eu cant-in

Un exemple de la 2a conjugació: el verb *perdre*

VERB <i>PERDRE</i>				
Infinitiu: perd-re		Gerundi: perd-ent		Participi: perd-ut, perd-uda, perd-uts, perd-udes
MODE INDICATIU				
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
perd-o perd-s perd perd-em perd-eu perd-en	he perdut has perdut ha perdut hem perdut heu perdut han perdut	perd-ia perd-ies perd-ia perd-íem perd-íeu perd-ien	havia perdut havies perdut havia perdut haviem perdut haviu perdut havien perdut	
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat ant. perifràstic	
perd-í perd-eres perd-é perd-érem perd-éreu perd-eren	haguí perdut hagueres perdut hagué perdut haguérem perdut haguéreu perdut hagueren perdut	vaig perdre vas perdre va perdre vam perdre vau perdre van perdre	vaig haver perdut vas haver perdut va haver perdut vam haver perdut vau haver perdut van haver perdut	
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet	
perd-ré perd-ràs perd-rà perd-rem perd-reu perd-ran	hauré perdut hauràs perdut haurà perdut haurem perdut haureu perdut hauran perdut	perd-ria perd-ries perd-ria perd-riem perd-rieu perd-rien	hauria perdut hauries perdut hauria perdut hauríem perdut hauríeu perdut haurien perdut	
MODE SUBJUNTIU				MODE IMPERATIU
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
perd-i perd-is perd-i perd-em perd-eu perd-in	hagi perdut hagis perdut hagi perdut hàgim perdut hàgiu perdut hagin perdut	perd-és perd-essis perd-és perd-éssim perd-éssiu perd-essin	hagués perdut haguéssis perdut hagués perdut haguéssim perdut haguéssiu perdut haguéssin perdut	----- perd perd-i perd-em perd-eu perd-in

Un altre exemple de la 2a conjugació: el verb *témer*

VERB <i>TÉMER</i>				
Infinitiu: <i>tém-er</i>		Gerundi: <i>tem-ent</i>		Participi: <i>tem-ut, tem-uda, tem-uts, tem-udes</i>
MODE INDICATIU				
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
<i>tem-o</i> <i>tem-s</i> <i>tem</i> <i>tem-em</i> <i>tem-eu</i> <i>tem-en</i>	<i>he temut</i> <i>has temut</i> <i>ha temut</i> <i>hem temut</i> <i>heu temut</i> <i>han temut</i>	<i>tem-ia</i> <i>tem-ies</i> <i>tem-ia</i> <i>tem-íem</i> <i>tem-íeu</i> <i>tem-ien</i>	<i>havia temut</i> <i>havies temut</i> <i>havia temut</i> <i>haviem temut</i> <i>havíeu temut</i> <i>havien temut</i>	
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat ant. perifràstic	
<i>tem-í</i> <i>tem-eres</i> <i>tem-é</i> <i>tem-érem</i> <i>tem-éreu</i> <i>tem-eren</i>	<i>haguí temut</i> <i>hagueres temut</i> <i>hagué temut</i> <i>haguérem temut</i> <i>haguéreu temut</i> <i>hagueren temut</i>	<i>vaig témer</i> <i>vas témer</i> <i>va témer</i> <i>vam témer</i> <i>vau témer</i> <i>van témer</i>	<i>vaig haver temut</i> <i>vas haver temut</i> <i>va haver temut</i> <i>vam haver temut</i> <i>vau haver temut</i> <i>van haver temut</i>	
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet	
<i>tem-eré</i> <i>tem-eràs</i> <i>tem-erà</i> <i>tem-erem</i> <i>tem-ereu</i> <i>tem-eran</i>	<i>hauré temut</i> <i>hauràs temut</i> <i>haurà temut</i> <i>haurem temut</i> <i>haureu temut</i> <i>hauran temut</i>	<i>tem-eria</i> <i>tem-eries</i> <i>tem-eria</i> <i>tem-eríem</i> <i>tem-eríeu</i> <i>tem-erien</i>	<i>hauria temut</i> <i>hauries temut</i> <i>hauria temut</i> <i>hauríem temut</i> <i>hauríeu temut</i> <i>haurien temut</i>	
MODE SUBJUNTIU				MODE IMPERATIU
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
<i>tem-i</i> <i>tem-is</i> <i>tem-i</i> <i>tem-em</i> <i>tem-eu</i> <i>tem-in</i>	<i>hagi temut</i> <i>hagis temut</i> <i>hagi temut</i> <i>hàgim temut</i> <i>hàgiu temut</i> <i>hagin temut</i>	<i>tem-és</i> <i>tem-essis</i> <i>tem-és</i> <i>tem-éssim</i> <i>tem-éssiu</i> <i>tem-essin</i>	<i>hagués temut</i> <i>haguéssis temut</i> <i>hagués temut</i> <i>haguéssim temut</i> <i>haguéssiu temut</i> <i>haguéssin temut</i>	----- <i>tem</i> <i>tem-i</i> <i>tem-em</i> <i>tem-eu</i> <i>tem-in</i>

Un exemple de la 3a conjugació: el verb *dormir* (model pur)

VERB <i>DORMIR</i>				
Infinitiu: dorm-ir		Gerundi: dorm-int		Participi: dorm-it, dorm-ida, dorm-its, dorm-ides
MODE INDICATIU				
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
dorm-o dorm-s dorm dorm-im dorm-iu dorm-en	he dormit has dormit ha dormit hem dormit heu dormit han dormit	dorm-ia dorm-ies dorm-ia dorm-íem dorm-íeu dorm-ien	havia dormit havies dormit havia dormit haviem dormit havíeu dormit havien dormit	
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat ant. perifràstic	
dorm-í dorm-ires dorm-í dorm-írem dorm-íreu dorm-iren	haguí dormit hagueres dormit hagué dormit haguérem dormit haguéreu dormit hagueren dormit	vaig dormir vas dormir va dormir vam dormir vau dormir van dormir	vaig haver dormit vas haver dormit va haver dormit vam haver dormit vau haver dormit van haver dormit	
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet	
dorm-iré dorm-iràs dorm-irà dorm-irem dorm-ireu dorm-iran	hauré dormit hauràs dormit haurà dormit haurem dormit haureu dormit hauran dormit	dorm-iria dorm-iries dorm-iria dorm-iríem dorm-iríeu dorm-irien	hauria dormit hauries dormit hauria dormit hauríem dormit hauríeu dormit haurien dormit	
MODE SUBJUNTIU				MODE IMPERATIU
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
dorm-i dorm-is dorm-i dorm-im dorm-iu dorm-in	hagi dormit hagis dormit hagi dormit hàgim dormit hàgiu dormit hagin dormit	dorm-ís dorm-issis dorm-ís dorm-íssim dorm-íssi dorm-issin	hagués dormit haguéssis dormit hagués dormit haguéssim dormit haguéssiu dormit haguéssin dormit	----- dorm dorm-i dorm-im dorm-iu dorm-in

Un altre exemple de la 3a conjugació: el verb *servir* (model incoatiu)

VERB <i>SERVIR</i>				
Infinitiu: serv-ir		Gerundi: serv-int		Participi: serv-it, serv-ida, serv-its, serv-ides
MODE INDICATIU				
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
serv-eix-o serv-eix-es serv-eix serv-im serv-iu serv-eix-en	he servit has servit ha servit hem servit heu servit han servit	serv-ia serv-ies serv-ia serv-íem serv-íeu serv-ien	havia servit havies servit havia servit havíem servit havíeu servit havien servit	
Passat simple	Passat anterior	Passat perifràstic	Passat ant. perifràstic	
serv-í serv-ires serv-í serv-írem serv-íreu serv-iren	haguí servit hagueres servit hagué servit haguérem servit haguéreu servit hagueren servit	vaig servir vas servir va servir vam servir vau servir van servir	vaig haver servit vas haver servit va haver servit vam haver servit vau haver servit van haver servit	
Futur	Futur perfet	Condicional	Condicional perfet	
serv-iré serv-iràs serv-irà serv-irem serv-ireu serv-iran	hauré servit hauràs servit haurà servit haurem servit haureu servit hauran servit	serv-iria serv-iries serv-iria serv-iríem serv-iríeu serv-irien	hauria servit hauries servit hauria servit hauríem servit hauríeu servit haurien servit	
MODE SUBJUNTIU				MODE IMPERATIU
Present	Perfet	Imperfet	Plusquamperfet	
serv-eix-i serv-eix-is serv-eix-i serv-im serv-iu serv-eix-in	hagi servit hagis servit hagi servit hàgim servit hàgiu servit hagin servit	serv-ís serv-íssis serv-ís serv-íssim serv-íssiu serv-íssin	hagués servit haguéssis servit hagués servit haguéssim servit haguéssiu servit haguéssin servit	----- serv-eix serv-eix-i serv-im serv-iu serv-eix-in

► EXERCICIS

1. Ompliu els espais en blanc amb les formes del perfet d'indicatiu o el passat perifràstic dels verbs entre parèntesis.

Ex.: Ell avui ha comprat (comprar) el diari.

1. Avui el tribunal _____ (confirmar) la sentència d'instància.
2. Dilluns passat _____ (presentar, jo) tota la documentació.
3. Aquest matí el procurador _____ (interposar) una demanda de divorci.
4. Ahir la denunciada _____ (sol·licitar) que l'assistís un advocat d'ofici.
5. La setmana passada em _____ (reincorporar) a l'oficina.
6. Fa dos anys _____ (tenir, vosaltres) un accident en aquest revolt de la carretera.
7. Vosaltres, aquest matí, _____ (avançar) molta feina.
8. Aquest migdia _____ (visitar, nosaltres) les noves instal·lacions esportives.
9. L'any passat _____ (celebrar, nosaltres) una trobada d'exalumnes.
10. Abans-d'ahir _____ (tornar, ells) de vacances.

2. Ompliu els espais en blanc amb la forma corresponent dels verbs entre parèntesis.

Ex.: La classe del meu fill demà anirà (anar) d'excursió.

1. Demà _____ (signar, jo) el contracte de compravenda.
2. Nosaltres, abans, _____ (estiuajar) a la Costa Brava.
3. Vosaltres, abans, sempre _____ (llegir) els diaris.
4. Tu, abans, mai no _____ (jugar) a escacs.
5. Cada dia _____ (comprar, nosaltres) el pa quan sortim de la feina.
6. Jo, actualment, _____ (viatjar) més que quan era jove.
7. Li he _____ (escurçar) els pantalons de l'uniforme perquè li fregaven a terra.
8. A partir d'ara la Mònica sempre _____ (lligar) la bicicleta en aquest fanal.
9. La jutgessa s'ha passat el matí _____ (dictar) sentències.
10. Fa calor: _____ (obrir) la finestra, si us plau.

3. Ompliu els espais en blanc amb la forma que hi correspongui dels verbs entre parèntesis.

1. L'han enxampat _____ (guixar) les parets de l'edifici.
2. Si no _____ (trobar) feina aviat, no es podrà casar.
3. En aquesta cafeteria ara ens _____ (servir) molt ràpidament.
4. L'advocat m'ha aconsellat que no _____ (presentar, jo) cap recurs.
5. Si _____ (encendre, vosaltres) els llums, us hi veureu millor.
6. L'Amadeu fa dos mesos que no _____ (conduir) perquè li han retirat el carnet de conduir.
7. Ha insistit que no _____ (treballar, jo) fins tan tard.
8. Sempre _____ (bullir, jo) la llet abans de beure-me-la.
9. L'estiu passat el Guillem i jo cada tarda _____ (estudiar) a la biblioteca.
10. Fa dues hores que ha entrat a declarar i encara no en sé res. Ja _____ (patir).

ELS VERBS IRREGULARS I LES PERÍFRASIS VERBALS

Els verbs irregulars

A continuació us presentem un recull de les principals irregularitats ortogràfiques que afecten els verbs.

1. Vocal neutra a final de paraula

La vocal neutra de tots els verbs s'escriu *-a* si es troba en l'última posició. En canvi, s'escriu *-e* si es troba en la penúltima posició.

parla	parles
cabia	cabíem
mentiria	mentiríeu

Ara bé, escrivim amb *-e* les formes *corre, vine, obre, omple* i els infinitius acabats en *-re*, com ara *creure*.

Tot i que la majoria dels verbs que pertanyen a la 1a conjugació són regulars (excepte *anar* i *estar*), en alguns verbs es produeixen canvis ortogràfics com els següents:

començo-comences	aixeco-aixeques
jutjar-jutges	adequar-adeqües
entregar-entregues	

2. Accents diacrítics

Les principals formes verbals que porten accent diacrític són:

ser	sóc, és, són
tenir	té
donar	dóna, dónes
venir	véns, vénen

3. Dièresi

Porten dièresi algunes formes dels verbs l'infinitiu dels quals acaba en vocal+*ir*.

conduïa	produïa	reduïa
conduïes	produïes	reduïes
conduïm	produïm	reduïm
conduïu	produïu	reduïu
conduïen	produïen	reduïen
conduïssis	produïssis	reduïssis
conduïssin	produïssin	reduïssin
conduït/ïda	produït/ïda	reduït/ïda

Ara bé, l'infinitiu, el gerundi, el futur i el condicional d'aquests verbs no porten mai dièresi (*conduir, conduint, conduirà, conduiria*) i l'accent gràfic té prioritat sobre la dièresi (*conduíem, conduíeu*).

També porten dièresi aquestes formes del present de subjuntiu dels verbs l'infinitiu dels quals acaba en vocal+ar.

canviï, canviïs, canviïn
continuí, continuïs, continuïn

4. A/E àtones

En els verbs *jeure/jaure, néixer/nàixer i treure/traure*, quan l'arrel és tònica, escriurem -a o bé -e, segons la vocal que pronunciem; quan l'arrel és àtona, escriurem sempre -a.

Aquesta qüestió es tracta al tema 3 d'ortografia.

5. O/U àtones

En els verbs *collir, cosir, escopir, sortir i tossir* (i els seus compostos) l'arrel s'escriu amb -u quan és tònica i amb -o quan és àtona.

En els verbs *poder i voler*, quan l'arrel és tònica, escrivim o/u, segons soni; quan l'arrel és àtona escrivim o, llevat de les formes *puguem, pugueu i vulguem, vulgueu*.

Aquestes qüestions es tracten al tema 4 d'ortografia.

6. Cal tenir en compte els diferents tipus de correlacions verbals a l'hora de construir frases compostes.

Oració principal	Oració subordinada
La Martina em va recomanar (passat perifràstic)	que visités el centre històric. (imperfet subjuntiu)
La Martina m'ha recomanat (perfet indicatiu)	que visiti el centre històric. (present subjuntiu)
Podreu fer el viatge (futur)	si estalvieu una mica. (present indicatiu)
Podríeu fer el viatge (condicional)	si estalviéssiu una mica. (imperfet subjuntiu)
Hauríeu pogut fer el viatge (condicional perfet)	si haguéssiu estalviat una mica. (plusquamperfet subjuntiu)

Per tant, són incorrectes les construccions següents:

- ✗ La Martina m'ha recomanat que visités el centre històric.
- ✗ Podreu fer el viatge si estalviéssiu una mica.
- ✗ Si haguéssiu estalviat una mica, haguéssiu pogut fer el viatge.

7. Verbs velars

Són els verbs que acaben en la consonant velar -c en la 1a persona del singular del present d'indicatiu. Aquest fet comporta uns canvis en altres formes.

Infinitiu	1a p. pres. ind.	Present subj.	Imperfet subj.	Imperatiu	Participi
aparèixer	aparec	aparegui apareguis aparegui apareguem aparegueu apareguin	aparegués apareguessis aparegués apareguéssim apareguéssiu apareguessin	----- apareix aparegui apareguem apareixeu apareguin	aparegut
conèixer	conec	conegui coneguis conegui coneguem conegueu coneguin	conegués coneguessis conegués coneguéssim coneguéssiu coneguessin	----- coneix conegui coneguem coneixeu coneguin	conegut
dir	dic	digui diguis digui diguem digueu diguin	digués diguessis digués diguéssim diguéssiu diguessin	----- digues digui diguem digueu diguin	dit
dur	duc	dugui duguis dugui duguem dugueu duguin	dugués duguessis dugués duguéssim duguéssiu duguessin	----- duu (du) dugui duguem dueu duguin	dut

Cal anar en compte amb el verb *donar*. La 1a persona és *dono*, i no pas *donc*.

I també cal tenir present que els infinitius i gerundis no acaben en *-guer* o *-guent*.

Correctes		Incorrectes	
Infinitius	Gerundis	Infinitius	Gerundis
caldre o caler	calent	*calguer	*calguent
poder	podent	*poguer	*poguent
saber	sabent	*sapiguer	*sapiguent
cabre o caber	cabent	*capiguer	*capiguent
valer o valdre	valent	*valguer	*valguent
voler	volent	*volguer	*volguent

Les perífrasis verbals

Una perífrasi és la unió de dos verbs per expressar una idea única. El primer verb es conjuga i aporta el sentit a la perífrasi, i el segon ha de ser un infinitiu, un gerundi o un participi, i és el que aporta el significat a l'oració. Les perífrasis més habituals són les d'obligació i les de probabilitat.

Perífrasis d'obligació

haver de + infinitiu

Has de tenir divuit anys si vols presentar-te a les proves d'accés.

caldre + infinitiu

Cal tenir divuit anys per presentar-se a les proves d'accés.

caldre + *que* + verb en subjuntiu

Cal que tinguis més de divuit anys si vols presentar-te a les proves d'accés.

La construcció *tenir que* és incorrecta!

- ✗ Quan entris, *tens que* ensenyar el document d'identitat.
- ✓ Quan entris, *has d'*ensenyar el document d'identitat.

Perífrasi de probabilitat

deure + infinitiu

El fiscal *deu ser* una persona responsable.
Deuen ser fora, perquè no contesta ningú.

Aquesta perífrasi només pot expressar probabilitat, mai obligació.

El futur en català mai no pot expressar una probabilitat, sinó, únicament, una acció futura. Així, per expressar la frase anterior no podem fer-ho d'aquesta manera:

✗ *Seran* fora, perquè no contesta ningú.

Si volem indicar obligació, hem de fer servir una perífrasi d'obligació.

El fiscal *ha de ser* una persona responsable.

► EXERCICIS

1. Ompliu els espais en blanc amb la forma que hi correspongui dels verbs entre parèntesis.

Ex.: L'entrenador m'ha indicat que marqui (marcar, jo) el davanter centre.

1. Demanarem al personal de manteniment que _____ (netejar) el garatge.
2. La policia no sap a què es _____ (dedicar, present) els sospitosos.
3. Si no voleu que us _____ (trencar) els vidres, amagueu-los la pilota.
4. Sobretot, no _____ (trepitjar, vosaltres) els cables.
5. M'ha demanat que _____ (tancar, jo) la finestra.
6. Als jutjats de Valls, els judicis _____ (començar, present) a dos quarts de deu.
7. La metgessa m'ha suggerit que _____ (canviar, jo) de menú.
8. El veí em va suplicar que no _____ (tocar, jo) més el saxo.
9. L'infractor m'ha demanat que no el _____ (denunciar, jo).
10. No _____ (endreçar, vosaltres) la sala fins que arribem.

2. Completeu les sèries següents.

Infinitiu	Indicatiu present	Subjuntiu present	Subjuntiu imperfet	Participi
dir	dic	digui	digués	dit
caure	_____	_____	_____	_____
estar	_____	_____	_____	_____
estendre	_____	_____	_____	_____
asseure	_____	_____	_____	_____
creure	_____	_____	_____	_____
distreure	_____	_____	_____	_____
aprendre	_____	_____	_____	_____
incloure	_____	_____	_____	_____
beure	_____	_____	_____	_____
respondre	_____	_____	_____	_____
ofendre	_____	_____	_____	_____

3. Ompliu els espais en blanc amb la 1a persona del singular de present d'indicatiu.

Ex.: Vaig (anar) a poc a poc.

_____	(venir) amb cotxe	_____	(voler) fer vacances
_____	(tenir) molta sort	_____	(riure) sovint
_____	(ser) d'Olot	_____	(mourer) les cames
_____	(conèixer) els acusats	_____	(viure) a Sitges
_____	(vendre) al mercat	_____	(saber) la veritat
_____	(fer) el berenar	_____	(moldre) el cafè
_____	(poder) recordar-ho	_____	(entendre) el dubte
_____	(encendre) el foc	_____	(dur) aigua

4. Completeu els enunciats següents mantenint el mateix temps verbal.

Ex.: Jo llegeixo → Vosaltres llegiu

Jo prendria	Vosaltres	_____
Jo volia	Nosaltres	_____
Ella deia	Nosaltres	_____
Tu et mous	Nosaltres ens	_____
Jo perdia	Vosaltres	_____
Tu vendràs	Vosaltres	_____
Jo surto	Nosaltres	_____
Nosaltres traiem	Elles	_____
Nosaltres som	Ells	_____
Vosaltres veniu	Elles	_____

5. Ompliu els espais buits amb la forma de present d'indicatiu del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

Ex.: Sempre excloc (excloure) el mateix tema.

- No _____ (saber, tu) quina és la resposta correcta.
- Quan _____ (tenir, jo) fred, tanco la finestra.
- Nosaltres _____ (beure) un got d'aigua en dejú cada matí.
- Cada dia _____ (treure, jo) les cadires a la terrassa.
- Els diumenges sempre _____ (fer, jo) una bona migdiada.
- _____ (viure, vosaltres) en un pis al davant dels jutjats.
- Aquesta setmana _____ (aprendre, jo) l'ús de la dièresi.
- Sovint corre perquè _____ (perdre, ell) l'autobús.
- Aquest dissabte _____ (anar, jo) de casament.
- Té molta feina i no _____ (poder, ella) passar-nos a veure mai.

6. Ompliu els espais buits amb la forma adient del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

- Qui ens _____ (volar) ajudar només ens ho ha de dir.
- Quan _____ (fer, tu) la dieta que t'han recomanat, et trobaràs millor.
- Va sortir de la sala de vistes amb la cara _____ (bullir).
- El mes vinent _____ (prendre, ell) una decisió respecte a l'imputat.
- Gairebé sempre _____ (dir, nosaltres) el que pensem.
- Això no ho _____ (poder, vosaltres) entendre?
- Si demà _____ (pretendre, tu) guanyar el cas has d'estudiar de valent.
- Mentre vosaltres prepareu les carxofes, jo aniré _____ (encendre) el foc.
- L'advocat li ha aconsellat que _____ (recórrer) contra la sentència.
- T'imposaran una sanció perquè has _____ (desobeir) l'ordre d'allunyament.

7. Completeu les frases següents amb la forma adient del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

- Si no em _____ (traduir, vosaltres) la carta no la podré entendre.
- El Felip està contentíssim ja que l'han _____ (absoldre) de tots els càrrecs.
- Era impactant veure'l _____ (asseure) al banc dels acusats.

4. Aquest detall és important que el _____ (fer, tu) constar a la declaració.
5. M'agradaria que _____ (saber, tu) que estàs en bones mans.
6. Ara em _____ (prendre, jo) la pastilla per a la tos.
7. No _____ (dir, vosaltres) a ningú que han detingut el vostre germà.
8. Em sembla que ens hem _____ (confondre) de sala de vistes.
9. Si avui els jutges no els _____ (absoldre), tenim el cas perdut.
10. Sempre ens tractava com si _____ (ser) petits.

8. Completeu les frases següents amb la forma adient del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

1. L'Hèctor no _____ (rebre) mai els correus electrònics que li envio.
2. Aquesta vegada no s'ha _____ (creure) el que li hem explicat.
3. Quan _____ (sortir, jo) dels jutjats aniré cap al centre comercial.
4. Esperem que la Marina _____ (aparèixer) abans de les dues.
5. Ja hem _____ (batre) els ous per fer la truita.
6. Quan _____ (poder, tu) venir, avisa'ns!
7. Si no _____ (estar, jo) tan cansada, vindria a la festa.
8. Quan _____ (canviar, ell) la seva actitud, en tornarem a parlar.
9. Encara no _____ (conèixer, jo) el nou funcionari del Jutjat Penal núm. 6.
10. Aquest matí l'Eloi ha rebutjat la feina que li han _____ (oferir).

9. A continuació trobareu una sèrie de construccions amb el verb *caldre*. Canvieu-les per construccions amb el verb *haver de*.

Ex.: Segons les bases, cal tenir dos anys d'experiència.

Segons les bases, s'han de tenir dos anys d'experiència.

1. Cal que presentin la feina avui, perquè la setmana vinent l'empresa tanca.
2. Cal que sigueu puntuals al judici.
3. Caldrà que arreglem la nevera si ens hi volem quedar tants dies.
4. Caldria que cridessin una ambulància.
5. Calia que ho fes l'advocat per, així, donar exemple.
6. No va caldre que agafés el cotxe després del sopar.
7. Si cal que vinguis per al trasllat, ja t'avisarem.
8. No calia que ho portessis fins demà a la tarda.
9. Caldrà que dugueu la documentació dins del termini establert.
10. No cal que triïs la plaça fins al juny.

ELS PRONOMS FEBLES

Els pronoms són elements gramaticals que substitueixen una determinada paraula o un grup de paraules.

Els pronoms poden ser forts o febles, segons si tenen accent tònic o no.

Els pronoms forts, que són tòncics, poden fer de subjecte en una oració, si no van precedits de preposició.

	Singular	Plural
1a persona (qui parla)	jo, mi	nosaltres
2a persona (qui escolta)	tu vostè vós	vosaltres vostès
3a persona (de qui es parla)	ell, ella	ells, elles
Reflexiu	si ell (mateix), ella (mateixa)	si ells (mateixos), elles (mateixes)

Nosaltres visitarem la Sagrada Família aquest cap de setmana.

Vostè sempre arriba el primer.

Remarques

a) El pronom de 1a persona *jo*, si va precedit d'una preposició, adopta la forma *mi*.

T'agradaria venir al cine *amb mi*?

Vull que m'ho comuniqui, *a mi*.

b) Els pronoms *vostè* i *vostès* van acompanyats d'un verb en 3a persona i el pronom personal *vós* necessita un verb en 2a persona del plural.

Quan *vostès* vulguin, començarem la sessió.

Si *vós* teniu una solució, cal que en parlem.

Els pronoms febles són mots monosíl·labs que tenen una vocal àtona i van sempre enganxats, davant o darrere, al verb. No fan mai la funció de subjecte de l'oració.

Espereu-vos a la porta d'entrada, si us plau.

T'agradaria sortir amb ells aquest cap de setmana?

Generalment, els pronoms febles es col·loquen immediatament davant del verb.

Et rentes les mans massa sovint.

Aquest any *us* heu oblidat del meu aniversari.

Però quan el verb és un infinitiu, un gerundi o un imperatiu, s'hi col·loquen immediatament darrere.

Tenia moltes ganes de veure'*l*.
Han vist el detingut escapant-se del calabós.
Renta'*t* la cara!

En algunes perífrasis verbals, els pronoms febles poden anar tant al davant del verb com al darrere.

Ho va sentir tot. / Va sentir-*ho* tot.
Hem de cantar-*la*. / L'hem de cantar.

Ortografia dels pronoms febles

Tenint en compte la posició que han d'ocupar en relació amb el verb, els pronoms poden adoptar diverses formes.

Pronoms davant del verb		Pronoms darrere del verb	
Reforçada	Elidida	Plena	Reduïda
<i>Em</i> rento les dents.	<i>M'</i> agrada l'hoquei.	Truqueu- <i>me</i> més tard.	Mira' <i>m</i> !
No <i>et</i> pentines mai.	<i>T'</i> oblides de tot.	No pots cansar- <i>te</i> .	Afanya' <i>t</i> , que fem tard.
<i>Es</i> truquen cada dia.	<i>S'</i> odien des de petits.	Va emportar- <i>se</i> la clau.	Va vendre' <i>s</i> el iot.
<i>Ens</i> movem de pressa.	<i>Ens</i> estimem molt.	Vols escoltar- <i>nos</i> ?	Parla' <i>ns</i> a poc a poc.
<i>Us</i> perdonen el deute.	<i>Us</i> animeu a viatjar?	Vull dedicar- <i>vos</i> això.	No vull veure- <i>us</i> més.
<i>El</i> compreu a la botiga.	<i>L'</i> aviso de seguida.	Has de portar- <i>lo</i> .	Dóna' <i>l</i> a l'advocada.
<i>La</i> situo a prop.	<i>L'</i> organitzo jo, la festa. <i>La</i> imaginava diferent.	Amaneix- <i>la</i> com vulguis.	Tasta- <i>la</i> , que és bona.
<i>Els</i> calen vacances.	<i>Els</i> ajudarà la veïna.	No vull trobar- <i>los</i> aquí.	Explica' <i>ls</i> la teva idea.
<i>Les</i> conservo totes.	<i>Les</i> admiro molt.	Cal assecar- <i>les</i> al sol.	Va prendre- <i>les</i> totes.
<i>Li</i> telefonem cada dia.	La citació <i>li</i> arribarà avui.	Puc parlar- <i>li</i> de tu.	Posa- <i>li</i> el jersei vermell.
<i>En</i> tinc 36.	No <i>n'</i> hi ha cap.	No vull saber- <i>ne</i> res.	Agafa' <i>n</i> més.
<i>Ho</i> dic a tothom.	<i>Ho</i> observa tot.	No puc fer- <i>ho</i> .	Recorda- <i>ho</i> tal com era.
<i>Hi</i> vaig cada dia.	No <i>hi</i> aparco mai.	No cal fixar- <i>hi</i> res.	Vés- <i>hi</i> ara.

Reforçada: Quan el verb comença amb consonant, el pronom no s'apostrofa mai.

Elidida: Si el verb comença amb vocal, el pronom s'apostrofa en alguns casos, seguint les mateixes regles d'apostrofació que els articles.

Plena: Quan el verb acaba amb consonant o diftong, el pronom no s'apostrofa mai i s'uneix al verb amb un guionet.

Reduïda: Si el verb acaba amb vocal, el pronom s'apostrofa en alguns casos.

Substitució del complement directe

Tal com s'explica al tema 8 de morfosintaxi, hi ha tres menes de complements directes: determinat, indeterminat i neutre.

Els pronoms que els substitueixen són:

	Masculí singular	Masculí plural	Femení singular	Femení plural
Determinat	el	els	la	les
Indeterminat	en			
Neutre	ho			

A l'hora de fer-los servir, hem de tenir en compte la posició del pronom respecte del verb.

CD determinat

Ha arribat el nou jutge del Social núm. 4, però jo encara no *el* conec.

No vols revisar l'examen? → No vols revisar-*lo*?

No sabia que havies tastat la melmelada de cirera. → No sabia que *l'havies* tastada.

Deixa aquests oficis al prestatge de dalt. → Deixa-*ls* al prestatge de dalt.

Porteu les ulleres a l'òptica. → Porteu-*les* a l'òptica.

CD indeterminat

Ara tens diners o no *en* tens?

Vull mirar més cases. → Vull mirar-*ne* més.

Quan el CD és indeterminat el pronom només substitueix el nom; per tant, cal repetir el quantificador o l'indefinit que l'acompanyen.

Agafa algun paquet de material d'oficina? –Sí, agafa'n *algun*.

Va trobar una llibreta sota el moble. → En va trobar *una* sota el moble.

CD neutre

No diguis a ningú el que t'ha explicat la Teresa. → No *ho* diguis a ningú.

Si no pots fer això, truca'm. → Si no *ho* pots fer, truca'm.

En el CD indeterminat i neutre només hi ha una única forma de pronom tant si és masculí, femení, singular o plural.

Substitució del complement indirecte

Els pronoms de 3a persona que substitueixen el complement indirecte són:

Singular	Plural
li	els

El pronom *li* substitueix el CI singular, tant masculí com femení. El pronom *els* substitueix el CI plural, tant masculí com femení.

Volem regalar una bicicleta a l'Hug. → *Li* volem regalar una bicicleta.

Porta la querella a la Dolors. → Porta-*li* la querella.

He explicat un conte a les nenes. → *Els* he explicat un conte.

Dóna les notes als alumnes. → Dóna-*ls* les notes.

Vull donar les gràcies als teus companys. → Vull donar-*los* les gràcies.

La forma *les* no existeix per al CI i la forma **lis* no és en cap cas un pronom feble.

- ✗ Va portar-*les* el regal, a les tietes.
- ✗ Va portar-*lis* el regal, a les tietes.
- ✓ Va portar-*los* el regal, a les tietes.

Substitució del complement circumstancial

Els pronoms que substitueixen els complements circumstancials són:

Complements circumstancials	Pronom
Introduïts per qualsevol preposició (<i>a, en, amb, per...</i>) menys <i>de</i> , o també sense preposició Els CC de manera (encara que estiguin introduïts per la preposició <i>de</i>)	<i>hi</i>
Introduïts per la preposició <i>de</i> (llevat dels CC de manera)	<i>en</i>

Van als jutjats cada setmana. → *Hi* van cada setmana.

Venim d'un desnonament. → *En* venim.

De vegades, contesta de mala manera. → De vegades, *hi* contesta. [Tot i que el CC és introduït per *de*, se substitueix pel pronom *hi*, perquè és un CC de manera.]

Substitució del complement preposicional

Tal com passa amb el complement circumstancial, els pronoms que substitueixen els complements preposicionals són:

Complements preposicionals	Pronom
Introduïts per la preposició <i>de</i>	en
Introduïts per qualsevol altra preposició	hi

Hem de parlar d'aquest cas. → *N'*hem de parlar.

Ha renunciat a la tutela del seu fill. → *Hi* ha renunciat.

Ja no confia en la justícia. → Ja no *hi* confia.

Si el complement preposicional és tota una oració introduïda per la conjunció *que*, llavors se suprimeix la preposició que normalment la introduiria.

Els no s'adonen que és perillós. [I no pas “Els no s'adonen *de que* és perillós.”] → Els no se *n'*adonen. [Substituïm el complement pel pronom *en* encara que en la frase completa no hi hagi la preposició *de*, ja que davant la conjunció *que* aquesta preposició se suprimeix.]

Substitució de l'atribut

Els pronoms que substitueixen l'atribut són:

	Masculí singular	Masculí plural	Femení singular	Femení plural
Determinat	el	els	la	les
Indeterminat	ho			

Si l'atribut és determinat (introduït per un article determinat, un demostratiu o un possessiu), el substitueixen els pronoms *el*, *la*, *els*, *les*.

Aquests són els testimonis o no *els* són?

Vols dir que no era aquella casa? –No, no *l'*era.

És el teu cotxe? –No, no *l'*és. El meu és groc.

Si l'atribut és indeterminat, se substitueix pel pronom *ho*.

És jutge de pau a Ulldecona. Ja fa dos anys que *ho* és.

Són metges forenses. Quan estudiaven ja *ho* volien ser.

Aquests jutjats estan sobrecarregats de feina. Abans no *ho* estaven.

Substitució del complement predicatiu

El pronom que substitueix el complement predicatiu és *hi*.

La Victòria caminava decidida. → La Victòria *hi* caminava.

El meu veí sempre va brut. → El meu veí sempre *hi* va.

Resum de les funcions sintàctiques dels pronoms febles

Funció sintàctica	Pronoms febles				Exemples
	Davant de verb		Darrere de verb		
	Començat en consonant	Començat en vocal	Acabat en cons. o -u	Acabat en vocal (menys -u)	
CD i CI (1a i 2a persona)	em	m'	-me	'm	M'agrada viatjar.
	et	t'	-te	't	Et menges el préssec.
	ens	ens	-nos	'ns	Vam veure'ns a la piscina.
	us	us	-vos	-us	Us presenteu a la convocatòria.
Reflexiu	es	s'	-se	's	Es netejava la ferida.
CD (3a persona)	el	l'	-lo	'l	Busca l'expedient i porta'l.
	la	l' (la+i/u àt.)	-la	-la	La va prendre, la cartera.
CD (3a persona)	els	els	-los	'ls	Porta'ls al despatx, els paquets.
	les	les	-les	-les	Les recordava sovint, les nètes.
	ho	ho	-ho	-ho	Això, repeteix-ho.
	en	n'	-ne	'n	D'ordinadors, ja no en veneu.
CI (3a persona)	li	li	-li	-li	Li direm que passi, al Víctor.
	els	els	-los	'ls	Van portar-los les etiquetes.
CC i CP	en	n'	-ne	'n	De l'hospital, ara en vinc.
	hi	hi	-hi	-hi	Hi vaig anar, als jutjats penals.
Atribut	el	l'	-lo	'l	És el director o no l'és?
	la	l' (la+i/u àt.)	-la	-la	Sí que la va ser, la campiona.
	els	els	-los	'ls	Els són, els nous propietaris.
	les	les	-les	-les	Són les tres? –Sí, ja les són.
	ho	ho	-ho	-ho	Era car? –No, no ho era gaire.
	en	n'	-ne	'n	Que n'és de ximpleta, l'Eva!
Predicatiu	hi	hi	-hi	-hi	El riu baixa ple? –Sí, hi baixa.

► EXERCICIS

1. Ompliu els buits de les frases amb els pronoms corresponents, com en l'exemple.

Ex.: *Em* menjo la poma. – *M'*agafo fort. – Vol dir *me* la veritat. – Escolta *'m* quan et parlo!

<i>Et</i> vaig veure.	_____ agrada força.	Vol fer _____ por.	Afanya _____!
<i>Es</i> beu el xarop.	_____ enfada sovint.	Va cansar _____.	Mengi _____ això!
<i>Ens</i> refredarem.	_____ hem perdut.	Va ajudar _____.	Escolta _____!
<i>Us</i> vaig escriure.	No _____ ha vist.	Queixeu _____.	Vaig veure _____.
<i>El</i> vam saludar.	_____ heu conegut.	Va netejar _____.	Deixa _____ al magatzem.
<i>La</i> veurem aviat.	_____ havia portat.	Ompliu _____.	Vau perdre _____.
<i>Els</i> trobo poc.	No _____ agradarà.	Vam agafar _____.	Agafa _____!
<i>Les</i> veig sovint.	_____ amagarem.	Saludeu _____!	Neteja _____!
<i>Li</i> diré això aviat.	No _____ he dit res.	Vull dir _____ allò.	Explica _____ tot!
<i>En</i> vam trobar dues.	_____ hem tastat un.	Treu _____ una.	Penja _____ vuit.
<i>Ho</i> mirarem.	_____ oblidarà.	Recordeu _____.	Desa _____ ara!
<i>Hi</i> vaig anar.	_____ passarà aviat.	Estar _____ d'acord.	Pensa _____!

2. Torneu a escriure la frase, amb el complement subratllat substituït pel pronom feble corresponent.

Ex.: El Daniel planxava les camises → El Daniel *les* planxava.

1. L'actriu explica la història.
2. L'Empar va patir algun desnonament.
3. De tant en tant vosaltres feu pastissos.
4. Van portar uns tòners als jutjats.
5. Volem dur un regal a l'Amèlia.
6. Farem vacances al setembre.
7. Vaig dir que no vindria a la festa.
8. El Pol escrivia novel·les per a joves.
9. Vaig enviar l'exhort a Menorca.
10. Els periodistes omplen la sala de premsa.

3. Torneu a escriure la frase, amb el complement subratllat substituït pel pronom feble corresponent.

1. Hem regalat un jersei a la Cèlia.
2. Sempre diuen que estudiaran força.
3. Deixeu les demandes damunt la taula.
4. Col·loqueu els prestatges dins l'armari.
5. Recullen els contenidors de paper.
6. Compra sabates per als seus fills.
7. Tanqueu les dues portes del despatx.
8. Avui celebren judicis ràpids.
9. Torneu aquelles eines al fuster.
10. Llegeix aquesta unitat amb atenció!

4. Torneu a escriure la frase, amb el complement subratllat substituït pel pronom feble corresponent, primer davant del verb i després darrere.

Ex.: Van arreglar el pany. → *El* van arreglar. / Van arreglar-*lo*.

1. He de redactar la interlocutòria.
2. Has de menjar més verdura.
3. Vau veure el condemnat?
4. Hem de fer la feina.
5. Va dissenyar un tríptic.
6. Vam reconstruir això.
7. Van presentar la demanda.
8. Ha de seleccionar tres persones.
9. Van llogar un apartament.
10. Vaig inserir les imatges.
11. Encara ha de llegir els apunts.
12. Vas omplir la sol·licitud.

5. Ompliu els espais buits amb el pronom feble que substitueix el complement subratllat.

Ex.: Cada vespre anem a córrer. *Hi* anem abans de sopar.

1. El Claudi va comprar galetes per esmorzar i ens _____ va donar.
2. Deixi aquest expedient al despatx i nosaltres _____ guardarem.
3. Has comprat la fruita? –No, no _____ he comprat.
4. Feu la fotocòpia i presenteu _____ demà.
5. Hem buscat proves i no _____ hem trobat cap.
6. T'has begut el cafè? –Sí, me _____ he begut tot.
7. Porta els nens a l'aquàrium i explica _____ què mengen els taurons.
8. Algú ha dit que el Robert vindrà demà? –No, no _____ ha dit ningú.
9. Cal posar benzina al dipòsit. Cal posar _____ benzina.
10. L'assassí va respondre precipitadament. L'assassí _____ va respondre.

6. Substituiu els complements circumstancials de les frases següents pel pronom que calgui.

Ex.: Treballàvem en un poble de la costa. → *Hi* treballàvem.

1. Sempre arriben tard. Sempre _____ arriben.
2. L'Àlicia pensa en la seva etapa universitària. L'Àlicia _____ pensa.
3. Venim de la subhasta. _____ venim.
4. De vegades, camineu de bracet. De vegades _____ camineu.
5. Treballem amb moltes ganes. _____ treballem.
6. Dimecres van arribar de l'Argentina. Dimecres van arribar _____.
7. Van penjar el quadre sense demanar permís. Van penjar _____ el quadre.
8. Parlo massa de pressa. _____ parlo.
9. Enguany també estiuejaràs a Calella. Enguany també _____ estiuejaràs.
10. Treballen en un jutjat de família. _____ treballen.

7. Subratlleu els complements circumstancials de les frases següents i substituïu-los pel pronom que calgui.

Ex.: Els nens han saltat darrere del sofà. → Els nens *hi* han saltat.

1. El tribunal surt de la reunió.
2. Nosaltres anem de visita a la presó.
3. Netegem el terra amb un producte especial.
4. He tret aquestes llibretes de la bossa.
5. Totes dues van coincidir a la cafeteria.
6. És important treballar amb les eines adequades.
7. L'ordre de desnonament arribarà a casa seva.
8. Cada tarda llegeixo el diari a la biblioteca municipal.
9. Aquesta setmana vindrem amb tren.
10. No entreu al despatx del costat.

8. Subratlleu els atributs de les frases següents i substituïu-los pel pronom que calgui.

Ex.: El Sergi és procurador. → El Sergi *ho* és.

1. La teva família paterna és italiana.
2. La Natàlia era la seva àvia.
3. Aquests casos estan tancats.
4. La vostra amiga sembla simpàtica.
5. El Dídac era un bon metge.
6. Semblaven innocents.
7. La meva padrina és la degana dels jutjats.
8. De petit, l'avi era ros.
9. El testimoni sembla amoïnats.
10. La Jana era la més alta de la seva classe.

9. Subratlleu els complements preposicionals de les frases següents i substituïu-los pel pronom que calgui.

Ex.: No estic d'acord amb la solució. → No *hi* estic d'acord.

1. El llogater confia en l'èxit de la demanda.
2. Hem de parlar dels pronoms febles.
3. Compto amb la teva ajuda.
4. Ara està molt interessat a presentar-se a les oposicions.
5. Contribueixen a la rehabilitació de l'edifici gòtic.
6. Sovint insisteix a dir que no va ser culpa seva.
7. Estava segura de la seva resposta.
8. Sempre participen en la cursa popular.
9. Vol renunciar a la seva part de l'herència.
10. Els advocats col·laboren a organitzar la festa.
11. La jutgessa amenaça el testimoni amb l'expulsió de la sala.
12. Ens ocuparem de l'organització de l'acte.

10. Completeu les frases següents amb el pronom que calgui.

Ex.: Porta'ls això, als teus pares.

1. Hem dit a la Gisela que volem anar _____, al judici.
2. De material d'oficina, _____ gastem poc.
3. Penseu la resposta abans d'escriure _____.
4. A la directora, digueu _____ que demà no vindreu.
5. Vaig trobar _____ de seguida, els jutjats.

11. Escolliu l'opció de pronom feble adequada en cadascuna de les frases següents.

1. Les tisores, deixa _____ damunt la taula.
a) -la b) -les c) 'ls d) 'n
2. Això, no _____ sabré fins a la setmana vinent.
a) hi b) ho c) la d) li
3. A la teva tia, _____ hem comprat un regal.
a) l' b) la c) li d) n'
4. Al cine, _____ aneu cada setmana.
a) hi b) ho c) li d) n'
5. De la feina, el Màrius i jo _____ parlem molt sovint.
a) en b) ho c) -lo d) la
6. Als socis, avui _____ han convocat a una reunió.
a) els b) l' c) les d) lis
7. L'expedient, deseu _____ a l'armari.
a) 'l b) -lo c) -hi d) -ne
8. Si no voleu la bossa, no _____ agafeu.
a) ho b) l' c) la d) n'
9. Als teus companys de feina, vaig veure _____ ahir.
a) els b) -hi c) 'ls d) -los
10. Avui no _____ serà en tot el dia, a la feina.
a) en b) hi c) ho d) li

12. Escolliu l'opció de pronom feble adequada en cadascuna de les frases següents.

1. De calor, _____ té molta.
a) en b) hi c) ho d) la
2. Penseu _____ bé tot el que heu de dir.
a) -li b) -se c) us d) -vos
3. A l'apartament, ens _____ estarem tot el mes de juliol.
a) hi b) ho c) l' d) n'
4. Als meus cunyats, van convidar _____ a la celebració.
a) -ho b) -li c) -los d) -ne
5. De maduixes, compra _____ un quilo.
a) 'l b) -les c) -ne d) 'n
6. A la Cristina, ahir vaig demanar _____ ajuda.
a) -hi b) -ho c) -li d) -ne

7. Els llibres, porta _____ a la biblioteca.
 a) -ho b) 'ls c) -los d) 'n
8. _____ confonc sovint, les teves germanes.
 a) Els b) Ho c) En d) Les
9. Al gimnàs, _____ anem tres vegades a la setmana.
 a) hi b) ho c) l' d) li
10. El despatx, van pintar _____ durant les vacances.
 a) -ho b) -ne c) -lo d) 'l

13. Escolliu l'opció de pronom feble adequada en cadascuna de les frases següents.

1. De set, _____ tinc força aquest matí.
 a) el b) en c) ho d) li
2. La inauguració de l'exposició, van fer _____ a l'octubre.
 a) -hi b) -la c) -ne d) -se
3. No _____ conec, el teu pare.
 a) el b) hi c) ho d) li
4. Els llums, tanqueu _____ abans de marxar.
 a) -los b) -ne c) -se d) -vos
5. En aquell restaurant, _____ anàvem gairebé cada diumenge.
 a) ens b) hi c) ho d) n'
6. A l'Arnau, _____ agrada força viatjar.
 a) hi b) ho c) li d) n'
7. Als seus parents, _____ ha anat a veure aquest cap de setmana.
 a) els b) li c) m' d) us
8. No _____ penso gens, en allò que em vas explicar.
 a) en b) hi c) ho d) ens
9. El rellotge, desa _____ a la capsa.
 a) 'l b) -lo c) 'm d) 'n
10. No _____ vaig gaire sovint, a la muntanya.
 a) el b) en c) hi d) li
11. Van obrir _____ a les onze de la nit, els accessos.
 a) els b) 'ls c) -los d) -ne
12. Crec que aquesta pel·lícula _____ és, avorridíssima.
 a) ho b) hi c) l' d) li
13. Espereu _____ una mica, perquè no trigarà gaire a sortir.
 a) 'l b) -hi c) -li d) -vos
14. Ja _____ tenim prou, de tanta xafarderia!
 a) el b) en c) hi d) li
15. Cada tarda els nens _____ jugaven, al parc infantil.
 a) el b) en c) li d) hi

La combinació de pronoms febles

Quan en l'oració hi ha més d'un pronom feble, l'ordre en què cal col·locar-los és:

Reflexiu	2a persona	1a persona	3a persona		Altres
			CI	CD o atribut	
es	et us	em ens	li, els	el, la, els, les	en, hi ho

Per tant, el pronom reflexiu i els de 1a i 2a persona van en primer lloc en una combinació binària de pronoms.

Ens adaptarem al nou horari. → *Ens hi* adaptarem.

Et vaig donar la bona notícia. → *Te la* vaig donar.

Us van recordar que no vindrien. → *Us ho* van recordar.

Quan el primer pronom de la combinació és *es*, *em* o *et*, adopta la forma plena (*se*, *me*, *te*).

No em vaig haver de pensar les respostes. → No *me les* vaig haver de pensar.

Et vas endur la bossa a casa. → *Te la* vas endur a casa.

Es va llegir la novel·la en una tarda. → *Se la* va llegir en una tarda.

Els pronoms *es*, *em*, *et* s'apostrofen en contacte amb un altre pronom que comenci per vocal o *h*.

Em penso que aquesta vegada trigaran més. → *M'ho* penso.

Et vaig trobar dins la sala de vistes. → *T'hi* vaig trobar.

No s'arriscarà a perdre el judici. → No *s'hi* arriscarà.

En aquests casos, l'apòstrof ha d'anar sempre com més a la dreta millor.

No et vaig dir res del que sabia. → No *te'n* vaig dir res.

No t'he dit res del que sabia. → No *te n'he* dit res.

Els pronoms darrere el verb sempre han d'anar enllaçats amb guionets o apòstrofs.

Menja't la taronja aviat! → *Menja-te-la* aviat!

Penseu-vos tot el que heu de dir. → *Penseu-vos-ho*.

Beu-te el te a poc a poc. → *Beu-te'l* a poc a poc.

Recorda'ns que hem de passar per la Fiscalia. → *Recorda'ns-ho*.

Quadre de les combinacions de pronoms de 1a i 2a persona i pronoms reflexius amb la resta

Pronoms febles		Davant del verb		Darrere del verb	
		Començat en consonant	Començat en vocal o hac	Acabat en consonant o -u	Acabat en vocal (llevat de -u)
em	en	me'n	me n'	-me'n	-me'n
	hi	m'hi	m'hi	-m'hi	-m'hi
	ho	m'ho	m'ho	-m'ho	-m'ho
	el	me'l	me l'	-me'l	-me'l
	la	me la	me la/l'*	-me-la	-me-la
	els	me'ls	me'ls	-me'ls	-me'ls
	les	me les	me les	-me-les	-me-les
et	en	te'n	te n'	-te'n	-te'n
	hi	t'hi	t'hi	-t'hi	-t'hi
	ho	t'ho	t'ho	-t'ho	-t'ho
	el	te'l	te l'	-te'l	-te'l
	la	te la	te la/l'*	-te-la	-te-la
	els	te'ls	te'ls	-te'ls	-te'ls
	les	te les	te les	-te-les	-te-les
es	en	se'n	se n'	-se'n	-se'n
	hi	s'hi	s'hi	-s'hi	-s'hi
	ho	s'ho	s'ho	-s'ho	-s'ho
	el	se'l	se l'	-se'l	-se'l
	la	se la	se la/l'*	-se-la	-se-la
	els	se'ls	se'ls	-se'ls	-se'ls
	les	se les	se les	-se-les	-se-les
ens	en	ens en	ens n'	-nos-en	'ns-en
	hi	ens hi	ens hi	-nos-hi	'ns-hi
	ho	ens ho	ens ho	-nos-ho	'ns-ho
	el	ens el	ens l'	-nos-el	'ns-el
	la	ens la	ens la/l'*	-nos-la	'ns-la
	els	ens els	ens els	-nos-els	'ns-els
	les	ens les	en les	-nos-les	'ns-les
us	en	us en	us n'	-vos-en	-us-en
	hi	us hi	us hi	-vos-hi	-us-hi
	ho	us ho	us ho	-vos-ho	-us-ho
	el	us el	us l'	-vos-el	-us-el
	la	us la	us la/l'*	-vos-la	-us-la
	els	us els	us els	-vos-els	-us-els
	les	us les	us les	-vos-les	-us-les

* El pronom *la* segueix les mateixes regles d'apostrofació que l'article femení.

► EXERCICIS

1. Marqueu la combinació de pronoms febles adequada per a cada frase.

Ex.: Es va quedar sense res. S'hi / Se hi va quedar.

1. <u>T'</u> has compromès <u>a obrir diligències</u> .	(T'hi / Te hi) has compromès.
2. <u>M'</u> abstindré <u>d'opinar</u> .	(Me n' / M'en) abstindré.
3. <u>Em</u> vaig negar <u>a acceptar la sentència</u> .	(Em hi / M'hi) vaig negar.
4. El Carles no <u>s'</u> ha recordat <u>de dir-te allò</u> .	El Carles no (s'en / se n') ha recordat.
5. No <u>em</u> crec <u>el que m'heu explicat</u> .	No (me ho / m'ho) crec.
6. <u>Et</u> capfiques massa <u>en aquest tema</u> .	(Et hi / T'hi) capfiques massa.
7. De tant en tant <u>es</u> burla <u>dels seus companys</u> .	De tant en tant (se'n / s'en) burla.
8. Va deixar- <u>me</u> llegir <u>l'esborrany del missatge</u> .	Va deixar (-m'el / -me'l) llegir.
9. <u>T'</u> han portat <u>els tòners?</u>	(Te'ls / Et els) han portat?
10. <u>Em</u> dedico <u>a restaurar mobles antics</u> .	(Em hi / M'hi) dedico.

2. Marqueu la combinació de pronoms febles adequada per a cada frase.

1. <u>S'</u> ha acostumat <u>a fer bricolatge</u> els dissabtes.	(S'hi / Es hi) ha acostumat.
2. El Jesús <u>es</u> pensava <u>que no ho sabíem</u> .	El Jesús (es ho / s'ho) pensava.
3. <u>Es</u> va trobar <u>el procurador</u> al Deganat.	(Se'l / S'el) va trobar al Deganat.
4. <u>Em</u> menjaré <u>els macarrons</u> per sopar.	(Em els / Me'ls) menjaré per sopar.
5. No <u>et</u> direm <u>això</u> cap més vegada.	No (et ho / t'ho) direm cap més vegada.
6. Vaig menjar- <u>me</u> <u>la poma</u> per esmorzar.	Vaig menjar (me la / -me-la) per esmorzar.
7. <u>Es</u> va penedir <u>de la seva declaració</u> .	(Se'n / S'en) va penedir.
8. Ahir vaig oblidar- <u>me</u> <u>de fer l'encàrrec</u> .	Ahir vaig oblidar (-m'en / -me'n).
9. Aquesta decisió no <u>em</u> sembla <u>correcta</u> .	Aquesta decisió no (em ho / m'ho) sembla.
10. Va tornar- <u>nos</u> a dir <u>que arribariem tard</u> .	Va tornar (-nos-ho / -ens-ho) a dir.

3. Feu la substitució pronominal corresponent. Combineu adequadament els dos pronoms.

Ex.: M'acostumo a la nova feina. M'hi acostumo.

1. <u>S'</u> ha tornat <u>molt exigent</u> .	_____ ha tornat.
2. <u>Ens</u> hem fet <u>membres d'un col·legi d'advocats</u> .	_____ hem fet.
3. <u>T'</u> hauràs d'adaptar <u>a la humitat de la cel·la</u> .	_____ hauràs d'adaptar.
4. El Samuel sempre <u>es</u> lleva <u>content</u> .	El Samuel sempre _____ lleva.
5. No <u>us</u> oblideu <u>de fer les citacions!</u>	No _____ oblideu!
6. Van acompanyar- <u>nos</u> <u>a l'aeroport</u> .	Van acompanyar _____.
7. <u>Ens</u> oferim <u>a fer de testimonis</u> .	_____ oferim.
8. <u>Em</u> vaig trobar <u>en un bon embolic</u> .	_____ vaig trobar.
9. <u>Ens</u> hem de pensar una mica més <u>això</u> .	_____ hem de pensar una mica més.
10. Abans-d'ahir <u>es</u> va instal·lar <u>al nou despatx</u> .	Abans-d'ahir _____ va instal·lar.

ELS PRONOMS RELATIUS

El pronom relatiu enllaça dues oracions a la vegada que, en la segona oració, substitueix un element que ja s'ha esmentat en la primera, que n'és l'antecedent.

*La casa és dels meus oncles materns.
Avui hem visitat la casa.*

En aquestes dues frases la paraula comuna és *casa*. El pronom relatiu *que* s'encarrega de substituir-ne una i introduir a més una altra oració; per tant, té una doble funció, ja que substitueix *casa* i alhora fa de complement directe.

La casa que hem visitat avui és dels meus oncles materns.

Els pronoms relatius poden prendre formes diferents: *que, què, qui, on, el qual, la qual, els quals, les quals, la qual cosa o cosa que*.

L'advocada *que* ha vingut aquest matí es diu Carina Grau.
El llibre de *què* he de fer un resum no m'ha agradat gaire.
La noia a *qui* hauràs de telefonar treballa als jutjats.
El xalet *on* viu l'Agnès està situat a prop de la platja.
El poblet en *el qual* estíuegeu té quatre-cents habitants.
Van tancar aquella botiga, *cosa que* ens va empipar força.
Enguany ens volem comprar un pis, *la qual cosa* vol dir que tindrem moltes despeses.

El pronom *que* fa referència tant a persones com a coses.

Els tònens *que* vaig demanar arribaran aquesta setmana.
La magistrada jutgessa *que* vam trobar ahir és de Granada.

El pronom *qui*, precedit de preposició, fa referència a persones. En canvi, el pronom *què*, precedit de preposició i accentuat, fa referència a coses. Ambdós relatius es poden substituir per l'article determinat seguit de *qual(s)*.

No conec la *dona* amb *qui* parlàveu ahir al vespre. [persona]
Ja he anat a veure la pel·lícula de *què* parleu ara. [cosa]

El pronom *on* té sentit de lloc i el podem substituir per altres pronoms relatius.

No recordo el calaix *on* vaig desar les eines.

No s'ha de confondre el pronom *que* amb la conjunció *que*. La conjunció no substitueix mai cap element esmentat anteriorment en l'oració.

No vull *que* em truquis més a la feina. [conjunció]
Els meus *amics, que* són de Perpinyà, viuen a Agramunt. [pronon relatiu]

► EXERCICIS

1. Completeu les frases amb el pronom relatiu *que* o l'interrogatiu *què*.

1. Recordes la conversa _____ vam tenir divendres?
2. No sé exactament _____ voleu dir.
3. La vaig veure el dia _____ teníem l'examen de final de curs.
4. Ja t'has acabat les galetes _____ vam comprar ahir?
5. No entenc per _____ heu tingut tants problemes amb el lloguer.
6. Els testimonis _____ van citar han de comparèixer aquesta setmana.
7. Vaig voler preguntar-los per _____ ho havien fet.
8. El llibres _____ heu encarregat arribaran demà.
9. Us vull explicar _____ en penso, de tot plegat.
10. Vaig veure el noi _____ comparteix pis amb el meu fillol.

2. Uniu les dues oracions mitjançant un pronom relatiu, subordinant la segona oració a la primera.

Ex.: El llibre és del Marc. El llibre és entretingut. → El llibre, que és entretingut, és del Marc.

1. L'armari és nou. L'armari és de fusta de roure.
2. El Francesc treballa al Baix Empordà. El Francesc és procurador.
3. El seu gendre està malalt. El seu gendre vol canviar de feina.
4. El mantenidor va venir dilluns. Aquest mantenidor és de Cambrils.
5. La Jordina estudia dret. La Jordina és la meva cunyada.

3. Escolliu l'opció de pronom relatiu adequada en cadascuna de les frases següents.

1. La sèrie de televisió _____ vam veure abans-d'ahir ha aconseguit molt èxit.
a) on b) que c) qui
2. He perdut la clau _____ obre els calaixos.
a) que b) què c) qui
3. Treballo a l'edifici en _____ hi ha gairebé tots els jutjats.
a) què b) qui c) on
4. La persona a _____ et refereixes vindrà a les dotze.
a) qual b) que c) qui
5. En el correu electrònic _____ ens vau enviar ahir ja ens ho dèieu.
a) que b) què c) on
6. El metge forense _____ hem saludat fa un curs de nivell B.
a) que b) què c) qui
7. Al carrer _____ visc sempre fan obres.
a) què b) qui c) on

LES PREPOSICIONS

Les preposicions són elements invariables que enllacen dues paraules, sobretot elements nominals entre ells o amb el verb.

Les preposicions poden ser àtones (*a, amb, de, en, per...*), tòniques (*contra, entre, sense, sobre, sota...*) o compostes (*cap a, des de, fins a, per a...*).

Vinc *de* l'Institut de Medicina Legal.
Em prendré la beguda *sense* gel.
Han deixat els expedients *sobre* la taula.
Presentarà un recurs *contra* la sentència.
No arribarem *fins a* la setmana vinent.

Preposició A

1. Introdueix el complement indirecte.

Envia l'esborrany del projecte *al* nostre cap.
Portaran una cadira nova *a* la funcionària.

2. Introdueix el complement preposicional de determinats verbs (*accedir a, acostumar-se a, arriscar-se a, contribuir a, dedicar-se a, limitar-se a, negar-se a, renunciar a...*).

Aquesta setmana contribuïrem *a* organitzar el trasllat al nou edifici.
Em vaig negar *a* assistir a la conferència.

3. Habitualment introdueix els complements circumstancials de lloc.

L'arxiver vivia *a* Berga.
Treballa *a* la Garrotxa.

4. Introdueix alguns complements circumstancials de temps.

Hi anirem *a* la tardor.
Marxaran *al* setembre.
Vindran *a* la tarda.

5. Forma part de locucions adverbials de manera.

Ho heu fet *a* corre-cuita.
Van quedar-se tota l'estona *a* peu dret.

6. Es fa servir entre els mots *res*, *molt*, *poc* i un infinitiu.

No hi ha *res a* dir.
Hi ha *molt a* fer.

Remarques

a) El complement directe s'escriu normalment sense preposició.

- ✗ Saludo *a* la meva professora de català.
- ✓ Saludo \emptyset la meva professora de català.

b) Generalment fem servir la preposició *a* davant els complements de lloc, però davant d'un indefinit (*un*, *una...*; *algun*, *alguna...*) o un demostratiu (*aquest*, *aquell...*) utilitzem *en*.

Treballem *en* un despatx d'advocats al carrer del Pla.
Treballem *al* despatx d'advocats de la cantonada.

c) Els articles *el* o *els*, en contacte amb la preposició *a*, es contrauen, excepte quan s'hagin d'apostrofar.

Aquest matí has d'anar *als* jutjats contenciosos.
Farem una excursió *als* Pirineus.
Avui esmorzaré *a l'*office.

d) És incorrecte fer servir la preposició *per* introduint un complement circumstancial de temps que faci referència a les parts del dia.

- ✗ Arribaran *pel* matí.
- ✓ Arribaran *al* matí.
- ✗ Ens trobarem dijous *per* la nit.
- ✓ Ens trobarem dijous *a* la nit.

Preposició EN

1. Introdueix alguns complements circumstancials de lloc, davant d'un indefinit o d'un demostratiu (*un*, *algun*, *aquest*, *aquell...*).

Viu *en* una població de la costa francesa.
Ho vam llegir *en* alguna revista d'història.
Ens aturarem *en* aquella botiga.

2. Introdueix el complement preposicional de determinats verbs (*afanyar-se en*, *confiar en*, *estar interessat en*, *fixar-se en*, *insistir en*, *participar en*, *pensar en*, *tenir interès en...*).

Estic molt interessada en el nou programa informàtic.
Sovint pensem en el viatge a Irlanda.

3. Introdueix alguns complements circumstancials de temps.

Ho tindrem *en* un parell de setmanes.

4. Davant d'un infinitiu, té valor temporal (equivalent a *en el moment que, quan...*).

✗ *Al sortir dels jutjats socials, vas trobar la magistrada jutgessa.*

✓ *En sortir dels jutjats socials, vas trobar la magistrada jutgessa.*

✗ *A l'arribar a l'oficina, va conèixer la nova tramitadora judicial.*

✓ *En arribar a l'oficina, va conèixer la nova tramitadora judicial.*

Preposició DE

1. Introdueix un complement del nom (expressa una característica d'una persona o d'una cosa).

Han col·locat tot el mobiliari *de* fusta massissa.
 Feien obres a la sala *de* premsa.

2. Introdueix el complement preposicional de determinats verbs (*abstenir-se de, adonar-se de, dubtar de, estar segur de, oblidar-se de, parlar de, penedir-se de, recordar-se de...*).

Em vaig abstenir de dir el que pensava.
Vau oblidar-vos de trucar al tècnic de la impressora.

3. Indica sentit partitiu davant un substantiu o adjectiu.

Portaran una caixa de paper blanc i deu *de* reciclat.
 Necessito dos retoladors blaus i un *de* negre.
De tòners, demaneu-ne quatre.

4. Enllaça alguns quantitius, numerals i indefinits amb el nom que determinen.

No queda gens *de* paper a l'arxiu.
 Hi havia un munt *de* gent a la sala d'espera.

5. Expressa períodes de temps, acompanyada de la preposició *a*.

Obert *de* les 9 *a* les 14.30 hores.

També podem utilitzar la parella de preposicions *des de* i *fins a*.

Obert *des de* les 9 *fins a* les 14.30 hores.

Remarques

a) La preposició *de* introdueix complements del nom com ara: olor *de*, gust *de*, sabor *de*, jaqueta *de* ratlles...

- ✗ Li agraden els gelats amb gust *a* coco.
- ✓ Li agraden els gelats amb gust *de* coco.
- ✗ Abans el seu despatx feia olor *a* tabac.
- ✓ Abans el seu despatx feia olor *de* tabac.
- ✗ Ahir portava un jersei *a* quadres vermells.
- ✓ Ahir portava un jersei *de* quadres vermells.

b) Els articles *el* o *els*, en contacte amb la preposició *de*, es contrauen, excepte quan s'hagin d'apostrofar.

Surto *dels* jutjats *del* Prat de Llobregat.
Vinc *de l'*aeroport de Barcelona.

c) La preposició *de* s'apostrofa davant d'un mot que comença en vocal o *h*, però no s'apostrofa si comença en consonant o *i+vocal*.

Venim *d'*Astúries.
Tinc examen *d'*història.
Mengem un pastís *de* iogurt.

d) La preposició *des de*, que introdueix una expressió temporal o de lloc, s'escriu sempre separada i el segon element es pot apostrofar, si la paraula de darrere comença per vocal o *h*, o contreure amb un article determinat.

Agafaré el metro *des d'*aquí.
Des del balcó veig el nou edifici judicial.

Preposició AMB

1. Introdueix complements circumstancials de companyia, d'instrument, de manera i de mitjà.

De tant en tant, surt *amb* uns companys de la feina.
Li netegen la ferida *amb* alcohol.
Camino *amb* les mans a les butxaques.
Aquest mes viatjarem sovint *amb/en* tren.
Vaig a la feina *amb/en* cotxe.

2. Introdueix el complement preposicional de determinats verbs (*adir-se amb*, *amençar amb*, *conformar-se amb*, *haver-n'hi prou amb*, *relacionar-se amb*, *trobar-se amb*...).

Van amenaçar *amb* una vaga.
Us conformeu *amb* unes hores de descans.

Preposició PER

1. Introdueix complements circumstancials de causa, de motiu, de mitjà, de manera, de temps i de lloc.

Van anul·lar el curs *per* la manca d'inscripcions.
Us enviem les unitats del nivell B *per* correu electrònic.
Avui ens hem vist *per* casualitat.
Per Nadal tanquen el despatx.
Passem cada matí *per* Manresa.

2. Introdueix un complement agent en una oració passiva.

La ciutat ha estat visitada *per* la meva família.
[En activa: La meva família ha visitat la ciutat.]

Remarca

Els articles *el* o *els*, en contacte amb la preposició *per*, es contrauen, excepte quan s'hagin d'apostrofar.

Passem *pels* voltants del nucli antic.
Ens agrada caminar *pel* parc de la ciutat.
Passeu *per l'*ombra.

Preposició PER A

1. Com la preposició *a*, també introdueix un complement indirecte.

Han portat un paquet *per a* tu.
Cal comprar el quadre *per a* la Clàudia.
Han lliurat un contenidor *per a* la Unitat Administrativa.

2. Indica la destinació, la finalitat o l'objecte.

Estalviem *per al* viatge a Nova York.
Aquesta infusió és bona *per a* la salut.

3. Introdueix un complement circumstancial de temps, si volem indicar un temps precís.

Ho haureu de fer *per a* la setmana vinent.

Remarca

Els articles *el* o *els*, en contacte amb la preposició *per a*, es contrauen, excepte quan s'hagin d'apostrofar.

Han portat els ordinadors nous *per als* despatxos.

Aquest sobre és *per al* secretari judicial.

Ho compraran *per a l'*Eduard.

Preposicions FINS / FINS A

La preposició *fins a* introdueix una expressió temporal o de lloc.

No pleguem *fins a* les tres.

Anirem *fins a* Sant Carles de la Ràpita.

Aquesta preposició composta, quan va seguida d'un demostratiu, un adverbí o la conjunció *que*, s'escriu sense la *a*.

Fins aviat, Lídia!

Arribarem *fins* aquella població.

Preposicions CAP / CAP A

La preposició *cap a* introdueix una expressió temporal o de lloc.

Vindrem *cap a* dos quarts de vuit del vespre.

Vaig *cap a* la plaça de la Llibertat.

Aquesta preposició composta, quan va seguida d'un demostratiu o un adverbí, s'escriu sense la *a*.

Veniu de pressa *cap* aquí.

Aneu *cap* aquella sala de vistes.

Locucions prepositives

Es formen quan la preposició s'ajunta amb un altre terme (un adverbí, un nom, un participi, un gerundi...).

Som molt *lluny de* l'edifici judicial.

Van assistir-hi tots *llevat de* l'Àlex.

*A partir d'avui començarem l'horari d'estiu.
En lloc de sortir a les set sortirem a les vuit.*

► EXERCICIS

1. Ompliu els buits, si cal, amb la preposició *a*. Tingueu en compte que el CD no porta preposició.

1. Hem trobat _____ l'Alfons als jutjats.
2. Doneu la informació _____ la procuradora.
3. Saludava _____ la secretària judicial pel passadís.
4. Avui hem ajudat _____ les nostres veïnes.
5. Vaig felicitar _____ l'Emma per l'ascens.
6. Telefonaré _____ aquell advocat.
7. Vau tenir _____ la vostra sogra a sopar.
8. Hem escoltat _____ la conferenciant amb molta atenció.
9. Vaig veure _____ aquella fiscal sortint de la sala de vistes.
10. Aconsellem això _____ les nostres filles.
11. Coneixeu _____ l'Àngela?
12. He de deixar el llibre _____ la meva neboda.

2. Ompliu els buits amb les preposicions *a/en/de/amb*.

1. El meu company de feina viu _____ aquell pis.
2. Vaig arribar als jutjats _____ bicicleta.
3. Ahir vaig menjar lluç _____ salsa verda.
4. Va oblidar-se _____ tancar els llums _____ les cel·les.
5. Li van regalar una camisa _____ quadres.
6. Comptem _____ vosaltres per a la calçotada.
7. Han portat unes capsos _____ cartró per al trasllat.
8. El seu comiat el van fer _____ un restaurant _____ la zona.
9. Contribuirem _____ millorar les instal·lacions.
10. Aneu _____ compte de no relliscar.

3. Ompliu els buits amb les preposicions *a/en/de/amb*.

1. Hem comprat un ambientador amb olor _____ espígol.
2. Ens hem acostumat _____ prendre te per esmorzar.
3. Vam estar-nos _____ aquella casa rural tota la setmana.
4. Aquest mes he llegit una novel·la històrica i una _____ policíaca.
5. Farem el curs _____ la sala polivalent.
6. Es va espantar quan va sentir pudor _____ gas.
7. Viatgen _____ Andorra de dilluns a dijous.
8. Tingueu _____ compte que és massa petit per venir a l'excursió.
9. Sovint esmorzo _____ els companys de feina.
10. Treballen _____ aquest edifici des de l'abril.

4. Ompliu els buits amb les preposicions *per/per a* més l'article corresponent. Feu, si cal, la contracció amb l'article.

1. Va passar _____ sala de reunions abans de marxar.
2. Demanarem més material _____ despatx.
3. Han portat els mobles nous _____ oficina judicial.
4. Heu de fer la redacció _____ proper divendres.
5. Ho van desar al calaix _____ Sònia.

5. Ompliu els buits amb les preposicions *a/de/per* més l'article corresponent. Feu, si cal, la contracció amb l'article.

1. Demà _____ matí començaran les obres.
2. El Manel ve _____ immobiliària.
3. Avui lliuraran el premi _____ Irene.
4. Es van perdre _____ bosc buscant bolets.
5. Arribarem _____ una _____ migdia.
6. Aquest matí han arribat _____ aeroport.
7. Passejàveu _____ avinguda _____ Indústria.
8. Els meus cosins viuen _____ Vallès Oriental.
9. Diumenge dinarem _____ ermita _____ poble.
10. Va penjar el calendari darrere _____ porta.

6. Ompliu els buits amb les preposicions *a/de/per/per a* més l'article corresponent. Feu, si cal, la contracció amb l'article.

1. Ja no teníem cap vehicle _____ magatzem.
2. Ens veurem demà _____ migdia.
3. Podem quedar _____ nit per anar _____ concert.
4. Arribaran _____ vuit _____ vespre.
5. Acabaran la declaració _____ deu.
6. Els vaig trobar _____ carrer Major.
7. Han de portar un sofà beix _____ sala d'espera.
8. La planta, l'hem comprat _____ terrassa.
9. Abans estiuejàvem _____ delta _____ Ebre.
10. _____ matins sempre volta _____ jutjats.

7. Ompliu els buits amb les preposicions adients (*a/en/de/amb/per/per a*).

1. _____ Pasqua us passarem a veure.
2. Agafeu la peça de convicció _____ guants.
3. És una pel·lícula apta _____ tots els públics.
4. El despatx fa olor _____ net.
5. Ho haureu de fer _____ molta discreció.
6. _____ sopar menjarem pastís _____ pinya.
7. _____ entrar _____ la sala de vistes, el vaig reconèixer.

8. Ho heu d'enviar _____ correu electrònic.
9. Avui hem vingut _____ cotxe.
10. Tenen el judici demà _____ les dotze.

8. Ompliu els buits amb les preposicions adients (*a/en/de/amb/per/per a/fins a/cap a*). Afegiu-hi, si cal, un article.

1. Noestic gens d'acord _____ el que heu proposat.
2. Abans _____ sortir de casa, va trucar-li.
3. No ens tornarem a veure _____ setembre.
4. Pensava _____ tots els seus problemes familiars.
5. Si aneu _____ esquerra trobareu la Fiscalia.
6. No sabrem els resultats _____ dia 25 de juliol.
7. Dissabte _____ la tarda anem _____ casament.
8. He de comprar dues ampolles _____ aigua i tres _____ vi.
9. Faig vacances _____ dia 3 _____ 28 _____ agost.
10. No tindran el pis nou _____ mes de gener.

9. Ompliu els buits amb les preposicions adients (*a/en/de/amb/fins a/cap a*).

1. Abans tancava l'armari _____ clau.
2. Demà aniran _____ Ripoll.
3. Aquest any el curs no començarà _____ l'octubre.
4. Dijous es va posar una samarreta _____ ratlles.
5. Li agrada molt viatjar _____ moto.
6. Obrim des _____ les nou _____ les dues.
7. Mai vam dubtar _____ les teves paraules.
8. Els agrada molt l'orxata _____ gelat de torró.
9. Vivim _____ una població molt petita.
10. No es relacionen _____ la seva família paterna.

10. Ompliu els buits amb les preposicions adients (*a/en/de/amb/fins a/cap a*).

1. _____ aquell apartament tenen una cuina _____ gas.
2. Aquesta vegada no han pogut arribar _____ la meta.
3. Mengem els llagostins _____ els dits.
4. Penseu _____ tots els consells que us vaig donar.
5. Avui arribaré _____ la matinada.
6. Nosaltres contribuïm _____ la millora del medi ambient.
7. Acostumo _____ estudiar tres hores cada dia.
8. _____ aquesta platja avui hi ha moltes meduses.
9. Aquella beguda tenia un sabor _____ llimona massa fort.
10. No em veig _____ cor _____ donar-li la mala notícia.

LES CONJUNCIONS

Les conjuncions són elements que relacionen parts d'una oració o dues oracions entre elles.

La Laura llegia una novel·la *i* el Quim escoltava música.
 Ho volia explicar a la Mariona, *encara que* no li interessés gens.
 Es va equivocar, *però* no ho volia reconèixer.
 Aquest matí no vinguis *que* no ens trobaràs al despatx.
 Tanqueu les finestres, *perquè* avui fa molt fred.
Quan arribeu a l'hotel, truqueu-nos.
Si no podeu fer-ho, m'ho heu de dir.
 No necessitàvem llapis *sinó* retoladors.

Les conjuncions es classifiquen en coordinades i subordinades.

Coordinades: uneixen mots o oracions que estan en situació de coordinació; és a dir, que no depenen l'un de l'altre.

Algunes conjuncions de coordinació són: *i, doncs, ni, o, per tant, però, sinó...*

Les conjuncions *i* i *o* no canvien encara que la paraula que porten darrere comenci per la mateixa vocal.

El Xavier era simpàtic *i* intel·ligent.
 Aquesta vegada ho dieu vosaltres *o* ho dic jo.

La conjunció *ni* es fa servir en correlació amb l'adverbi de negació.

No volia dir-los això *ni* que el matessin.

Subordinades: uneixen dues oracions que tenen una relació de subordinació; és a dir, que l'una depèn de l'altra.

Algunes conjuncions de subordinació són: *encara que, ja que, que, perquè, quan, si...*

DONCS / JA QUE

La conjunció *ja que* introdueix sempre una causa.

Agafaré el paraigua *ja que* plou.

La conjunció *doncs* introdueix sempre una conseqüència.

Plou? *Doncs* agafaré el paraigua.

Per aclarir si un *doncs* és correcte o no, ens pot ajudar el fet que *ja que* és sinònim de *perquè* i *doncs* és sinònim de *per tant*.

- ✗ Li trucaré *doncs* ens farà perdre el tren. [= per tant?]
- ✓ Li trucaré *ja que* ens farà perdre el tren. [= perquè]
- ✓ Ara plou? *Doncs* hauré d'agafar el paraigua. [= per tant]

PERQUÈ / PER QUÈ / PER A QUÈ

Perquè pot expressar la causa d'una acció, la finalitat d'un fet i, a més a més, es pot fer servir com un nom.

Quan és causa el *perquè* és fàcil d'identificar: es pot substituir per *ja que*.

Treballo també a les tardes *perquè* / *ja que* necessito més diners.

També es pot identificar bé quan és finalitat: es pot substituir per *a fi que*, *amb la finalitat que...*

Els interessats fan cua *perquè* / *a fi que* / *amb la finalitat que* els donin el permís.

Quan es fa servir com a nom equival a *motiu*; i, com tots els noms, pot formar plural.

La parlamentària va explicar el *perquè* / *motiu* del seu vot favorable.
El director general va explicar els *perquès* / *motius* de la seva dimissió.

Pel que fa a *per què* i *per a què*, només s'usen en frases interrogatives, tant si la interrogació és directa com si és indirecta. En ambdós casos, es pot substituir per *per quin motiu* i *amb quina finalitat*, respectivament.

Per què no veniu a esmorzar amb nosaltres? [= per quin motiu]
Digueu-me *per què* no veniu a esmorzar amb nosaltres. [= per quin motiu]
Per a què fan servir aquest aparell? [= amb quina finalitat]
No sé *per a què* fan servir aquest aparell. [= amb quina finalitat]

No hem de fer servir mai l'interrogatiu *per a què* com a sinònim de la conjunció final *perquè*.

- ✗ Us vam deixar la iogurtera per a què la utilitzéssiu.
- ✓ Us vam deixar la iogurtera perquè la utilitzéssiu.

SI NO / SINÓ

Sinó és una conjunció adversativa que manifesta oposició entre dos elements.

No has d'agafar aquest carrer *sinó* l'altre.

Si no és el conjunt de dos mots: *si* (conjunció condicional) + *no* (adverbi de negació).

Presenteu el control demà; *si no*, us donarem de baixa.

De vegades, *sinó* pot mostrar insuficiència en lloc d'oposició.

No tan sols t'escorcollen per entrar al recinte, *sinó* que ho fan abans d'accedir a la sala.

Altres exemples:

Vine de pressa; *si no*, et prendran el lloc.

Digues-m'ho abans de dimecres, *si no*, entendre que no t'interessa.

No ha vingut en cotxe, *sinó* en tren.

No n'hi ha prou de llegir-ho, *sinó* que s'ha d'estudiar a fons.

QUE /QUÈ

La conjunció *que* introdueix conjuncions coordinades i subordinades.

Avui no sortirem *que* fa massa fred.

Em van dir *que* no em renovarien el contracte.

No hem de confondre aquesta conjunció *que* amb l'interrogatiu *què* (que equival a *quina cosa*) i amb la partícula d'èmfasi *que*.

Què voleu prendre per esmorzar?

No sé *què* li passa aquests dies.

Que ens veurem dissabte?

Que bonic!

► EXERCICIS

1. Ompliu els espais buits amb *doncs* o *perquè*, segons convingui.

1. Compro aspirines _____ tinc mal de cap.
2. Tens mal de cap? _____ compra aspirines.
3. Teniu calor? _____ engegueu l'aire condicionat.
4. Hi ha massa soroll? _____ tanquem la finestra.
5. Obre la porta _____ tinc molta calor.
6. Tanqueu la finestra _____ hi ha massa soroll.
7. Marxo _____ m'esperen al Deganat.
8. Avui anirem a la platja _____ fa força sol.
9. Aquest matí fa sol? _____ anirem a la platja.
10. No has fet els exercicis? _____ ja cal que t'espavilis.

2. Completeu els buits d'aquestes frases amb una de les opcions de dins dels parèntesis.

1. Heu guanyat el concurs? _____ (Doncs / Perquè) aquí teniu el premi.
2. Van agafar un taxi _____ (doncs / perquè) era molt tard.
3. És molt tard; caldrà, _____ (doncs / perquè), que agafeu un taxi.
4. Escolteu-la amb atenció, _____ (doncs / perquè) explica coses molt interessants.
5. Aquest any potser guanyarem la lliga, _____ (doncs / perquè) tenim un bon equip.

3. Completeu els buits d'aquestes frases amb una de les opcions de dins dels parèntesis.

1. A la roda de premsa van explicar el _____ (per què / perquè) de la vaga.
2. Van convocar una roda de premsa _____ (per què / perquè) volien explicar els motius de la vaga.
3. Ningú no sabia _____ (per què / perquè) havien convocat la roda de premsa.
4. No vindrà a la reunió _____ (per què / perquè) té judicis assenyalats.
5. No ha dit el _____ (per què / perquè) de la seva absència a la roda de reconeixement.
6. M'agradaria saber _____ (per què / perquè) no fem el treball junts.
7. Desconeixia el _____ (per què / perquè) de la seva actitud.
8. Vaig arribar tard a la feina _____ (per què / perquè) se'm va espatllar el cotxe.
9. No recorda _____ (per què / perquè) ho necessitava.
10. _____ (Per què / Perquè) voleu saber el resultat tan aviat?

4. Completeu els buits d'aquestes frases amb *si no* / *sinó*, segons escaigui.

1. La reunió la dirigirà la directora i, _____ pot, el subdirector.
2. La reunió no la dirigirà la directora _____ el subdirector.
3. No has de parlar amb aquella advocada _____ que has de parlar amb l'altra.
4. Has de parlar amb aquella advocada i, _____ hi és, amb l'altra.
5. _____ ho podeu fer avui, aviseu-nos.
6. El regal no era un rellotge _____ una cartera.
7. D'avellanes, no te'n mengis més _____ t'agraden.
8. La descripció no era acurada _____ matussera.
9. No ho podré acabar aquest migdia _____ m'ajudeu.
10. No et volia dir això _____ exactament el contrari.

5. Completeu els buits d'aquestes frases amb una de les opcions de dins dels parèntesis.

1. Vaig assistir a la jornada _____ (per què / perquè) era molt interessant.
2. _____ (Si no / Sinó) véns aviat, començarem la reunió sense tu.
3. No sé _____ (per què / perquè) sempre repeteix el mateix.
4. L'avaria no era als telèfons _____ (si no / sinó) als ordinadors.
5. Ens va preguntar el _____ (per què / perquè) de la situació.
6. No tan sols presentaran una queixa _____ (si no / sinó) que també volen una indemnització.
7. Van veure el documental _____ (per què / perquè) el tema els interessava.

ELS ADVERBIS

Els adverbis són mots invariables que modifiquen altres elements gramaticals (verbs, adjectius o altres adverbis) i també poden modificar predicats o oracions.

Demà comença el trasllat dels jutjats. [Modifica un verb.]

És la persona *més* antipàtica que conec. [Modifica un adjectiu.]

Camina *molt* a poc a poc. [Modifica un altre adverbi.]

Sempre que s'entreté, arribem tard. [Modifica una oració.]

De vegades, fem servir el nom de locució adverbial, perquè no és només una paraula, sinó una expressió, la que fa d'adverbi.

Si continues per aquesta avinguda, *al capdavant* trobaràs els jutjats.

Aquell botiguer sempre compra *a l'engròs*.

Els adverbis poden expressar afirmació, dubte, lloc, manera, negació, quantitat i temps.

Adverbis d'afirmació

sí	així mateix	en efecte	de veritat
també	fins i tot	de debò	sens dubte

Hi estem tots d'acord, *fins i tot* el Gerard.

Tot el que ens ha dit és, *sens dubte*, la veritat.

Adverbis de dubte o probabilitat

potser	tal vegada	a la millor
si molt convé	tal volta	qui sap (si)

A la millor demanarem trasllat al Jutjat Social núm. 1.

Tal vegada ens hem precipitat.

Remarca

No hem de confondre l'adverbi de dubte *potser* amb el grup verbal *pot ser* (format pel verb *poder* més l'infinitiu *ser*).

Potser us trucaré demà al vespre.

Això que voleu no *pot ser*.

Adverbis de lloc

aquí	amunt/enlaire	sota/davall	enlloc	endarrere
allà/allí	baix	darrere/rere	dins/dintre	entremig
enllà	avall/davall	davant	fora	lluny
dalt	damunt/sobre	arreu/pertot	endavant	prop/a prop

Hem d'aparcar al carrer de *darrere*.
Van deixar els expedients *dins*.

Remarques

a) No hem de confondre *enlaire* (amunt) amb *en l'aire* (volant, amunt dins l'aire).

No llancis la pilota tan *enlaire*.
En l'aire d'aquesta ciutat hi ha molta pol·lució.

Tampoc no hem de confondre *enlloc* (en cap lloc) amb *en lloc de* (en comptes de).

No vaig trobar *enlloc* el jutge.
En lloc de paper d'ofici van portar-nos paper reciclat.

Ni *pertot* (per totes bandes –sovint acompanyat d'*arreu*–) amb *per tot* (per totes les coses).

Els hem trobat *pertot* arreu.
Per tot el carrer hi ha cotxes mal aparcats.

b) Els adverbis *amunt* i *avall* indiquen direcció, moviment. En canvi, els adverbis *dalt* i *baix* indiquen repòs.

Hem de pujar més *amunt* per veure-ho bé.
Ha estat tot el matí anant *amunt* i *avall*.
Els meus néts viuen al pis de *dalt*.

Adverbis de manera

com	millor	gairebé/quasi
així	mal, malament	només/sols/solament
bé, ben	pitjor	sobretot

Agafa-ho *així*.
Van fer-ho *millor* que l'altra vegada.

Remarques

a) Podem formar la majoria dels adverbis de manera afegint *-ment* a la forma femenina d'un adjectiu.

Aquella persona estudia *contínuament*. [continu → contínua → contínuament]

El meu veí vestia *elegantment*. [elegant → elegant → elegantment]

Si la forma de l'adjectiu que prenem com a base porta accent, l'adverbi de manera també.

Havia aconseguit fer-ho *fàcilment*.

El malalt respirava *dèbilment*.

Quan coincideixen dos adverbis en *-ment*, no suprimim mai la terminació *-ment* del primer, sinó que, o bé les deixem totes dues o bé suprimim la del segon.

Vivíem *pobrament* i *honradament*.

Vivíem *pobrament* i *honrada*.

b) Els adverbis *mal* i *ben* van davant de l'element que modifiquen.

Aquest exercici està *mal* fet.

Aquest exercici no està *ben* fet.

En canvi, *malament* i *bé* van darrere.

Aquest exercici l'has fet *malament*.

Aquest exercici no l'has fet *bé*.

Adverbis de negació

no	tampoc	de cap manera	i ara!
pas	en absolut	en ma vida	

Això que ens has demanat, *no* t'ho podem fer.

Aquesta vegada *tampoc* no teniu raó.

Remarca

Es pot reforçar la negació de la frase amb la partícula *pas*.

No vindré *pas*.

Tampoc no m'ho acabaré *pas*.

Adverbis de quantitat

quant	gaire	menys	gairebé
molt	massa	gens	almenys
poc	força	prou	tant
bastant	més	mig	tan

Amb prou feines ens van deixar parlar.
Aquesta vegada no trigareu pas *gaire*.

L'ús de *molt*, *poc*, *bastant*, *gaire*, *massa*, *força*, *gens*, *tant* i *tan* es tracta al tema 3 de morfosintaxi.

Remarques

a) Hem de tenir en compte que l'adverbi *tant* s'escriu *tan* si darrere porta un adjectiu o un altre adverbi.

És *tan* trempada com el seu germà.
Ho farà *tan* bé com podrà.
Ha treballat *tant*, que està ben baldat.

b) No hem de confondre l'adverbi *quant* (de quantitat) amb la conjunció *quan* (de temps).

Quant llarg se m'ha fet el judici!
Quan arribis començarem.

Adverbis de temps

quan	ara	aviat	mentrestant
avui	mai	d'hora	de tant en tant
demà	sovint	tard	fins ara
ahir	llavors/aleshores	després	de seguida
sempre/tothora	abans	alhora	

Aquest matí hem sortit *d'hora*.
De tant en tant anem al cinema.

Remarques

a) No hem de confondre *alhora* (al mateix temps, junts) i *a l'hora* (de manera puntual).

Ahir van arribar tots *alhora*.
Es va presentar a l'oficina *a l'hora* de tancar.

b) No hem de confondre *aleshores* (llavors) i *a les hores* (en moments assenyalats).

Aleshores vam reconèixer que ens havíem equivocat.

Sempre desconnectem els telèfons mòbils *a les hores* de descans.

► EXERCICIS

1. Formeu adverbis en *-ment* derivats de la forma femenina dels adjectius següents.

Ex.: bo → bonament

dolç	_____	comú	_____
fràgil	_____	ingenu	_____
còmode	_____	nou	_____
ampli	_____	antic	_____
noble	_____	audaç	_____
trist	_____	tranquil	_____
feliç	_____	injust	_____
covard	_____	intel·ligent	_____
exquisit	_____	tossut	_____

2. Completeu les frases següents amb l'adverbi en *-ment* que correspongui a l'adjectiu.

Ex.: Ens hem saludat fredament (fred).

- Eren milionaris, però vivien _____ (auster).
- Com que va coix, camina molt _____ (lent).
- Sovint conduïen _____ (boig) per aquells camins.
- Us vau abraçar _____ (tendre).
- Els poden entrar i sortir _____ (lliure).
- Sempre responia _____ (educat).
- Va contestar-nos _____ (violent).
- Els agradava viure _____ (alegre).
- _____ (franc), no sé què dir-te.
- Van comunicar l'avaria de telèfons _____ (ràpid).

3. Ompliu els buits de cada frase amb *bé/ben/mal/malament* segons convingui.

- Avui em trobo _____ (bé / ben) malament.
- La finestra estava _____ (mal / malament) tancada.
- És _____ (bé / ben) fàcil trobar-hi la solució.
- Ha entès _____ (mal / malament) les meves paraules.
- El que has fet no està gaire _____ (bé / ben).
- El judici ens ha anat _____ (mal / malament).
- Ho has sentit _____ (bé / ben), el que t'he dit?
- La construcció de l'edifici està _____ (mal / malament) feta.
- L'últim dia de la guàrdia estic _____ (bé / ben) cansat.
- S'ha comportat molt _____ (mal / malament) amb vosaltres.

4. Ompliu les frases següents amb una de les dues opcions que hi ha dins els parèntesis.

1. Dimarts _____ (pot ser / potser) arribaré una mica tard.
2. Les orenetes volen força _____ (en l'aire / enlaire).
3. No cal que corris _____ (tan / tant), perquè arribarem a l'hora.
4. Està a punt de començar el judici i no trobo el meu client per _____ (en lloc / enlloc).
5. Aquesta _____ (pot ser / potser) la millor alternativa per a tothom.
6. _____ (Quan / Quant) ho sàpigues, envia'ns un missatge.
7. He buscat el mòbil _____ (per tot / pertot) arreu i no el trobo.
8. _____ (Amunt / Dalt) d'aquell moble hi havia dos arxivadors.
9. _____ (Tan / Tant) aviat com puguis, truca'ns.
10. _____ (En lloc / Enlloc) de pintar la porta va reparar la finestra.
11. Vaig caure escales _____ (avall / a baix) dels jutjats.
12. _____ (Quan / Quant) paper reciclat necessiteu aquest trimestre?
13. En aquesta sala de vistes fa _____ (tan / tant) fred com al carrer.
14. Avui estem a dos graus _____ (sota / baix) zero.
15. _____ (Quan / Quant) sabreu la nota de l'examen?

5. Completeu les frases amb *ningú/res/gens/mai*.

Ex.: No vull que em digueu res més.

1. Encara et fa mal el braç? –No, avui no me'n fa _____.
2. La pel·lícula que he vist aquesta setmana, no m'ha agradat _____.
3. Crec que no vindrà _____ més a l'assemblea.
4. Aquesta tarda no penso fer _____.
5. Heu estat _____ a Tàrrega?
6. De menjar, ja no en tenim _____ a la nevera: és buida.
7. Vols _____ de la cafeteria?
8. _____ no coneix el nou jutge?
9. Aquesta vegada _____ no ens ha dit _____.
10. Em sembla que no el veurem _____ més per aquí.

6. Completeu les frases amb *ningú/res/gaire/gens*.

1. _____ no ens dirà la veritat.
2. No s'ha implicat _____ per ajudar-los.
3. _____ del que digui o faci ens farà canviar d'opinió.
4. Els periodistes esperaven l'arribada dels detinguts, però no van veure _____.
5. En aquella sala de reunions no hi havia _____ llum.
6. No m'han agradat _____ les solucions que has proposat.
7. Envia un missatge a la Unitat Administrativa perquè no ens queda _____ material d'oficina.
8. No em fa _____ col·laborar a organitzar les jornades.
9. No trigarà _____ a arribar als jutjats.
10. No hi ha _____ que hi vulgui assistir, a la conferència.

7. Completeu les frases amb *ningú/res/gaire/gens*.

1. Canvio de feina, però encara no vull dir-ho a _____.
2. Quan la va veure a la porta de la sala de vistes no li va dir _____.
3. No ha aprofitat _____ l'oportunitat que li han donat.
4. Avui no tindrem _____ temps per triar el regal.
5. No us queda _____ de paper a l'oficina.
6. La policia no va trigar _____ a detenir els delinqüents.
7. No va dir a _____ que havia aprovat la promoció interna.
8. Vaig quedar tan impactat que no recordava _____ de l'accident.
9. La veritat és que no ens agrada _____ la seva actitud prepotent.
10. Al local que hem llogat per posar-hi l'arxiu no caldrà fer-hi _____.

8. Completeu les frases amb *res/gaire/gens/força/ningú*.

1. Aquesta novel·la m'ha agradat _____.
2. Això, de moment, no ho digueu a _____.
3. No va voler explicar-nos _____ més.
4. El meu cosí és _____ puntual.
5. Va reconèixer que la decisió no li agradava _____.
6. No deixeu _____ més a l'arxiu, que hi han de fer obres.
7. Té _____ possibilitats d'aconseguir la plaça.
8. Ara ja no hi ha _____ que et pugui ajudar.
9. No els ha costat _____ dir que s'han equivocat.
10. _____ no va assistir a la reunió informativa.

9. Completeu les frases amb *res/gaire/gens/massa*.

1. Ja no us queda _____ temps per acabar la prova.
2. No m'agrada _____ la seva actitud.
3. Ara no cal que m'expliquis _____ més.
4. Avui no hi ha _____ gent a la cafeteria.
5. Aquesta setmana ha fet _____ calor.
6. No cal que porteu _____ al sopar.
7. Aquest matí no em trobo _____ bé.
8. No tinc _____ als calaixos.
9. Fa _____ mesos que no ens hem vist.
10. No en sé _____, d'anar en bicicleta.

► EXERCICIS

1. Completeu les construccions següents amb un article i una preposició. Feu les contraccions que calgui.

1. La casa era _____ oncle Octavi.
2. Va comprar un rellotge _____ Ernest.
3. Demà sortiré _____ una _____ migdia.
4. Vaig anar _____ aeroport dijous _____ vespre.
5. Estiuejarem _____ Empordà tot el mes de juliol.
6. _____ Elvira, li agraden força els bunyols.
7. Passejava _____ carrer molt a poc a poc.
8. Sempre posa molta sal _____ amanida.
9. A quina hora ha de ser _____ hospital?
10. Avui dino _____ restaurant _____ Íngrid.

2. Completeu el text següent amb articles i preposicions. Feu les contraccions que calgui.

La capital de Madeira, Funchal, es troba _____ sud _____ illa. És el centre administratiu, comercial i cultural _____ arxipèlag i és, _____ vegada, un _____ emporis turístics _____ Atlàntic, fet que ha provocat que _____ carrers coexisteixin reductes _____ antiga ciutat colonial amb zones modernes i bullicioses. A més _____ Companyia del Vi, _____ ciutat hi ha un museu imprescindible de visitar: el Museu Municipal d'Història Natural, _____ costat _____ església de Sant Pere. No oblideu passejar _____ passeig Marítim, amb un port comercial i esportiu ple de iots i catamarans procedents de tot el món.

“Madeira”, *Plaers de l'Avui*, 17 de gener de 2010 (text adaptat)

3. Ompliu els buits d'aquestes frases amb la forma que hi correspongui dels indefinits i quantitatius entre parèntesis.

1. No tenim _____ (res / gens / cap) de formatge per fer la pizza.
2. A la televisió no fan _____ (res / ninguna / cap) que m'agradi.
3. No sé _____ (quin / qui / que) m'ha preguntat per tu.
4. Avui no tinc _____ (res / cap / gaire) son.
5. _____ (Que / Quin / Qui) mantenidor ha passat a les onze?
6. Després de les rebaixes, a la botiga no ens queda _____ (gaire / res / gens).
7. No hi havia _____ (massa / gaire / força) gent a la reunió.
8. Aquesta setmana tenim _____ (bastanta / gens / gaire) feina.
9. No mogueu _____ (res / gaire / cap) moble fins demà passat.
10. _____ (Gens / Cap / Ningú) dels testimonis va assistir al judici.

4. Canvieu el gènere i/o el nombre de les paraules entre parèntesis d'acord amb el context.

1. L' _____ (actor) secundària de la sèrie és del meu barri.
2. Els meus amics avui estan molt _____ (trist).

EXERCICIS DE REPÀS

3. La Sofia i el Cesc volen comprar una _____ (cavall).
4. El Narcís no va ser _____ (capaç) de pujar a la muntanya russa.
5. Dimarts començaran les proves _____ (clínic) de la vacuna.
6. Aviat arribarà una nova _____ (aprenent) a la feina.
7. La família mantenia una actitud molt _____ (serè).
8. Les seves germanes eren _____ (traumatòleg).
9. Aquelles ametlles eren molt _____ (amarg).
10. Heu d'escollir un altre _____ (tipus) de productes per a les proves.

5. Canvieu el gènere i/o el nombre de les paraules entre parèntesis d'acord amb el context.

1. Ens va atendre la nova _____ (amo) de la botiga.
2. Li agradava la xocolata _____ (espès).
3. La Rosa i el seu marit són els _____ (padrí) de la nostra filla.
4. Els lleons d'aquella reserva eren molt _____ (feroç).
5. La seva néta és _____ (cardiòleg).
6. L'avinguda on hi ha el Col·legi d'Advocats és molt _____ (ample).
7. Volíem pintar totes les cadires _____ (roig).
8. A casa reciclarem les _____ (aigua) residuals.
9. La teva actitud és molt _____ (ingenu).
10. Aquestes arracades que portes són molt _____ (lleig).

6. Completeu les frases següents amb la forma adient del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

1. Encara que _____ (fer, tu) tota la feina avui, demà també t'hauràs de llevar d'hora.
2. No volen que _____ (continuar, jo) jugant a l'equip de bàsquet.
3. No crec que nosaltres sols _____ (poder) igualar la seva puntuació.
4. Fes-me cas, _____ (venir) de pressa a casa i quan arribis et diré per què.
5. Vaig descobrir massa tard que aquella dona m'havia _____ (trair).
6. Abans, els bibliotecaris i jo _____ (sortir) sovint.
7. Quan éreu joves, _____ (arribar, vosaltres) tard a tot arreu.
8. Jo començo a treballar i tu _____ (començar) a estudiar.
9. No _____ (penjar, tu) encara la llista de judicis.
10. Abans _____ (esmorzar, vosaltres) a l'office dels jutjats.

7. Completeu les frases següents amb la forma adient del verb que hi ha indicat entre parèntesis.

1. Quan _____ (triar, tu) la plaça, avisa'm.
2. No _____ (menjar, tu) tan de pressa.
3. Qui _____ (sortir) primer que vagi a rentar el cotxe.
4. Abans _____ (conduir, jo) pitjor que ara.
5. Quan ha _____ (néixer) la Berta?
6. Ara no _____ (poder, jo) venir a la roda de reconeixement.
7. No _____ (distreure, tu) el conductor.

8. Llegiu el text següent i escolliu l'opció adequada a cadascun dels espais numerats, com en l'exemple.

El gener de 2007 es van reunir (0) Parlament de Brandenburg els representants de les fraccions, (1) els experts dels EUA expliquessin els avantatges (2) enginyeria genètica verda. El conferenciant era el granger americà de blat de moro genètic Don Thompson. Però no poden demostrar un èxit real (3) Alemanya. “(4) vam aportar el nostre punt de vista quan es va formular la Llei”, diu Lüttmer-Ouazane, “però no (5) podem estar satisfets, del resultat”.

Les normes, diu ella, s'havien creat unilateralment per castigar (6) agricultors que volien donar una oportunitat (7) enginyeria genètica verda. Per als agricultors, l'esforç burocràtic és (8) gran; les compensacions (9) blat de moro convencional o les plantacions ecològiques són (10) grans. Lüttmer-Ouazane no és (11) amiga de la classe política de Berlín i els seus resultats.

Els diputats no són (12) única dificultat. També té adversaris a llocs que no tenen (13) a veure amb els centres polítics (14) oposició.

“Llibertat per al camp”. *El Temps*, 24 de març de 2009 (text adaptat)

	a)	b)	c)	d)
(0)	☐ a el	☒ al	☐ en	☐ en el
(1)	☐ doncs	☐ per què	☐ perquè	☐ per tal
(2)	☐ del	☐ de l'	☐ de la	☐ del
(3)	☐ a	☐ al	☐ en	☐ en l'
(4)	☐ En	☐ Hi	☐ Ho	☐ L'
(5)	☐ el	☐ en	☐ ne	☐ n'hi
(6)	☐ als	☐ dels	☐ els	☐ en els
(7)	☐ a l'	☐ a la	☐ al	☐ en la
(8)	☐ força	☐ gaire	☐ gens	☐ res
(9)	☐ pel	☐ per el	☐ per al	☐ per a la
(10)	☐ gaires	☐ gens de	☐ massa	☐ prous
(11)	☐ gens	☐ gens d'	☐ molt	☐ res
(12)	☐ l'	☐ la	☐ les	☐ Ø
(13)	☐ gens	☐ massa	☐ molt	☐ res
(14)	☐ de l'	☐ de la	☐ del	☐ dels

9. Llegiu el text següent i escolliu l'opció adequada a cadascun dels espais numerats, com en l'exemple.

___(0)___ mercat de la cosmètica ja sabem que hi ha de tot per fer bona cara, però el que molts no saben és que les plantes de casa també ens poden ajudar ___(1)___ estar més guapos. La majoria de productes comercials tenen conservants o colorants, per tant no hi ha ___(2)___ millor que fer servir productes senzills i del tot naturals ___(3)___ pell.

Aquí parlarem de la planta més miraculosa, que a la vegada és la més fàcil d'utilitzar, ___(4)___ no ___(5)___ necessita de ___(6)___ altra per funcionar. Es tracta ___(7)___ àloe, un dels regeneradors cel·lulars més bons que ha ofert la naturalesa. Amb unes simples fulles d'àloe ___(8)___ hi ha prou per millorar la salut i la bellesa del rostre, l'únic que cal és comprar aquest vegetal i mantenir ___(9)___ a casa.

Cal deixar que la polpa actuï a la cara unes quantes hores, per exemple ___(10)___ nit. Hores després ___(11)___ netejar la cara amb aigua i hidratar ___(12)___ la pell, ___(13)___ l'àloe és astringent; per tant, és necessari que ens ___(14)___ posem oli o crema hidratant. Com més persistents siguem en aquest procés, el resultat serà molt millor.

“La planta de la bellesa”. *Plaers de l'Avui*, 4 de gener de 2009 (text adaptat)

	a)	b)	c)	d)
(0)	☐ A el	☒ Al	☐ En	☐ En el
(1)	☐ a	☐ de	☐ en	☐ pel
(2)	☐ cap	☐ gens	☐ ningun	☐ res
(3)	☐ a	☐ pel	☐ per la	☐ per a la
(4)	☐ doncs	☐ ja que	☐ pel que	☐ per què
(5)	☐ en	☐ hi	☐ la	☐ li
(6)	☐ cap	☐ ningun	☐ gens d'	☐ res
(7)	☐ de	☐ de l'	☐ del	☐ des de
(8)	☐ en	☐ l'	☐ n'	☐ Ø
(9)	☐ -ho	☐ -li	☐ -lo	☐ -ne
(10)	☐ al	☐ a la	☐ per	☐ per la
(11)	☐ cal que	☐ ens hem de	☐ hi ha que	☐ ens tenim que
(12)	☐ -hi	☐ -la	☐ -nos	☐ -s'hi
(13)	☐ doncs	☐ per què	☐ per a què	☐ perquè
(14)	☐ en	☐ hi	☐ li	☐ ho

10. Llegiu el text següent i escolliu l'opció adequada a cadascun dels espais numerats, com en l'exemple.

El Priorat és paisatge. Un paisatge complex, que (0) explica la força (1) entorn natural singular i la petjada (2) acció humana al llarg de segles successius de grandesa i d'abandó. És una fusió entre el territori i la seva gent en una simbiosi sovint no (3) fàcil, però sempre autèntica.

Dinou habitants per quilòmetre quadrat vivim als vint-i-quatre pobles escampats per turons i valls, (4) d'una roca o (5) arrecerats. Les giragonses del paisatge ens acosten i ens allunyen del món de fora i del món de dins. (6) si és en un sentit com en un altre, ens cal seguir el relleu, que imposa un ritme tranquil, amb sorpreses a cada revolt i mirandes a cada coll.

Al Priorat hi ha (7) la presència silenciosa de serres carregades (8) història i de llegendes, que fan de límit i contrafort al circ de costers i bancals que (9) configuren. Muntanyes i reductes inexpugnables. Roques i cingles, terra i cel d'àguiles. Un cel blau que es torna vermell a la posta.

I és un escampall d'ermites suspeses (10) cel, de randes de marges de pedra seca, coves, avencs i balnes hospitalàries. És bosc, garriga i pedregar.

El Priorat és l'oliver (11) de la vinya, la figuera a tocar de la caseta de tros, el codonyer (12) camí. És la ginestera vincladissa de Corpus, i el lledoner per fer forques i gaiates. I l'aljub o la cisterna (13) aigua escassa. I la font que refresca i cura de tots els mals, (14) regala l'aigua a raig fet.

“Simbiosi natural”. *Descobrir Catalunya*, novembre de 2007 (text adaptat)

	a)	b)	c)	d)
(0)	☒ ens	☐ l'	☐ s'	☐ s'ho
(1)	☐ del	☐ de el	☐ d'un	☐ de un
(2)	☐ de	☐ del	☐ de l'	☐ de la
(3)	☐ gaire	☐ gens de	☐ massa	☐ res
(4)	☐ alt	☐ d'alt	☐ damunt	☐ en
(5)	☐ bé	☐ ben	☐ gaires	☐ gens d'
(6)	☐ Tal	☐ Tan	☐ Tant	☐ Tants
(7)	☐ sobre tot	☐ sobre tots	☐ sobretot	☐ sobretots
(8)	☐ d'	☐ de	☐ de l'	☐ del
(9)	☐ el	☐ en	☐ li	☐ lo
(10)	☐ a	☐ al	☐ en	☐ en el
(11)	☐ almig	☐ en el mig	☐ en mig	☐ enmig
(12)	☐ arran de	☐ arrel de	☐ rel de	☐ en el
(13)	☐ pel	☐ per l'	☐ per a l'	☐ per al
(14)	☐ qual	☐ quan	☐ quant	☐ quanta

11. Llegiu el text següent i escolliu l'opció adequada a cadascun dels espais numerats, com en l'exemple.

La llegenda (0) explica moltes històries: miracles i ajuts als desposseïts i, sobretot, als nens. Asseguren que tot resant va curar uns nens que havien estat apunyalats. També que va salvar uns mariners d'una tempesta. Però, sobretot, va resoldre el difícil cas d'un pare que no tenia (1) diners per donar el dot a les seves tres filles i casar (2). Davant la decisió de vendre (3) una, el bisbe va passar de nit per casa, va obrir la finestra i va deixar tres bosses d'or dins les mitges de les noies, que penjaven de la xemeneia per eixugar-se.

Tot i que no es té (4) documentació històrica sobre aquesta figura, sembla que per ordre d'un decret (5) emperador Licini contra els cristians va ser empresonat i torturat, però l'emperador Constantí va alliberar (6). En totes les disputes eclesials, es guanyava (7) adversari amb una suavitat extrema. Aconseguia moltes conversions perquè defensava sempre els dèbils. La seva generositat (8) va fer llegendari.

Nicolau de Mira va morir el 6 de desembre (9) 345, una data que aviat es va celebrar: la gent de Mira deixava menjar (10) sant a la porta de casa. L'endemà, els nens (11) trobaven regals i joguines, un costum que es va anar estenent més enllà de la ciutat. Protector dels mariners, es va convertir en patró de Grècia, Turquia i Rússia. La fama del bisbe que ajudava els desvalguts es va estendre per tot el món medieval. De fet, va ser una de les figures populars més estimades i, (12) segle XIII, el dia de Sant Nicolau l'hàbit de fer regals als nens es va anar estenent.

“Qui va ser Santa Claus?”. *Sàpiens*, gener de 2010 (text adaptat)

	a)	b)	c)	d)
(0)	☐ el	☐ ho	☒ n'	☐ se
(1)	☐ gaire de	☐ gens	☐ gens de	☐ res de
(2)	☐ -ho	☐ -les	☐ -li	☐ -ne
(3)	☐ -hi	☐ -ho	☐ 'n	☐ 's
(4)	☐ força	☐ gaire	☐ gens	☐ res
(5)	☐ de	☐ de el	☐ de l'	☐ del
(6)	☐ -el	☐ -hi	☐ -lo	☐ -ne
(7)	☐ a el	☐ a l'	☐ al	☐ l'
(8)	☐ el	☐ en	☐ li	☐ lo
(9)	☐ d'any	☐ de l'any	☐ del any	☐ de el any
(10)	☐ pel	☐ per	☐ per el	☐ al
(11)	☐ els	☐ hi	☐ ho	☐ la
(12)	☐ des d'el	☐ des del	☐ desde	☐ desde el

Lèxic

► EXERCICIS

1. Distribuiu les parts del cos següents segons la seva localització.

melic, llengua, barbeta, índex, colze, genoll, pòmul, galta, espatlla, esquena, maluc, polze, pit, gola, bessons, cuixa, front, mugró

Cap:

Tronc:

Extremitats:

2. Escriviu amb lletres les hores següents.

14.15 h: *un quart de tres*

01.05 h:

18.40 h:

22.30 h:

12.00 h:

21.20 h:

06.45 h:

09.55 h:

13.35 h:

10.10 h:

3. Escriviu amb números les hores següents.

dos quarts de dotze:

un quart i cinc d'una:

les onze en punt:

tres quarts de dues:

les nou i deu:

falten cinc minuts per a les vuit:

passen cinc minuts de tres quarts de quatre:

tres quarts menys cinc de sis:

tres quarts i cinc de set:

falten cinc minuts per a dos quarts de sis:

4. Marqueu la resposta correcta.

1. Quan falten cinc minuts per a tres quarts de vuit són les...

a) 7.20 h.

b) 8.20 h.

c) 8.40 h.

d) 7.40 h.

2. Quan *lliguem caps*...

a) acabem la feina.

b) preparem les vacances.

c) ho entenem tot.

d) marxem de cap de setmana.

3. Fem un bon *berenar*...

a) a la tarda.

b) per la tarda.

c) al matí.

d) pel matí.

4. De quin animal és la femella la *truja*?
- a) del cavall
 - b) del gall dindi
 - c) del porc
 - d) de l'ase
5. Per saber si el fricandó ens agrada l'hem de...
- a) tastar.
 - b) testar.
 - c) provar.
 - d) emprovar.
6. Què tenen els llibres?
- a) fulles
 - b) fulls
 - c) folis
 - d) fascicles
7. Quan no paguem al cinema, hi anem...
- a) de sobte.
 - b) de gairell.
 - c) de franc.
 - d) de pressa.
8. Què és un *cadell*?
- a) el petit del gos
 - b) el petit del porc
 - c) un gos molt ferotge
 - d) un gat siamès
9. Quan algú és excessivament escrupolós en el menjar li diem que és un...
- a) primmirat.
 - b) menjafils.
 - c) assenyat.
 - d) llepafils.
10. Quan algú arriba a *quarts de quinze*...
- a) arriba molt aviat.
 - b) arriba al seu destí.
 - c) arriba tard.
 - d) arriba entre les dues i les tres.

5. Corregiu els barbarismes que estan en cursiva.

1. Agafa el *traje* _____ de bany, que després anirem a la piscina que hi ha al *cas* _____ antic del poble.
2. Has d'*abonar* _____ els rosers perquè l'any vinent tornin a florir.

3. Posa el teu nom i els teus *apellidos* _____ en aquest requadre.
4. Si fas un creuer per aquesta zona veuràs *ballenes* _____ i *delfins* _____.
5. Aquesta feina provoca un gran *cansanci* _____ a la gent gran.
6. Si aquest any no *arriesgues* _____ no guanyaràs res.
7. Tenim molta feina *atrassada* _____, *menys mal* _____ que ha vingut la teva germana.
8. Saps que la Isabel ha tingut una nena molt *mona* _____? Aquest matí he passat per casa seva i li he regalat dos *xupets* _____ i un *babero* _____ pintat a mà.

6. Ompliu els espais buits amb la paraula adient.

farmaciola - turmell - cendrer - llitera - carmanyola - vertigen - ombra - enllumenat - farcit

1. Vés a comprar un pollastre _____ de panses i pinyons i posa'l a la _____.
2. A l'estiu m'agrada prendre la fresca a l' _____ d'un arbre.
3. Si pugues dalt de tot de la Sagrada Família segur que t'agafarà _____.
4. Mentre jugava a futbol es va torçar el _____ i el van haver de traslladar amb una _____.
5. Ara sí que ens hi veiem, amb aquest nou _____ del carrer.
6. Tot i que no es pot fumar al meu despatx, hi he posat un _____.
7. Quan vaig a la muntanya sempre porto una _____ per si prenc mal.

7. Marqueu la resposta correcta.

1. Al carrer, quan es fa fosc encenen...
 - a) les faroles.
 - b) la llum.
 - c) els fanals.
 - d) les bombetes.
2. Si ja *has begut oli*...
 - a) ja no tens remei.
 - b) ja has pres la decisió encertada.
 - c) tindràs mal de ventre.
 - d) ja ha passat el pitjor.
3. Per prohibir aparcar cal posar...
 - a) un senyal de tràfic.
 - b) una senyal de trànsit.
 - c) una senyal de tràfic.
 - d) un senyal de trànsit.

4. Què fem quan *esporguem* un arbre?
a) El reguem.
b) En collim els fruits.
c) En tallem les branques supèrflues.
d) Li traiem les fulles seques.
5. Si som *l'ase dels cops...*
a) ens carreguem la culpa.
b) sempre anem carregats.
c) tothom ens pren per rucs.
d) fem molt mala pinta.
6. Què fan les gallines?
a) Posen ous.
b) Fan ous.
c) Ponen ous.
d) Ouegen.
7. I què fan els gossos?
a) Broden.
b) Renillen.
c) Miolen.
d) Borden.
8. Quan *fugim d'estudi...*
a) ens escapem de classe.
b) defugim una qüestió.
c) ens enfadem moltíssim.
d) ens emborratxem.
9. La *somera* és la femella...
a) del boc.
b) del porc.
c) del marrà.
d) de l'ase.
10. Com escrivim el número 23.456?
a) vintitres mil quatre-cents cinquanta-sis
b) vint-i-tres mil quatre cents cinquanta-sis
c) vint-i-tres mil quatre-cents cinquanta-sis
d) vint-i-tres mil-quatre cents cinquanta sis

8. Ompliu els buits amb la forma correcta.

1. En tindrà prou amb una _____ (dosi / dosis) de xarop.
2. Per aprovar el curs cal tenir un set de _____ (promig / mitjana).
3. He d'anar a fer-me una _____ (anàlisis / anàlisi) de sang al més aviat possible.
4. Hauré de repassar _____ (els fulls / les fulles) de tots els llibres per trobar l'error.
5. Aquesta pel·lícula tenia dos _____ (rombes / rombos).
6. Cal traçar un _____ (círcul / cercle) perfecte.
7. Només he tingut temps de llegir el primer _____ (paràgraf / pàrraf) de l'article sobre la reforma del Codi penal.
8. Una vocal forta seguida d'una feble formen un _____ (diptong / diftong).
9. La paraula aqüeducte porta _____ (dièresi / dièresis).
10. Cal fer servir _____ (el regle / la regla) perquè les ratlles quedin ben rectes.

9. Detecteu i esmeneu el barbarisme de les frases següents.

1. Em van furtar el bolso mentre passejava pel centre de la ciutat.
2. El professor va borrar la pissarra massa de pressa i no ho vaig poder apuntar.
3. Les assafates d'aquesta companyia aèria solen ser molt servicials.
4. M'encanta menjar palomites quan vaig al cinema, encara que molesti.
5. Si vas al mercat, recorda que has de comprar raves, pastanagues, pepinos i albergínies.
6. El comissari va treballar molt per averiguar qui era l'assassí d'aquell indigent.
7. Tenim massa gastos extres i, si no paguem el lloguer, ens desnonaran.
8. La meva nena sempre dorm amb el pelutxe que li van portar els Reis l'any passat.
9. Si per dinar fem cargols necessitarem palillos rodons per treure'ls de la closca.
10. Quin follon que es va muntar a la sala de vistes quan la jutgessa va dictar sentència!

10. Marqueu la resposta correcta.

1. Quan algú fa molta *fressa*...
 - a) es mou molt de pressa.
 - b) fa molt de soroll.
 - c) pren un batut de maduixa.
 - d) no para de parlar.

2. Dos quarts i cinc de dotze són les...
- a) 11.35 h.
 - b) 12.35 h.
 - c) 11.25 h.
 - d) 12.25 h.
3. Peça de roba que s'estén damunt de la taula en parar-la.
- a) tovallola
 - b) tovalló
 - c) tovalles
 - d) mantel
4. Quan *et fas l'orni*...
- a) et fas el llest.
 - b) et fas el desentès.
 - c) et tornes esmunyedís.
 - d) te'n vas corrents.
5. Què et pots raspallar?
- a) les dents
 - b) les parpelles
 - c) els dents
 - d) els parpelles
6. Els bancs només obren...
- a) per la tarda.
 - b) al matí.
 - c) pel matí.
 - d) a la nit.
7. Quan hi ha una *davallada* de les temperatures vol dir que...
- a) fa més fred.
 - b) fa més calor.
 - c) fa la temperatura normal per a l'època.
 - d) han pujat les temperatures.
8. Què és el *vespre*?
- a) la tarda
 - b) les primeres hores de la tarda
 - c) les últimes hores de la tarda
 - d) la matinada
9. Fem servir el *setrill* per...
- a) amanir.
 - b) jugar a hoquei.
 - c) agafar el menjar.
 - d) canviar la roda del cotxe.

10. El *boc* és el mascle de...

- a) la gallina.
- b) la vaca.
- c) l'euga.
- d) la cabra.

11. Completeu les frases que hi ha a continuació amb la paraula o expressió adequada.

1. Quan el nen s'embruti, cal que li canviïs els _____ (panyals / bolqués / bolquers) al més aviat possible.
2. El jutjat va notificar _____ (les dades / les dates / els datos) de les detingudes per mitjà d'un ofici.
3. Dijous _____ (tinc que anar / he d'anar / tinc d'anar) a veure l'oncle.
4. L'Ajax va guanyar la lliga amb molts jugadors provinents _____ (de la pedrera / de la cantera / del planter).
5. A la carretera de coll de Pal hi ha massa _____ (corbes / curves / revolts).
6. El monarca d'aquell estat és un home molt _____ (campetxano / trampat / trempat) i simpàtic.
7. Aquella balança no pesava _____ (res / cap / gens), era molt lleugera.
8. La nova metgessa és molt _____ (torpe / maldestra / xapussera) quan fa segons quines tasques.

12. Escriviu el contrari (antònim) del que indiquen les paraules en cursiva.

1. Els testimonis d'aquest cas sempre arriben molt *tard*.
2. *Abans* del partit cal que animem l'equip incondicionalment.
3. Les declaracions dels inculpats són al calaix de *baix*.
4. He deixat la LEC *sobre* la taula del secretari.
5. Els guepards corren molt *de pressa*.
6. La capital del partit judicial és molt *lluny* d'aquí.
7. El marit de la jutgessa està massa *prim* per al meu gust.
8. Has d'anar pel carrer *estret* que du al col·legi d'advocats.
9. Aquest material és més *dur* del que tots voldríem.
10. El Nàstic té *més* punts que l'any passat en aquesta jornada.

13. Uniu el mot de la primera columna amb el seu contrari (antònim).

1. apassionat	a. decidida
2. barroer	b. primmirat
3. deixat	c. mullat
4. bleada	d. indiferent
5. amansir	e. minvar
6. afegir	f. modern
7. antiquat	g. fred
8. eixut	h. polit
9. augmentar	i. embravir
10. encès	j. treure

14. Marqueu la forma que sigui correcta o més precisa.

1. _____ (Prem / Apreta) el timbre perquè t'obrin el Jutjat.
2. Per avisar tothom cal _____ (pegar / enganxar) un avís a la paret.
3. Es va trencar _____ (el canell / la munyeca) quan esquiava.
4. _____ (Les / Els) postres d'aquest restaurant són molt especials.
5. M'encanten els entrepans _____ (d'atun / de tonyina).
6. Si estudiem, _____ (aconsegurem / conseguirem) aprovar enguany.
7. Hem d'anar a la _____ (taquilla / guixeta) a comprar les entrades per al concert.
8. La carn de porc té massa _____ (greix / grassa) per al meu gust.
9. Aquell home està massa _____ (gras / gordo).
10. Caldria _____ (incloure / incluir) més davanters a l'equip.

15. Marqueu la resposta correcta.

1. Quan algú fa una *becaina*...
 - a) exerceix un càrrec transitori.
 - b) trenca el son.
 - c) té tendència a rebre molts diners.
 - d) fa una bona acció.
2. Quan una persona *fa salat*...
 - a) arriba tard.
 - b) té molta set.
 - c) li agrada molt el mar.
 - d) és molt desconfiada.
3. Un *somiatruites* és una persona...
 - a) que sempre té gana.
 - b) que li agrada molt cuinar.
 - c) que s'il·lusiona fàcilment amb coses impossibles.
 - d) que té molta creativitat.
4. Com s'escriu 2.352?
 - a) dos-mil trescents cinquanta-dos
 - b) dos mil tres-cents cinquanta-dos
 - c) dos-mil trescents-cinquanta-dos
 - d) dos-mil-tres-cents cinquanta-dos
5. Quina hora és les 7.20 h?
 - a) És un quart i cinc de set.
 - b) Falten cinc minuts per a dos quarts de vuit.
 - c) És un quart i cinc de vuit.
 - d) Són dos quarts i mig de set.

6. Només una d'aquestes frases és correcta:

- a) M'he baixat del bus i he caigut.
- b) He baixat del bus i he caigut.
- c) He baixat del bus i m'he caigut.
- d) M'he baixat del bus i m'he caigut.

7. Què vol dir *tants caps tants barrets*?

- a) Que hi ha gent molt ben vestida.
- b) Que la gent és molt tradicional.
- c) Que hi ha un lloc per a cada cosa.
- d) Que hi ha tantes opinions com persones.

8. Si algú ens *fa la guitza*...

- a) ens convida a sortir d'un local.
- b) ens importuna, ens molesta.
- c) ens vol fer fora de la feina.
- d) ens riu totes les gràcies.

9. Quan *feu dentetes*?

- a) Quan feu riure.
- b) Quan teniu una indigestió.
- c) Quan provoqueu enveja.
- d) Quan aneu al dentista.

10. La gallina...

- a) quiriqueja.
- b) fa la crida gallinera.
- c) renilla.
- d) escataina.

16. Subratlleu la forma correcta que substitueix la paraula en cursiva sense que canviï el sentit de la frase.

- 1. Condueix *d'esma* (maquinalment / ràpidament / agressivament) i un dia tindrà un disgust.
- 2. Va ser *llavors* (llavonses / a les hores / aleshores) quan ho vaig veure clar.
- 3. Els seus dubtes no es poden *escatir* (aclairir / aigualir / esbandir).
- 4. L'avió va *davallar* (ascendir / caure / baixar) bruscament.
- 5. Sempre em fixo en la manera d'*enraonar* (parlar / caminar / esmolar) de la gent.

17. Corregiu els barbarismes que estan en cursiva.

Tereseta, m'he *enterat* _____ que es casa el teu *tio* _____. Ara haurà de fer reformes a casa seva, no? Li has de dir que canviï *làmpares* _____ i *alfombres* _____ perquè són horribles i que posi un armari de paret a l'habitació.

Diumenge vam anar a un restaurant a fer l'aperitiu i vam demanar *berberetxos* _____, però com que no tenien *palillos* _____ vam demanar *la conta* _____ i vam marxar.

En Josep estava tan enfadat que va accelerar el cotxe, va pujar a l'*acera* _____ i va col·lidir amb una moto que no tenia *seguro* _____.

18. Uniu cada expressió construïda amb el verb *fer* amb el significat corresponent.

1. Fer fer	a. Utilitzar
2. Fer servir	b. Causar satisfacció
3. Fer anar	c. Tafanejar
4. Fer ballar	d. Comunicar
5. Fer cantar	e. Simular
6. Fer saber	f. Fer confessar per descobrir alguna cosa
7. Fer veure	g. Fer funcionar
8. Fer safareig	h. Dominar
9. Fer goig	i. Encarregar

19. Llegiu el text següent i trieu el sinònim adequat de les paraules de la llista que teniu a sota.

En les setmanes següents, hi va haver a Montsegur i el seu entorn un desgavell insòlit i una gran commoció. Un poderós exèrcit d'uns quants milers d'homes, reclutat com a servei obligatori pel senescal del rei francès a Carcassona, va plantar el seu campament, els seus carruatges i els seus estendards al peu mateix de la muntanya i, tot seguit, amb l'acord exprés dels bisbes de l'Església catòlica, va posar-hi setge. Enmig d'un gran desplegament, diversos posts de guàrdia van ser instal·lats allí on no arribava el gruix de l'exèrcit, al mateix temps que s'anaven amassant, a carrera feta, municions, armament i ginys de guerra.

A dalt el *pech*, se seguia un procés simultani, per bé que en una escala molt menor. D'acord amb les directrius de Pèire Rotger de Mirapeis, els assetjats van anar procedint a un considerable amuntegament de vitualles i armes de tota mena, i també de cordes, fones i projectils per als trabuquets i manganells, màquines que els fusters i els forjadors del poble s'afanyaven a construir a corre-cuita. Alguns homes de reforç van pujar fins al castell i, al llarg del perímetre de la roca, es van multiplicar les defenses i les guàrdies.

Antoni Dalmau, *Terra d'oblit* (text adaptat)

<i>Desgavell</i>	assossec	desordre	seny
<i>A carrera feta</i>	d'esma	sense parar	a desgrat
<i>Amuntegament</i>	apilonament	minvament	reduïment
<i>S'afanyaven</i>	s'alentien	s'apressaven	s'endarrerien
<i>A corre-cuita</i>	pausadament	mesuradament	ràpidament

20. Només una definició de les expressions següents és correcta. Marqueu-la.

1. Picar ferro fred.
 - a) Esforçar-se inútilment.
 - b) Enganyar sistemàticament.
 - c) Interposar-se en una baralla.

2. Tirar pel dret.
 - a) Fer una cosa legalment.
 - b) Fer una cosa amb moltes dificultats.
 - c) Fer una cosa directament.

3. Estar dat i beneït.
 - a) Ser una cosa molt cristiana.
 - b) Quedar resolta una situació.
 - c) Exercir regularment la generositat.

4. Fer la gara-gara.
 - a) Tenir dificultats per parlar bé.
 - b) Afalagar algú desmesuradament.
 - c) Tenir molta tendència a l'enveja.

5. El més calent és a l'aigüera.
 - a) Ser una situació molt delicada.
 - b) Donar més arguments del compte.
 - c) Tenir una situació pendent sense resoldre.

6. Fer mans i mànigues.
 - a) Esforçar-se amb tots els mitjans possibles.
 - b) Ajuntar esforços de procedència diversa.
 - c) Tenir facilitat per perdonar els enemics.

7. Arribar i moldre.
 - a) Tenir molta determinació.
 - b) Ser una persona molt impetuosa.
 - c) Enllestir una feina ràpidament.

8. Fer-la petar.
 - a) Conversar, xerrar distesament.
 - b) Tensar molt una situació.
 - c) Actuar amb molta rotunditat, especialment amb els infants.

9. Saber-la llarga.
 - a) Ser una persona molt pesada.
 - b) Tenir tendència a allisonar els altres.
 - c) Ser molt astut.

10. Embolicar la troca.

- a) Tenir poca paciència.
- b) Embrollar els afers.
- c) Ser molt gandul.

21. Uniu cada ús del verb *fer* amb el seu significat.

1. Fer salat	a. No arribar amb puntualitat
2. Fer volta	b. Fer un senyal tancant un ull
3. Fer figa	c. No necessitar res més
4. Fer l'ullet	d. Passar per un camí més llarg
5. Fer el fet	e. Satisfer
6. Fer el pes	f. Empipar
7. Fer la murga	g. Fallar, defallir

22. Marqueu el significat de cadascuna d'aquestes expressions.

1. <i>Beure oli</i> vol dir...	a. tenir molta sort.
	b. estar en una situació desesperada.
	c. passar un mal tràngol.
2. <i>Can seixanta</i> és un lloc molt...	a. tranquil.
	b. sorollós.
	c. desordenat.
3. <i>Escampar la boira</i> vol dir...	a. anar-se'n.
	b. arruïnar-se.
	c. aixoplugar-se.
4. Quan estem <i>empiocats</i> ...	a. no ens trobem del tot bé.
	b. estem amoïnats.
	c. estem eufòrics.
5. Que <i>no bufem cullera</i> vol dir que...	a. no ens agrada la sopa.
	b. no tenim diners.
	c. no mengem.
6. Si <i>les passem magres</i> és que...	a. ens aprimem.
	b. ho passem malament.
	c. ens engreixem.

23. Només una definició de les expressions i frases fetes següents és correcta.

- 1. Qui no vulgui pols que no vagi a l'era.
 - a) Vol dir que s'ha de netejar sovint.
 - b) Si no vols problemes, no te'ls busquis.
 - c) Cal ser respectuós amb qui no pensa com tu.

2. Tocar el dos.
 - a) Anar-se'n.
 - b) Fer companyia algú.
 - c) Buscar complicitats.

3. No val a badar.
 - a) Tothom ha d'assumir la seva responsabilitat.
 - b) No es pot estar desprevingut.
 - c) S'han de complir les regles del joc.

4. Fer pujar la mosca al nas.
 - a) S'ha d'olorar un aliment abans de tastar-lo.
 - b) Fer pessigolles a algú.
 - c) Perdre la paciència, irritar-se.

5. Fer patxoca.
 - a) Fer goig, una persona o una cosa.
 - b) Fer mal a la panxa.
 - c) Cantar molt malament.

6. Fer cinc cèntims d'una cosa.
 - a) Ser una persona molt avara.
 - b) Explicar una cosa breument a algú.
 - c) Tenir molt poca paciència.

7. Fer-ne un gra massa.
 - a) Sobredimensionar una situació.
 - b) Fer molta picor una erupció cutània.
 - c) Rendir molt a la feina.

8. Sortir-se'n.
 - a) Sortir airós d'una empresa difícil.
 - b) Optar per una opció extrema.
 - c) Anar de dins cap fora.

9. Treure foc pels queixals.
 - a) Ser una persona molt impulsiva.
 - b) Tenir tendència a emmalaltir.
 - c) Estar molt enfadat.

10. Haver-n'hi per llogar-hi cadires.
 - a) Ho diem quan una cosa és curiosa, increïble o inaudita.
 - b) Ho diem quan fem un negoci desastrós.
 - c) Ho diem quan algú és molt mandrós.

24. Aparelleu les frases fetes de l'esquerra amb el significat adequat de la dreta.

1. Vendre la casa i anar a lloguer	a. Eludir el tema
2. No tenir ni cap ni peus	b. Afalagar
3. Tenir el peu al coll	c. Prendre una determinació
4. Fugir d'estudi	d. Liquidar una situació
5. Fer sortir de polleguera	e. Anar-se'n
6. Fer la gara-gara	f. Sense solta ni volta
7. Tocar el dos	g. Exasperar
8. Passar de taca d'oli	h. Exagerar en una explicació
9. Posar-hi més pa que formatge	i. Tenir dominat
10. Fer un cop de cap	j. Excedir del límit

25. Marqueu la resposta correcta.

1. Quan algú us *amanyaga*...
 - a) us observa atentament.
 - b) us fa carícies.
 - c) us fa un elogi.
 - d) us arregla alguna cosa.

2. Quan un nen *creu* vol dir que...
 - a) obeeix.
 - b) té molta imaginació.
 - c) té molta fe.
 - d) té molta autoestima.

3. Què vol dir *rajar*?
 - a) Un líquid, sortir d'un orifici formant raig o doll.
 - b) Parlar malament d'algú o d'alguna cosa.
 - c) Tallar amb una arma blanca.
 - d) Espargar aigua sobre una superfície.

4. Els arquitectes fan...
 - a) planells.
 - b) planos.
 - c) plànols.
 - d) planiols.

5. *Ser el cul d'en Jaumet* vol dir...
 - a) ser molt brut.
 - b) ser molt groller.
 - c) ser molt arrogant.
 - d) ser molt inquiet.

6. Quan no entenem una cosa tenim...
- a) una dubte.
 - b) un dubte.
 - c) una dubta.
 - d) un dudte.
7. Un *bocí* de pa és...
- a) un tros petit.
 - b) la molla.
 - c) un tros gros.
 - d) un llonguet.
8. Quan una persona *repapieja*...
- a) li agrada molt cantar.
 - b) té afeblides les facultats mentals.
 - c) li agrada provocar els altres.
 - d) té molta gana.
9. Si una persona és un *enze*...
- a) és molt espavilada.
 - b) té tendència a la depressió.
 - c) és aturada.
 - d) és poc apta per fer activitats físiques.
10. El *marrà* és el mascle de...
- a) l'ovella.
 - b) la truja.
 - c) l'euga.
 - d) la cabra.

Comprensió lectora

1. Llegiu aquest article i indiqueu si les afirmacions que trobareu a continuació són veritables (V) o falses (F).

El mico de l'Anís del Mono sortirà al carrer

El mico de l'Anís del Mono sortirà ben aviat al carrer convertit en estàtua de bronze perquè tots els badalonins que ho vulguin el puguin veure de ben a prop. Després de 130 anys fent de símbol d'una de les marques d'anís més importants de l'Estat i d'una de les empreses emblemàtiques de Badalona, el mico adquirirà dimensions humanes amb l'objectiu de convertir-lo en un símbol de projecció exterior de la ciutat.

La idea va sortir de l'escola d'art i superior de disseny Pau Gargallo, que volia aportar a la ciutat l'escultura d'un "personatge emblemàtic", tal com explica el gerent de la fàbrica d'Anís del Mono. L'artista badalonina Susana Ruiz, que ha cursat el grau superior d'escultura a l'escola Pau Gargallo, ha estat l'encarregada de donar forma a la idea, que la fàbrica d'Anís del Mono ha vist amb bons ulls des del començament. És per això que el grup Osborne, propietari de la fàbrica d'anís, ha decidit finançar la realització del projecte per donar-lo després a la ciutat de Badalona i situar-lo en un espai de la via pública. "Hem donat suport econòmic a la proposta i pensem cedir l'estàtua al poble de Badalona", assegura el gerent de la fàbrica, que avança que el projecte es troba a hores d'ara "en fase preliminar, però ben aviat es farà mans i mànigues per tirar-lo endavant".

El mico de l'escultura, que apareix assegut en un banc, té una gran semblança amb el de l'etiqueta de les ampolles de licor. Es tracta d'una figura amb rostre humà, que tindrà també la mida d'una persona, asseguda en una postura molt semblant a la de l'etiqueta. En una mà aguanta la característica ampolla diamantada de l'anís. L'única diferència és que aquest mico es mira l'etiqueta de l'ampolla on apareix ell mateix.

Avui, 18 de març de 2011 (text adaptat)

	V	F
1. El mico de l'escultura serà exactament igual al de l'etiqueta de les ampolles de licor.		
2. L'escola d'art i superior de disseny, juntament amb la fàbrica d'anís, han finançat aquest projecte.		
3. La direcció de la fàbrica del licor preveu lliurar l'escultura a l'Ajuntament de Badalona sense cap compensació econòmica.		
4. El projecte de construcció d'aquesta escultura es troba en la seva etapa final.		
5. La figura del mico de l'escultura, obra d'una dissenyadora badalonina, tindrà la mida d'un home i estarà asseguda.		

2. Llegiu aquest article i indiqueu si les afirmacions que trobareu a continuació són veritables (V) o falses (F).

Disminueix el risc d'incendi gràcies a les últimes pluges

La situació de risc de foc forestal ha disminuït gràcies a les tempestes de les últimes setmanes, que han reduït el nivell de sequera. Ara bé, segons un informe dels Bombers de la Generalitat, les precipitacions no han estat prou ben repartides per reduir el perill a tot el país i, a més, l'estat de part de la vegetació ha dificultat l'aprofitament d'aquesta aigua. Tot i que la pluja ha estat insuficient, cal destacar que les temperatures no extremadament altes, la recuperació general de les humitats relatives durant la nit i l'absència de vent han estat favorables.

Malgrat tot, els nivells de sequera no s'han reduït a tot el país. És el cas de les comarques de la Noguera, el Pla d'Urgell, les Garrigues, el Segrià i el Barcelonès, i de la zona del cap de Creus. En opinió dels experts, calen més pluges per poder donar per tancada la campanya d'incendis forestals. Ara per ara, i segons els bombers, el risc de patir un gran foc depèn més del vent i de les baixes humitats que no de l'estat de la vegetació. Les zones més seques actualment són el Bages, la Noguera i el cap de Creus. En aquest últim indret, preocupen especialment les ràfegues de vent que comencen a bufar a partir de setembre perquè, tot i "que el risc ha baixat de manera important", encara no es pot parlar en termes definitius. També hi ha un perill potencial de gran incendi forestal al Garraf, l'Anoia i l'Alt Penedès.

D'altra banda, el Departament de Medi Ambient ha sol·licitat al Govern espanyol mesures de suport per als damnificats pels incendis més greus registrats aquest estiu a Catalunya, tal com recull un decret que s'acaba d'aprovar.

Avui, 19 d'agost de 2005 (text adaptat)

	V	F
1. La principal causa que pot provocar un gran incendi és l'estat de la vegetació i no pas les baixes humitats o el vent.		
2. El risc de foc forestal ha disminuït a causa, entre d'altres factors, de la recuperació general de les humitats relatives diürnes.		
3. La Generalitat ha demanat al Govern espanyol mesures de suport per als afectats pels incendis més greus.		
4. La pluja ha estat ben repartida per reduir el perill d'incendi a tot el país.		
5. Preocupen les ràfegues de vent que bufen al cap de Creus a partir del setembre.		

3. Llegiu aquest article i indiqueu si les afirmacions que trobareu a continuació són veritables (V) o falses (F).

Promouen un club de fumadors

L'entrada en vigor de la nova normativa sobre el tabac s'ha traduït en una davallada de clients al bar Mezzanine de l'eixample de Tortosa. Ho assegura el propietari del bar, que fa un any va obrir el seu bar restaurant i, tal com requeria la normativa d'aquell moment, va habilitar un espai del seu local com a àrea de fumadors. "Encara no he amortitzat la inversió que vaig fer per disposar d'un espai per a fumadors, qui em retornarà aquests diners?", lamenta l'amo del local. Tanta és la pèrdua de clients al seu bar que a final de mes prescindirà d'una de les tres cambreres que té. "És un 25% de la plantilla", diu el propietari del bar. I és aquesta delicada situació econòmica el que l'ha portat a impulsar la creació d'un club de fumadors, que serà el primer de Tortosa i de les Terres de l'Ebre. De moment hi ha una cinquantena de clients interessats a formar part d'aquesta entitat, que haurà de disposar d'una entrada diferent de la del bar i que no podrà comunicar amb l'establiment. "Cediré un espai al club de fumadors per un període de temps que s'anirà renovant de forma automàtica", ha explicat el propietari de l'establiment. A canvi, els socis del club de fumadors s'aprovisionaran de productes del bar. "Hi ha gent que venia al bar a fer un cafè i fumar un cigarret i ara, com que no poden fumar, prefereixen quedar-se a casa a prendre's el cafè", assenyala l'amo del bar. El restaurador espera recuperar aquests clients quan posi en marxa el club de fumadors, que adequarà en un espai que actualment és un menjador, però que amb la davallada de clientela és prescindible. Per accedir a aquest espai serà necessari disposar d'un carnet de soci de l'entitat, o bé assistir-hi com a invitat.

Tot i que els no-fumadors agraïm que els bars ja no facin pudor de fum, els establiments no han guanyat clientela amb la nova llei del tabac. I és per això que s'inventen iniciatives com la del Mezzanine, i que augmenten el nombre de taules i cadires a les terrasses. "També he demanat llicència per posar taules i cadires al carrer", manifesta el propietari del local.

Avui, 25 de gener de 2010 (text adaptat)

	V	F
1. S'haurà d'accedir al club de fumadors per la mateixa entrada del bar, però no podrà comunicar-se amb aquest establiment.		
2. Els socis del club de fumadors consumiran productes del bar.		
3. El propietari del bar cedirà al club de fumadors un espai que va habilitar fa un any d'acord amb la normativa d'aquell moment.		
4. La delicada situació econòmica del bar ha fet que el seu propietari rescindeixi el contracte d'una cambrera.		
5. Només es podrà entrar al club de fumadors amb un carnet de soci de l'entitat.		

Comprensió oral

Expressió escrita

A l'hora de redactar un text, cal tenir en compte tres etapes: la planificació, la redacció i la revisió, que ens facilitaran força la tasca per poder escriure textos coherents, entenedors i eficients.

La planificació és la base de tot el procés. Consisteix a anotar un seguit d'idees sorgides a partir de la lectura de la proposta de redacció. Caldrà classificar-les segons la seva importància, per elaborar tot seguit l'esborrany del document.

En el moment que fem aquest esborrany i durant les revisions posteriors, ens poden ser útils els consells següents:

Text
<ul style="list-style-type: none"> –El document ha de tenir una distribució correcta de tots els elements (salutació, comiat, datació...) i la informació ha d'estar ben estructurada. –El text ha de contenir la informació que es demana a l'enunciat i no ha de contenir informació irrellevant. –El grau de formalitat del text marca el tractament que s'ha de fer servir per al destinatari (tu, vostè/vostès/vós).
Paràgrafs
<ul style="list-style-type: none"> –Cada paràgraf ha de contenir una idea. –La informació clau s'ha de situar al principi del paràgraf. –La mateixa idea no s'ha de repetir en diferents paràgrafs.
Frases
<ul style="list-style-type: none"> –S'ha de respectar l'ordre lògic de la frase (subjecte+verb+complements). –Cal evitar fer frases massa llargues. –S'ha de cohesionar la informació amb els connectors adients.
Lèxic
<ul style="list-style-type: none"> –Cal fer servir un lèxic adequat al registre. –S'han d'evitar les repeticions.
Puntuació
<ul style="list-style-type: none"> –Entre subjecte i verb no s'hi han de posar comes. –Tampoc s'ha de separar el verb del complement directe amb coma. –Els incisos i les explicacions van sempre entre comes. –En les enumeracions s'han de separar tots els elements amb una coma, menys el penúltim i l'últim, que ja porten una conjunció. –Els títols i les dates van sense punt final.

En aquest dossier treballarem diferents tipus de textos: l'avís, la postal, la nota, el correu electrònic, la carta informal, la carta formal i el text argumentatiu.

EL TEXT ARGUMENTATIU

El text argumentatiu s'elabora amb l'objectiu d'exposar una opinió i raonar-la per tal de convèncer el lector.

Un article d'opinió, una crítica, un editorial o una carta al director d'un diari, per exemple, poden ser considerats textos argumentatius. És el tipus de text que permet més subjectivitat i destaca més que cap altre per la força suggestiva del contingut.

Hi abunden les frases coordinades i subordinades, així com els verbs i els adjectius valoratius. A més, acostumen a estar farcits de connectors i marques lingüístiques per donar cohesió interna i seguir el fil argumental de les idees exposades.

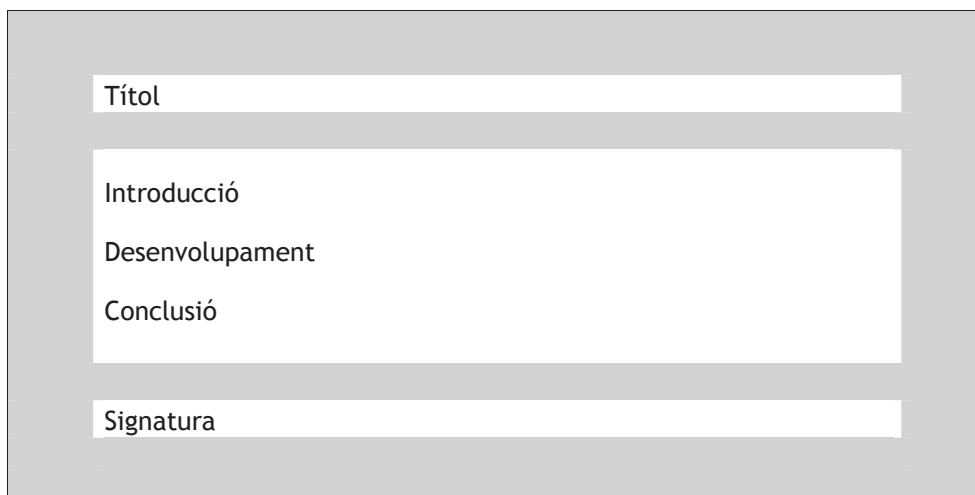
Tipus de marques	Exemples
Per encetar un tema	amb referència a, en relació amb, pel que fa a, respecte de, quant a, sobre (la qüestió de), un altre punt és, el punt següent tracta de
Per continuar un tema	a continuació, així mateix, a més, després, tot seguit, i també, com també
Per indicar ordre	en primer lloc, primerament; en segon lloc, segonament; d'una banda, d'altra banda; per començar, d'entrada
Per indicar causa	com que, ja que, perquè, a causa de, per raó de, amb motiu de, gràcies a, per culpa de
Per indicar conseqüència	a conseqüència de, en conseqüència, per consegüent, consegüentment, és per això que, de manera que, doncs
Per introduir un exemple	per exemple, com ara, cal recordar, és el cas de
Per indicar oposició	però, contràriament, en canvi, sinó, tanmateix
Per indicar opinió	crec, admeto, em sembla, considero, sóc del parer que, estic convençut
Per introduir una conclusió	finalment, en resum, així doncs, per tant, es pot concloure que, per concloure, en definitiva, per acabar, en conclusió

Generalment els textos argumentatius porten un títol per situar el lector i consten de tres parts ben diferenciades:

- 1. Introducció.** S'hi presenta breument el tema i s'hi anuncia quina és la postura que defensarà l'autor.
- 2. Desenvolupament.** S'hi expressen els arguments que defineixen la postura de l'autor; normalment s'organitza al voltant de dues o tres idees principals, a cadascuna de les quals correspon un paràgraf.

3. **Conclusió.** Sintetitza en un paràgraf les idees expressades en el desenvolupament. Algunes vegades, l'autor segueix l'estratègia de deixar el final obert, formulant algunes preguntes al lector.

Estructura de l'article d'opinió

Exemple

Obstacles en la lluita contra l'atur

Quan les xifres de l'atur es mantenen en taxes alarmants com les actuals no podem confiar en cap recepta màgica única per abaixar-les. Fan falta un conjunt de mesures.

Sens dubte, una de les conductes que ajudaria a pal·liar el problema és que el desocupat estigués disposat a moure's i anar allà on hi hagi feina, sense cap limitació geogràfica. Però aquesta solució topa amb la realitat: resulta que un 60% dels desocupats no estan disposats a acceptar cap lloc de treball si és fora de la seva comarca.

Les raons d'aquest fenomen són variades i complexes. No es pot despatxar tot sota l'explicació que la gent s'ha acomodat i no vol marxar gaire lluny de casa. En primer lloc, hi ha l'obstacle dels preus dels immobles, cosa que dificulta la mobilitat. En segon lloc, s'ha de comptar també amb el trasbals que implica trencar relacions socials establertes al llarg del temps i crear-ne de noves, malgrat que hi ha persones disposades a marxar, i no només fora de la seva comarca sinó fins i tot del seu país per anar a un altre estat de la UE, com són els professionals altament qualificats. En definitiva, es dibuixa un panorama de complexa solució.

Editorial d'*El Punt Avui*, 5 de setembre de 2011 (text adaptat)

EL TEXT ARGUMENTATIU

Escriu un text argumentatiu amb un mínim de 150 paraules cadascun, a partir dels supòsits següents:

1. Cada dia agafes el metro i, sovint, veus gent que hi entra sense pagar. Penses que ha arribat el moment de denunciar aquesta situació i decideixes escriure una carta al director d'un diari.
2. Una vegada al mes escrius a la revista de l'escola de la teva filla. Aquesta vegada t'ha tocat opinar sobre els avantatges o inconvenients de l'uniforme a l'escola.
3. Dirigeixes un important diari electrònic. Avui el seu consell de redacció ha decidit que has de parlar sobre la conveniència o no de fer servir energies netes i renovables.